JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
FILOZOFICKÁ FAKULTA
ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV

DIPLOMOVÁ PRÁCE

ŠPERK DOBY BRONZOVÉ V JIŽNÍCH ČECHÁCH: TYPOLOGICKO CHRONOLOGICKÁ ANALÝZA, NÁLEZOVÁ PROSTŘEDÍ, SOCIÁLNÍ KONTEXT

Vedoucí práce: doc. Mgr. Ondřej Chvojka, Ph.D.

Autor práce: Bc. Alena Nová
Studijní obor: Archeologie
Ročník: IV.

2020

Prohlašuji, že svoji bakalářskou — diplomovou práci jsem vypracoval/a samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské — diplomové práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

České Budějovice 27. července 2020

.....

Bc. Alena Nová

Poděkování

Ráda bych tímto poděkovala vedoucímu diplomové práce doc. Mgr. Ondřeji Chvojkovi, Ph.D. za odborné vedení, vstřícnost a cenné rady při zpracování této práce. Dále bych téže osobě chtěla poděkovat za zapůjčení souborů šperků z Jihočeského muzea a také Mgr. Tereze Šálkové za pomoc při jejich analyzování. V neposlední řadě bych chtěla poděkovat Mgr. Bc. Václavu Vondrovskému za pomoc při vyhodnocování dat pomocí vícerozměrných exploatačních metod.

Anotace

Diplomová práce si klade za cíl podat komplexní přehled o typologickém zastoupení šperků z doby bronzové v jižních Čechách a pokusit se o zjištění jejich strukturálního zastoupení v nálezových prostředích v průběhu sledované epochy. Rešeršní část se zabývá obecnou definicí šperků. V metodologické části se práce dále zaměřuje na vymezení sledovaných deskriptorů, na jejichž základě následně přináší kritický rozbor analyzovaných souborů. V praktické části je na vybraném příkladu několika kruhových šperků ověřována hypotéza jejich možného ukládání se stopami používání. Porovnávány jsou předměty z depotů a pohřebních komponent. Na závěr je předložena syntéza získaných poznatků.

Klíčová slova: šperk, doba bronzová, depot, mohylová pohřebiště, typologie

Annotation

The aim of the diploma thesis is to provide comprehensive overview of the typological representation of jewellery from the Bronze Age in South Bohemia and try to analyse their structural representation in the finding context during the observed period. In the research part, the general definition of jewellery can be found. In the methodological part, the work futher focuses on descriptors. Based on that the critical analysis of the analysed assemblages is carried out. In the practical part, the hypothesis of possible deposition and traces of use is verified on a selected example of several annular jewels. Items from hoard and burial components are comperaed. Finally a syntesis of the acquired results is presented.

Key Words: jewel, Bronze Age, hoard, burial mounds, typology

Obsah

1. Úvod 8
1.1 Vymezení práce, její struktura a metodika 8
2. Teoretická část 11
2.1 Definice šperku 11
2.2 Dějiny výzkumu šperku a jeho zastoupení v nálezových kontextech 17
3. Metodologická část 21
3.1 Vymezení sledovaných kritérií 21
3.1.1 Vymezení prostoru 21
3.1.2 Vymezení chronologie 22
3.1.3 Vymezení nálezových okolností 23
3.1.4 Vymezení vlastností artefaktu 24
4. Analytická část 39
4.1 Shrnutí aktuálního stavu pramenné základny 39
4.2 Typologicko-chronologická analýza jihočeských šperků doby bronzové 43
4.2.1 Starší doba bronzová (Br A – Br A2/B1) 45
4.2.2 Střední doba bronzová (Br B – Br C2/D) 54
4.2.3 Mladší doba bronzová (Br D – Ha A2/B1) 63
4.2.4 Pozdní doba bronzová (Ha B) 70
5. Praktická část 71
5.1 Možnosti identifikace sekundárních poškození na základě analýzy povrchu bronzových šperků 71
5.2 Metoda mikroskopické analýzy 72
5.3 Popis souboru 74
5.3.1 Olešná I 74
5.3.2 Olešná II 78
5.3.3 Paseky V 79

5.3.4 Paseky VI 80
5.3.5 Diskuze 81
6. Syntéza 84
6.1 Typologicko-chronologické vyhodnocení 84
6.2 Interpretační možnosti vyhodnocení nálezových souborů šperků 90
7. Závěr 92
8. Literatura 94
9. Internetové zdroje 100
10. Přílohy 101
11. Seznam příloh 127
11.1 Obrázky 127
11.2 Tabulky 128
11.3 Grafy 129

1. Úvod

Šperky nepochybně patří ke stěžejním kulturně chronologickým indikátorům celé epochy doby bronzové. Jejich výzkumem je možné sledovat jisté zákonitosti ve strukturálním složení v různých nálezových situacích. Na základě podrobné analýzy lze pak uvést závěry vztahující se k sociálnímu postavení jedince či celé komunity a přiblížit se k interpretaci jejich předmětné i myšlenkové podstaty. Stěžejním úkolem diplomové práce je zodpovědět definované otázky: *„Odráží šperk v době bronzové sociální pozici či genderové určení nositele? Byly v hrobech či v depotech ukládány funkční šperky, tj. se stopami použití? Liší se zastoupení konkrétních typů a druhů šperků v nálezových souborech (hlavně v hrobech a depotech) v chronologickém smyslu? Liší se šperky doby bronzové v jižních Čechách z hlediska typologického zastoupení a nálezových prostředí od okolních regionů?“*

1.1 Vymezení práce, její struktura a metodika

Cílem práce je komplexní zpracování šperků z doby bronzové na území jižních Čech. Na základě shromážděných dat práce sleduje šperk z hlediska jeho zastoupení v nálezovém prostředí, zejména v depotech a pohřebních komponentách (ploché hroby, mohylové hroby). Okrajově postihuje i zastoupení šperků v ojedinělých nálezech nebo z lokalit s neurčenou aktivitou. Jednotlivé šperky jsou dále podrobeny analýze druhové a typové ve vztahu k určitým časovým úsekům doby bronzové. Z chronologických stupňů dle Reineckova periodizačního systému postihuje období od stupně Br A – Ha B. K zamyšlení se vybízí i otázka lokálních specifikací – tzn. zaměření na strukturální zastoupení šperků v nálezových kontextech a jejich vztah k ostatním bronzovým artefaktům. K porovnání je využita syntéza z absolventských prací zaměřující se na soubory šperků ze západních Čech (*Šlechtová 2016, Nožinová 2018*). U pohřebních komponent je věnována pozornost sociálnímu kontextu a je přihlédnuto k možnosti genderového přiblížení některých zástupců šperků. Nedílnou součástí práce je i zkoumání stop sekundárního poškození šperků z vybraných souborů uložených v Jihočeském muzeu v Českých Budějovicích.

Použitou metodou je analýza shromážděných dat, která byla výhradně přejímána z vydaných monografií či odborných článků. Na jejich základě byla sestavena databáze v programu Microsoft Office Excel. Získaná data byla dále

redukována pomocí kontingenčních tabulek, podle záměru jejich vyhodnocování. Výstupem jsou přiložené grafy a tabulky vytvořené ve zmíněném programu. Součástí vyhodnocování bylo také sledování přítomnosti či absence jednotlivých druhů bronzových, měděných či zlatých šperků s ostatními kovovými artefakty. Vzhledem k nezařazení ostatních kovových předmětů do hlavní databáze, byl společný vztah vyjádřen pouze numericky a za pomoci podmíněného formátování byly důležité hodnoty dle barev vizuálně zvýrazněny. Stejnou metodou bylo u šperků provedeno statistické vyhodnocení sekundárních projevů poškození. Dále byla pramenná základna podrobena analýze hlavních komponent, díky které práce sleduje latentní struktury ve složení šperků v nálezových prostředích. Faktorovou analýzou byla testována podmíněnost mezi jednotlivými druhy bronzových šperků. Grafické vyjádření bylo dále zpracováno prostřednictvím shlukové analýzy. Pro zhodnocení struktur byl využíván program STATISTICA 12. Na závěr byly v rámci experimentu zkoumány projevy sekundárního poškození na vybraných souborech šperků v depotech za pomoci makroskopické a následně mikroskopické analýzy. Získané výsledky jsou porovnávány s analyzovaným souborem šperků z mohylových pohřebišť, který byl vyhodnocen v rámci diplomové práce Soni Nožinové (*Nožinová 2018; též Nožinová – Krištuf 2018, 87-103*).

Diplomová práce je koncipována do pěti částí. Teoretická část je zaměřena na vymezení pojmů, zejména na obecnou definici artefaktu a šperku. Přihlédnuto je především na jejich dělení a funkci. Nedílnou částí je také kapitola o sociálním aspektu těchto artefaktů. Součástí prvního oddílu práce je též literární rešerše pramenů vztahující se ke šperkům a současně i k nálezovým prostředím, ze kterých pochází.

V metodologické části jsou formulována základní kritéria, která byla aplikována při zadávání databáze. Jihočeské šperky jsou vymezeny z hlediska prostoru (okres, název lokality/naleziště, typ lokality/naleziště), chronologie (období, datace), nálezových okolností (rok identifikace, označení, nálezové okolnosti, společné nálezy) a vlastností artefaktů (materiál, stupeň dochování, druhové a typové určení, sekundární poškození). Jednotlivé deskriptory jsou v této části přesně definovány a doplněny ilustračními přílohami typologických řad šperků z jihočeských nálezů.

Analytická část je zaměřena na vyhodnocení shromážděných dat. V první etapě je uvedeno shrnutí aktuálního stavu pramenné základny z doby bronzové na území jižních

Čech. Výsledky interpretují kvantitativní zastoupení artefaktů v nálezových kontextech. Zřetel je brán zejména na spolehlivost jejich informačního potenciálu, tzn. adekvátnost nálezových souborů pro jejich hlubší rekonstrukci. Další etapou je typologická analýza jednotlivých druhů a typů šperků. Důraz je kladen na jejich kvantitativní zastoupení ve vztahu k vybraným typům lokalit/nalezišť v jednotlivých chronologických stupních. Jejich druhové zastoupení může demonstrovat jisté pravidelnosti nebo naopak odchylky v jejich ukládání, či poukázat na opakující se struktury. Význačnou částí analytické fáze je porovnání zastoupení šperků společně s vybranými bronzovými artefakty v nálezových situacích. Z ostatních artefaktů byly pro srovnání vybrány zejména bronzové zbraně či nástroje, jejichž společný výzkum by v případě pohřebních komponent mohl přispět k poznání sociálního uspořádání či ke genderovému odkazu nositele. Stejná analýza je však provedena i v případě depotů z důvodu možné podobnosti strukturálního zastoupení. Případné pozitivní výsledky by mohly přinést nejen nový náhled na definici hromadných nálezů, ba naopak potvrdit odlišnost hrobových souborů a depotů. Podrobnější analýzou projdou šperky i v rámci jejich sekundárního poškození. Pozornost je věnována hlavně záměrné deformaci artefaktů (např. ohnutí jehel jehlic, přes sebe přehnutí konců kruhových šperků, aj.), záměrnému rozlomení artefaktů či stopám opotřebení povrchu (např. záměrné zářezy na artefaktech, ošoupání povrchu v důsledku jeho užívání, aj.). Výsledky bádání by případně mohly přinést informace o způsobu ukládání předmětů v různých nálezových kontextech.

Předchozí záměr je následně testován pod binokulární lupou na vybraném souboru kruhových šperků. Porovnávány jsou soubory z pohřebních komponent a z depotů. Získané výsledky jsou následně zpracované v praktické části diplomové práce s přiloženými přílohami kresebných a fotografických snímků.

Na závěr je předložena syntéza, která obsahuje zhodnocení jihočeského souboru šperků a demonstruje možné následné postupy v bádání.

2. Teoretická část

2.1 Definice šperku

Ke stěžejním kulturně chronologickým indikátorům celé epochy doby bronzové neoddělitelně patří bronzové i měděné artefakty. Podobně jako na jiných místech České republiky se i v jižních Čechách nachází obsáhlé soubory kovové industrie, které tvoří zásadní chronologickou pomůcku a jsou prostředkem pro identifikaci kulturních vztahů i dálkových kontaktů. Šperk tvoří společně s nástroji, zbraněmi, polotovary a slitky pětici základních kategorií těchto artefaktů (*Chvojka 2009, 85*).

Šperky provází člověka po celou dobu jeho kulturních dějin ať už v podobě drobné ozdoby, jednoduchého šperku nebo vysoce uměleckého šperkařského díla. Na počátku byly spojovány s loveckou magií či kultem plodnosti, ale uspokojovaly i potřebu estetickou, a to zkrášlovat svůj vzhled a upoutat na sebe pozornost. Právě odlišnost od ostatních je dokladem výjimečného postavení v sociálním žebříčku hodnot (*Křížová 2001, 67*).

Nejprve bylo zapotřebí uchopit hmotu, která byla formována ve prospěch společnosti do podoby předmětů, které nesly od pravěku především funkční poslání. S postupným zdokonalováním výrobních technologií docházelo i ke zvyšování nároků na estetickou stránku. Z jednoduchých forem vznikaly složité typologické řady tvarově i technologicky variabilní. Šperk je unikátním příkladem takové proměny. Vystihuje dobové trendy všech společností od nejstarších dob až po současnost a jak pravil Jan Filip *„Co původně bylo přepychem, stávalo se za stoupající životní úrovně potřebou.“* (*Filip 1941, 7*). Zpočátku se jednalo o dílo svého majitele či nositele, později však docházelo ke specializaci řemesla (*Křížová 2001, 68*). Znalosti byly předávány z generace na generaci a tím bylo zajištěno rychlejší technologické vyspívání. V pravěku nebylo pravidlem, že výroba probíhala na jednom působišti, nýbrž řemeslnické skupiny zhotovovaly výrobky i v průběhu svých obchodních cest, což dokládají četné nálezy v podobě polotovarů či forem na lití. I tento faktor může vysvětlovat jisté odchylky v produkci. S nárůstem poptávky se však výroba centralizovala do stálých dílen. Mnohdy provozovny s dobrou pověstí přetrvávaly i několik staletí (*Filip 1941, 11-12*).

Díky individualitě této profese jej historiografie zahrnuje od 19. století společně s ostatními obory jako je hrnčířství, sklářství či oděvnictví do uměleckého řemesla.

Z pohledu moderních dějin je ke šperku přistupováno jako k předmětu výsadního postavení, je vnímán jako součást kultury, jehož existence není propojena s primárními potřebami člověka (*Křížová 2001, 68*).

Původ slova šperk má své kořeny v germánských jazycích a do českého jazyka se přejalo z němčiny. V anglickém jazyce znamená slovo *„spark“* jiskra, cetka, blyskotka. Jedna z nejstarších definicí šperku u nás pochází ze *Slownjku česko-německého* od Josefa Jungmanna, který jej popisuje jako *„ozdobu těla nad potřebu, pro obrácení na sebe očí, jako okrasu“* (*Krupková 1984, 92*). Tomu odpovídá široké pojetí šperku z pohledu lidové kultury a přírodních národů, které poukazuje na šperk jako na snahu zdůraznit či změnit přirozenou podobu jednotlivých částí těla. Mladší definice Adély Lososové pak charakterizuje šperk jako *„krásně opracovaný předmět ze vzácného kovu, zdobený někdy vsazovanými kameny či jiným doplňujícím materiálem, jehož nejvlastnější funkcí je uplatňovat se jako výrazná ozdoba lidského těla – nechť již ve smyslu společenské reprezentace svého nositele anebo ve smyslu čistě estetickém“* (*Lososová 1956, 145-149)*. Tato definice se však může zdát poněkud jednostranná, neboť dějiny lidstva jsou jasným důkazem, že šperky nebyly vyráběny pouze z drahých kovů a kamenů, neboť v závislosti na čase a prostoru se měnila i hodnotová měřítka pro jednotlivé materiály (*Křížová 2001, 68*). Výstižnější je tedy obecnější definice od Mileny Lamarové označující šperk za *„ozdobu lidského těla a oděvu“* (*Lamarová 1966, 26*).

V diplomové práci je šperk definován jako ozdobný předmět funkčního, společenského, estetického a symbolického významu. Zpravidla zdobí jednotlivé části těla, je na něm přímo zavěšen nebo tvoří součást oděvu.

Pro upevnění definic jednotlivých pojmů si dovoluji doslovně citovat definici Jaroslavy Krupkové, která poprvé v Čechách vypracovala obecnou kategorizaci šperků. Vytvořila návrh klasifikace „*okras lidského těla a oděvu“*, při které zohlednila kritérium historicky podmíněné hledisko hodnoty (konkrétně vzácnost materiálu, náročnost technologického zpracování, umělecko-řemeslnou hodnotu) a kritérium funkce. Termínem ozdoba označuje *„jednoduché okrasné předměty lidského těla nebo oděvu s dominantní funkcí praktickou, estetickou nebo magickou a ještě častěji s funkcí kombinovanou, v níž se mohou uplatnit všechny tři výše uvedené funkční aspekty buďto v trojici nebo v různě kombinovaných funkčních dvojicích, zhotovené obvykle odborně*

méně náročnými technologickými postupy ponejvíce z běžněji dostupných materiálů, často i v samorostlé formě nalezené v přírodě, jejichž výtvarná hodnota je dána jednak přirozenými vlastnostmi užitých materiálů a jednak citovou bezprostředností , případně řemeslnou odborností jejich tvůrců.“ Šperkem určuje *„okrasné předměty lidského těla nebo šatu s dominantními funkcemi estetickou, resp. dekorativní a reprezentační, přičemž se ve funkci kombinované nevylučuje ani uplatnění základních funkcí praktické a magické. Zpravidla jsou zhotoveny ze vzácnějších materiálů, zejména z drahých kovů s použitím drahokamů a polodrahokamů nebo i jiných vzácných přírodnin, a to technologiemi se složitějšími výrobními postupy náročnými na odborné znalosti a zkušenosti. Na jejich výtvarné hodnotě se výrazným způsobem podílí i umělecká invence jejich tvůrců“* (*Krupková 1984, 92-93*).

Zkoumání funkce šperku však nese mnohem rozsáhlejší souvislosti, které již dějiny umění nemohou obsáhnout. Šperk představuje unikátní společenský fenomén, ve kterém se odráží vztahy kulturně historické, etnologické, kulturně antropologické ale i sociologické. Má výrazný podíl při utváření obrazu nositele a vykazuje shodné rysy v geograficky vzdálených společenstvích (*Křížová 2001, 70*).

V archeologii shrnuje tuto definici termín artefakt. Vztahem mezi artefaktem a člověkem se dlouhodobě zabývá Evžen Neustupný, který své podnětné teorie představuje hned v několika studiích (*Neustupný 2007; 2010; 2013, 13-16; 2018,108-112*). Nejprve je zapotřebí připomenout vymezení pojmu. Artefaktem je míněn předmět, který byl úmyslně zformován člověkem, aby mu sloužil k nějakému účelu. Kromě praktické funkce je jeho neoddělitelnou součástí společenský a symbolický smysl. Pojem artefakt však nelze zaměnit s předměty nebo věcmi obecně, neboť ty narozdíl od něj zdůrazňují pasivní pozici.

Artefaktové vlastnosti lze rozdělit do dvou skupin. Mezi první skupinu patří formální vlastnosti. Ty se projevují zejména ve změně materiálu nebo vnější formy, které člověk aplikuje na předměty vnějšího světa, aby pozměnil nebo upravil jejich účel. Mezi takové projevy se řadí tvar, barva, materiálové složení, chemické či fyzikální vlastnosti nebo úprava povrchu. Právě úprava povrchu v podobě vnější nebo vnitřní výzdoby je nositelem nejen estetického doplňku, ale pravděpodobně i nějakého hlubšího symbolu (*Neustupný 2007, 29*).

Na příkladě šperků z doby bronzové lze formální vlastnosti pozorovat téměř ve všech aspektech. Pokud se zaměříme na šperky bronzové, které jsou vyrobeny z materiálu, jenž vznikl sloučením prvků, splňuje tato teorie již téměř polovinu tvrzení. Tvar byl určován člověkem podle způsobu užité technologie (odlévání, tepání, aj.). Úprava povrchu v podobě výzdoby byla v případě šperků téměř neodlučná, ať už ve formě rytých či tepaných lineárních ornamentů či litých plastických detailů.

Druhá kategorie artefaktových vlastností se vztahuje k poloze. Jedná se například o přemístění suroviny, umístění nebo odložení artefaktů do bezprostřední blízkosti působení člověka (*Neustupný 2007, 29*).

Pokud bychom opět tuto tezi chtěli demonstrovat na příkladě bronzových šperků, v prvopočátku by se jednalo o získávání suroviny z přírodních zdrojů či její nabytí v rámci dálkového obchodu. Za svého „života“ užívání se šperky bezprostředně vázaly k člověku. Ve vztahu k tělu jedince je lze rozdělit do tří základních kategorií (*Nožinová 2018, 21*).

První kategorií jsou ozdobné předměty, které tvoří součást oděvu. Jedná se o nášivky či závěsky. Zpravidla jsou pevně uchyceny k textilii či kůži a tvořily funkční doplněk k uchycení oděvu a jeho ozdobě. Odnímatelnou součást oděvu též mohly představovat jehlice, spony, ozdobné přezky či ozdoby pasu. Po estetické stránce podléhaly vkusu nositele. Tato skupina šperků je vhodným indikátorem na sledování sociálního statusu jedince.

Druhou kategorii tvoří šperky nošené na těle, které jsou odnímatelné, mohou se mezi jedinci předávat a tvoří výhradně estetický doplněk. Řadíme sem kruhové šperky paží a nohou, nákrční kruhy, náhrdelníky tvořené z korálků, prsteny, vlasové šperky v podobě spirál, záušnice nebo čelenky/diadémy.

Třetí kategorií jsou šperky zavěšené přímo na kůži, resp. nesnímatelné. Tvoří součást těla jedince. Jedná se o náušnice, popřípadě kruhové šperky, které mohly být jedinci nasazeny v raném věku a setrvávaly s ním až do dospělosti.

I po smrti jedince se však šperky velmi často staly záležitostí rituální a doprovázely „svého“ člověka v rámci jeho pohřební výbavy. Právě rozličné kombinace šperků a způsob jejich ukládání mohou společně s ostatními kovovými artefakty

v hrobových výbavách sledovat věk, sociální postavení nositele či pohlaví (*Nožinová 2018, 21*).

Artefakty se neoddělitelně váží k člověku tak jako člověk k artefaktům. Velmi často specializované obory nahlíží na dvojici artefakt a člověk jako na protiklady, které jsou na jedné straně součástí neživé kultury bez vlastní dynamiky a na straně druhé představují živou dynamickou kulturu. Avšak je nezbytně nutné nahlížet na tyto dva póly jako na jednu entitu se dvěma aspekty. Ačkoli člověk podléhá přírodním pravidlům, není samostatnou přírodní bytostí, která by vznikla bez přítomnosti artefaktů a mohla bez nich existovat. Paralelismus mezi lidským myšlením a utvářením artefaktů spočívá v intenci jedince a její následné aplikaci. Vytváří se tak dvě podoby tvoření, a to předmětné a myšlenkové. Význačné postavení při takových úvahách mají ideofakty. Ty sestávají v myšlenkovém světě lidí a představují systémy pojmových jednotek, které jsou strukturalizovány jejich vlastnostmi a relacemi. Obecně jsou pojmem či označením, který je danou společností uznán a externalizován ve formě přirozeného jazyka (symbolů) nebo artefaktů (*Neustupný 2018, 108*).

V případě šperků by daná teorie ideofaktů představovala například bronzové jehlice, které sloužily primárně jako funkční předmět k zapínání oděvu, mohly ale také sloužit jako vlasová ozdoba. V některých případech se objevují jehlice nezvyklých rozměrů, které by teoreticky mohly představovat i zbraň. Podle technologického provedení a způsobu zdobení nepochybně odkazovaly na postavení ve společnosti. Odkaz nositele by mohly přinést za předpokladu nalezení zákonitostí v jejich ukládání do hrobových výbav společně s jinými druhy artefaktů. Při opakování strukturálního zastoupení by bylo možné předložit hypotézy o genderovém určení nositele či poukázat na jeho roli ve společnosti.

Korelace mezi artefaktem a člověkem lze v symbolickém smyslu sledovat od počátku lidstva (*Neustupný 2018, 109*). V následujícím odstavci uvedu některé další příklady jistých, písemně podložených, ideofaktů v podobě šperků, jejichž význam přetrvává leckdy i do dnes.

Již ve starověku se tvořily základy sémiotických systémů utužující státní a společensky významné funkce. Mezi takové předměty lze zařadit například korunovační a panovnické klenoty, církevní pektorále, prsteny a berle, v moderních dějinách to mohou být různé insignie v podobě rektorských a primátorských řetězů, žezel či

vojenská vyznamenání. Takové úkazy druhů šperků, se spíše než na konkrétní osobu, váží právě na hodnost a stav, a proto se často stávaly předmětem dědictví. Podobně i vyjádření rodinného stavu bylo úzce propojeno s nošením šperků. K takovým druhům patřily například křestní či biřmovací medaile, darované dítěti ve formě šperku, čelenky a diadémy vizuálně určující stav svobodných dívek, zásnubní a snubní prsteny, kovové pásy nevěst či smuteční šperky ztělesňující vdovství. Na rozdíl od předchozí kategorie „elitních" šperků, byly tyto předměty součástí všech společenských vrstev a v rámci rodiny nesly zvláštní postavení. Většinou se stávaly předmětem dědictví a uchovávaly se v rodinách po generace. Podvědomě mohly nahrazovat funkci talismanů a amuletů (*Křížová 2001, 72*).

Ačkoli není možné zapůjčovat roli ideofaktů napříč časovou osou lidského působení, na příkladech je viditelné, že jisté zvyklosti si člověk osvojil už velice brzy a mnohdy přetrvávají i do současnosti. Konkrétně lze uvést příklad nošení prstenů jako symbol svazku mezi mužem a ženou. Prsteny sice mohou mít různou podobu, ale jejich uložení na levé ruce je stejné napříč celým světem. Tím lze podpořit teorii, že lidé jsou si ve vnímání velice podobní, nehledě na jejich původ či náboženské přesvědčení. Přesto existují doklady, které toto pravidlo vyvrací. Jedná se především o vymanění elitních skupin, které rozhodují, ba dokonce přikazují jednotlivým sociálním vrstvám pravidla nošení šperků.

Z doložených písemných pramenů mladších období je zřejmé, že šperk představoval oficiální doklad rozlišení stavů. Například tzv. Oděvní řády, fungující od počátku 16. století v německy mluvících zemích, přísně stanovovaly nižším společenským vrstvám nošení šperků pouze do určené finanční hodnoty. Venkovskému obyvatelstvu bylo zakazováno vlastnění šperků z drahých kovů a kamenů, odívání šatů vyšívaných zlatem, stříbrem či zdobených perlami. Podle předpisů byly kupříkladu sedlákům povoleny snubní prsteny až v 1. čtvrtině 17. století. Byrokraticky neregulovatelné nošení šperků podle vlastních finančních možností je až odkazem demokratičtější společnosti minulého století (*Křížová 2001, 72*).

Na základě předložených modelů symbolického vnímání šperku v průběhu času lze vyvodit závěry, že na šperk nelze nahlížet jako na homogenní fenomén, neboť vykazuje širokou škálu podob a projevů. Přesto je možné hledat jisté paralely mezi vnímáním zkrášlování a užívání těchto předmětů společnostmi minulými a současnými.

Šperk z doby bronzové pro nás přesto bude představovat nevyřčené tajemství, ačkoliv pomocí moderních metod je možné najít ustálené zákonitosti, které posunou hranice bádání zase o poznání dále.

2.2 Dějiny výzkumu šperku a jeho zastoupení v nálezových kontextech

Předchozí stať, pojednávající o vymezení pojmu šperk, je jasným příkladem širokých možností multilaterálního vyhodnocování. Přistupovat k němu lze z hlediska umělecko-historického a sledovat jeho estetickou hodnotu či symbolickou roli, z pohledu etnografie, sociologie nebo kulturní antropologie se nabízí zajímavé paralely k pravěkým kulturám. Zásadní je však přínos archeologie, neboť hmotné prameny tvoří základy veškerého bádání pro sledované období.

Obsáhnout tak široké pojetí multidisciplinárních přístupů by v diplomové práci bylo pravděpodobně neřešitelným úkolem. V krátké rešerši alespoň nastíním nejstěžejnější tituly vážící se přímo k tématu, tedy šperku a jeho vztahu k nálezovým prostředím v době bronzové na území jižních Čech.

Stěžejním úkolem bylo vypracování typologického zastoupení šperků doby bronzové. Ty jsou obecně ustáleny v řadě publikací (např. *Sklenář a kol. 1992; Jiráň 2008; Chvojka 2009; Kytlicová 2007; Smejtek – Lutovský – Militký 2013*). Zaměřila jsem se především na bronzovou industrii a výskyt typologických variant pro jednotlivé chronologické etapy.

Nelze ale opomenout i jiné materiály, ze kterých byly šperky v době bronzové vyráběny. Jednalo se o drobné předměty z jantaru či skla v podobě korálků či perel. Nejrozsáhlejší syntézu o jantaru předložila ve své dizertační práci Marika Tisucká (*Tisucká 2015*). Na území jižních Čech se jantarem v pravěku zabýval Jan Michálek (*Michálek 1976, 229-233*). Moderní pohled na analýzu jantarových nálezů přinesla Miroslava Novotná pomocí metody molekulární spektroskopie (*Novotná 2017*). Podílela se i na vyhodnocování souboru z Jihočeského muzea (*Novotná 2014*). Aktualizace nálezových souborů jsou dále publikovány v řadě sborníků nebo odborných časopisů (např. *Chvojka – John – Šálková 2012, 129–135; Chvojka – Chytráček – Metlička – Michálek 2017, 89-120*).

Skleněné korálky jsou v jihočeských pravěkých nálezech zastoupeny v menším počtu než jantarové, přesto nelze opomenout základní souhrnnou příručku o skle obecně od Olgy Drahotové (*Drahotová 2005*). Stěžejní je především příspěvek od Natálie Venclové o počátcích pravěkého sklářství v českých zemích (*Venclová 2005, 29-37*). Na stejné téma již dříve vydala monografii (*Venclová 1990*). V jižních Čechách se pravěkým sklem zabýval především Jiří Fröhlich (např. *Fröhlich 1977, 83-87*).

Přínosné jsou také některé absolventské práce zaměřené na šperk z pohledu archeologie. Martina Žaloudková zkoumala kovové pohřební milodary ze střední doby bronzové v Čechách (*Žaloudková 2012*). O prstenu v pravěku (*Kalábková 2013*) napsala Kateřina Kalábková. Zadáním velmi podobná práce Ireny Šlechtové pojednává o šperku mladší a pozdní doby bronzové (*Šlechtová 2016*) především z oblasti západních Čech. Některé závěry této práce mohou posloužit i k porovnání zájmové oblasti z vybraného období. Účel šperku v pohřební výbavě ze střední doby bronzové v Čechách (*Nožinová 2016*) zhodnotila také Soňa Nožinová, která se zaměřila především na roli šperku jako součásti kroje. Tuto tezi dále rozvedla ve své diplomové práci, kde čerpá inspiraci hlavně z rekonstrukcí oděvů doby bronzové v severských oblastech Evropy a přináší tak zajímavé syntézy i pro české území (*Nožinová 2018*). Společně s Petrem Krištufem vydali stejnojmenný článek pro časopis Acta FF ZČU v Plzni (*Nožinová – Krištuf 2017, 153-172*).

Okrajově jsou obecné informace vážící se k materiálu, výrobě nebo typologii šperku zmíněny i v některých starších monografiích. Většinou jsou koncipovány jako přehledové příručky k pravěku se zaměřením na sociální kontext, nálezová prostředí či umělecké řemeslo (*Filip 1941, 49-59; Neustupný 1941; Neustupný 1946; Pleiner – Rybová 1978, 330-437; Podborský 2002; Bouzek 2005*).

Ze zahraniční literatury lze uvést například komplexní katalog šperků od kolektivu autorů, který je zaměřený především na interakce mezi šperkem a tělem jedince (*Holcomb 2018*). Ke konkrétním druhům šperků je přínosná série katalogů archeologických nálezů z oblasti Německa. Edice obsahuje šest svazků rozdělených podle vybraných druhů kovové industrie. Ze zmíněných publikací lze vybrat stěžejní tituly o nášivkách (*Heynowski 2012*), jehlicích (*Heynowski 2014*) nebo přezkách (*Heynowski 2017*). Zajímavá je též studie, primárně se zaměřující na textilní výrobu v pravěku (*Grömer 2016, 353-378*). Obsahuje ale také četné doklady stop textilií na

bronzových artefaktech (špercích) v nálezových kontextech. Pro tuto práci je stěžejní kapitola o době bronzové, kde jsou uvedeny některé příklady rekonstrukcí odívání včetně umístění jednotlivých druhů šperků ve vztahu k tělu jedince. Podobně je zaměřena i práce dánského archeologa Kristiana Kristiansena, která se zaměřuje na složení ženského oděvu v době bronzové v severských oblastech Evropy (*Kristiansen 2013, 755-769*). Ke genderové identifikaci a interpretaci oděvů včetně šperků z doby bronzové přispívá podnětnými studiemi i Marie Louis Stig Sørensen (*Sørensen 1991, 121-129; Sørensen 1997, 93-115*) nebo socioložka a antropoložka Joanne B. Eicher (*Eicher – Roach-Higgins 1992, 8-28; Eicher 1967, 19-23*).

O hromadných nálezech pravěkých kovových artefaktů bylo již publikováno v prvním čísle *Památek archeologických*. Od 90. let minulého století došlo k enormnímu nárůstu vzniku nových odborných archeologických periodik, kde byla publikována řada nových výzkumů. První souhrnná syntéza od Jindřich Richlého vznikla jako detailní prezentace dosavadních českých depotů (*Richlý 1893*). Další encyklopedické monografie se dostavily téměř o sto let později. Depoty ze starší doby bronzové (*Moucha 2005*) sjednotil Václav Moucha, pro mladobronzové depoty (*Kytlicová 2007*) byla vytvořena syntéza vycházející z rukopisu dizertační práce Olgy Kytlicové. Informační základnu následně rozšířila kolektivní publikace, která zahrnuje hromadné nálezy od pravěku do 10. století n. l. (*Smejtek – Lutovský – Militký 2013*). Na nejnovější souhrnné encyklopedii zahrnující nové depoty (*Chvojka – Jiráň – Metlička 2017*) bez předešlých syntéz se podílela opět řada autorů v čele s Ondřejem Chvojkou, Lubošem Jiráněm a Milanem Metličkou. Aktualizace nových výzkumů hromadných nálezů byla nadále v průběhu času publikována v odborných periodikách nebo drobných publikacích (*Chvojka – Jiráň – Metlička 2017, 9-11*). Pro Jihočeský kraj bylo vybráno několik zásadních příspěvků (např. *Hájek 1954, 115-192; Chvojka a kol. 2011; Chvojka – Krajíc 2014; Fröhlich – Chvojka – John 2015, 101-118; Chvojka – Beneš – John – Šálková 2018, 26-45; Chvojka – John – Šmahelová 2019, 60-77).*

Na jihočeských mohylových pohřebištích jsou počátky odborné terénní archeologické práce patrné od poloviny 19. století. V 70. letech se staly hlavním předmětem zájmu odborné archeologické obce. Podrobné dějiny bádání o výzkumech jihočeských mladobronzových mohyl shrnul ve své práci Ondřej Chvojka (*Chvojka 2009, 10-22*). V průběhu času působila v tomto regionu celá řada významných archeologů, kteří se podíleli na utváření konceptu o jihočeském pravěku. Přinejmenším

je třeba připomenout trojici archeologů, kteří stáli na počátku bádání v tomto regionu, a sice Jan Karel Haraše, Jan Nepomuk Woldřich a Josef Ladislav Píč. Právě Píčovy dochované nálezy z mohylových pohřebišť doby bronzové a halštatské v jižních Čechách (*Píč 1900*) se staly předmětem pro vytvoření publikace, která jej formou kritického katalogu souhrnně konfiguruje (*Chvojka – Michálek 2011*). O starobronzových mohylách v regionu dále pojednává zejména Ladislav Hájek (*Hájek 1954, 115-192*) a Jiří Havlice (*Havlice 2001, 57-64*). K výzkumu jihočeských mohyl ze střední doby bronzové výrazně přispěl i Bedřich Dubský. Své poznatky pravidelně publikoval v odborných periodikách, přičemž gros jeho práce spočívalo v sepsání souhrnné monografie *„Pravěk jižních Čech“* (*Dubský 1949*). Tato dodnes nepřekonaná regionální studie předkládá ustálený pohled na jihočeský pravěk a raný středověk a řeší řadu podstatných sociokulturních otázek (*Chvojka 2009, 12*). Pasáže o mladobronzových mohylách jsou dále zaneseny v dizertační práci Ondřeje Chvojky (*Chvojka 2006*), z níž později vznikla již zmiňovaná monografie (*Chvojka 2009*). Obdobně jako v případě depotů byly nové nálezy průběžně publikovány v odborných periodikách či souborných katalozích. Hojně byly využívány *Archeologické výzkumy v jižních Čechách* (např. *Chvojka – Červenka 2008, 97-113; Šálová – Chvojka – Menšík 2016, 56-87; Chvojka – John – Ouško – Štěrbík 2019, 30-59)* a *Zprávy české archeologické společnosti* (např. *Tisucká 2008*).

Studie o plochých pohřebištích v jihočeském regionu jsou značně omezené. Velkou měrou je důvodem absence většího počtu nalezených či prozkoumaných lokalit tohoto druhu na území jižních Čech. Přesto lze pramennou základnu obohatit několika vybranými pasážemi z monografií či odbornými články (např. *Hájek 1954; Fröhlich 1983, 55-68; Chochol 1983, 69-71; Chvojka – Šálková – Beneš – Kovačiková – Novák 2009, 61-97).*

Širokou základnu hmotných pramenů tvoří též ojedinělé nálezy. Prozatím se jimi souhrnně nevěnuje žádná monografie. Průběžně jsou ale interpretovány v drobných příspěvcích. Pro Jihočeský kraj předkládám několik příkladů (např. *Fröhlich – Chvojka – Jiřík 2010, 54-73; Chvojka – Fröhlich 2013, 26-77; Chvojka – Fröhlich – John – Jiřík – Král – Menšík – Michálek – Pták 2017, 62-97).*

3. Metodologická část

3.1 Vymezení sledovaných kritérií

Použitou metodou diplomové práce je typologicko-chronologická analýza souborů šperků doby bronzové v Jihočeském kraji. Získaná data byla přejímána z vydaných monografií a odborných studií a následně zanesena do vytvořené databáze v programu Microsoft Office Excel.

V následujících odstavcích jsou přiblíženy sledované kategorie a definovány jednotlivé deskriptory, které byly vytvořeny výhradně pro účely vyhodnocení této diplomové práce. Definována byla tato kritéria:

3.1.1 Vymezení prostoru

3.1.1.1 Okres

První kategorií je **okres**. Ačkoliv v názvu diplomové práce je sledované území definováno jako přirozené vymezení jižních Čech dle povodí řek, je potřeba zde upřesnit, že pro její účely je zaměřena výhradně na Jihočeský kraj, tj. okres České Budějovice, Český Krumlov, Písek, Prachatice, Strakonice, Tábor a Jindřichův Hradec.

3.1.1.2 Název lokality/naleziště

Pod kategorií **lokalita/naleziště** jsou zaneseny a abecedně seřazeny názvy katastrálních území. Pouze v případě, že se některé názvy lokalit/nalezišť opakují v rámci různých nálezových prostředí, jsou označeny vlastním číslováním pomocí římských číslic. V kategorii **odkaz v literatuře** je zaznamenáno původní číslování dle literatury, ze které bylo čerpáno.

3.1.1.3 Typ lokality/naleziště

Kategorie **typ lokality/naleziště** upřesňuje nálezové prostředí šperků. Pro tuto diplomovou práci byly stanoveny následující typy: depot, ploché pohřebiště, mohylové pohřebiště, ojedinělý nález, neurčená aktivita. V případě prvních čtyř typů je zaznamenáno i nejisté určení. To je označeno symbolem otazníku. V souhrnné tabulce jsou tyto typy lokalit/nalezišť zařazeny do kategorie neurčená aktivita.

Pro správnou kategorizaci je dále zapotřebí definovat jednotlivé typy lokalit/nalezišť. Vymezení sledovaných kategorií bylo z velké části přejato z monografie Ondřeje Chvojky (*Chvojka 2009, 192*). Nejprve je důležité uvést rozdíl mezi termínem lokalita a naleziště. Lokalitou je míněna přesně definovaná lidská aktivita (např. depot, pohřebiště apod.), zatímco naleziště vykazuje pouhou stopu blíže neurčené lidské činnosti. V případě diplomové práce je pod tímto termínem míněn ojedinělý nález, neurčená aktivita či nálezové soubory, které patrně spadají pod jistou lokalitu, avšak díky neodbornému vyzvednutí souboru a jeho následné fragmentarizaci, nejsou jasné bližší nálezové okolnosti (např. Sepekov – Bergerovy sbírky).

Depot/hromadný nález (lokalita) je souborem více jak dvou artefaktů záměrně uložených do země. Diplomová práce pracuje pouze s depoty výrobků, popřípadě s depoty smíšenými, které jednoznačně nejsou pozůstatkem sídelní nebo pohřební aktivity. **Ploché pohřebiště** (lokalita) je lokalita s dokladem minimálně jednoho kostrového či žárového plochého hrobu bez patrných stop po mohylovém náspu. **Mohylové pohřebiště** (lokalita) je lokalita s dokladem minimálně jednoho kostrového či žárového mohylového hrobu s patrným uměle navršeným náspem. **Ojedinělý nález** (naleziště) je osamocený artefakt, který byl nalezený mimo sídelní nebo pohřební kontext. Diplomová práce se zaměřuje výhradně na kovové předměty. V některých případech ojedinělých nálezů dochází ke shodě názvu lokalit, přesto předměty nebyly zařazeny do depotů, neboť se našly pouze v blízké vzdálenosti, nikoli vedle sebe (např. Milenovice II, Zbonín I). Pro tyto předměty dále nebyly v oblasti jejich nálezu spolehlivě prokázány ani jiné lidské aktivity. **Neurčená aktivita** (naleziště) je v diplomové práci označení pro jeden artefakt či soubor artefaktů, u kterých, z hlediska jejich lokace, nebyl jistě prokázán typ lokality odrážející pohřební či jiný kontext. Zařazeny jsou zde i všechny lokality označené otazníkem, jež vykazují spornou typovou klasifikaci nálezových kontextů. Taktéž sem náleží i předměty bez bližších nálezových okolností, které pochází velmi často ze starších sbírek, získaných z osobního vlastnictví sběratelů.

3.1.2 Vymezení chronologie

Časové vymezení sledovaného souboru postihuje co nejpřesnější chronologické zařazení každé lokality (popřípadě artefaktu) pomocí Reineckova periodizačního

systému **(datace)**. Tato data byla přejímána z použité literatury. Pro účely následné analýzy by však bylo velmi obtížné vyhodnocovat soubory natolik detailně a fragmentárně, též by mohlo dojít k nerelevantnímu vyhodnocení dat vzhledem k vysoké chronologické citlivosti některých typů artefaktů, a proto byla pro analytické účely vytvořena i kategorie **období**. Mezi pět odlišovaných chronologických stupňů patří: starší doba bronzová (Br A – Br A2/B1), střední doba bronzová (Br B-C – Br C + Br C2/D), mladší doba bronzová (Br D – Ha A + Ha A2/B1), pozdní doba bronzová (Ha B) a kategorie bronz, označující souhrnně blíže nedatovatelné artefakty.

3.1.3 Vymezení nálezových okolností

3.1.3.1 Rok identifikace a označení souboru

Kategorie **rok identifikace** představuje informaci o době nálezu daného souboru. **Označení** se váže pouze k pohřebním komponentám. U plochých pohřebišť jsou zaznamenávány jednotlivé hroby označením P/číslo, u mohylových pohřebišť jsou zaznamenávány jednotlivé mohyly označením M/číslo. Důvod, proč nejsou zaznamenané mohyly dále rozděleny podle jednotlivých hrobů, je značná absence jejich bližšího určení v nálezových zprávách.

3.1.3.2 Nálezové okolnosti

Kategorie **nálezové okolnosti** odkazuje na relevanci typu lokality/naleziště či samotného artefaktu. Pro určení byla přejata obdobná kategorizace jako v publikaci *Nové české depoty doby bronzové* (*Chvojka – Jiráň – Metlička 2017*, 8). Rozlišujeme tři kategorie: jisté, pravděpodobné, nejisté.

Kategorie **jisté** vykazuje jasné rysy daného typu lokality/naleziště. Místa byla prozkoumána odborníkem či nahlášena neprofesionálem s přesným zaměřením a následnou kompletní dokumentací. Artefakty byly v ideálním případě rekonstruovány in-situ a popřípadě byly provedeny i jiné archeologické metody.

Kategorie **pravděpodobné** označuje takové typy lokalit/nalezišť, které jsou lokalizovány pouze přibližně v rozmezí několika desítek metrů, avšak lze předpokládat jisté vazby k blízké existenci některého z typů lokality/naleziště. Artefakty byly vyjmuty nálezcem z místa svého původního uložení či sekundárně přemístěny

v důsledku orby, stavebních či těžebních prací. U souborů artefaktů není jistá jejich kompletnost.

Kategorie **nejisté** zahrnuje takové artefakty, které byly získány bez bližších nálezových okolností. Většinou jsou to předměty bez možnosti určení bližší lokalizace, nelze ani vyloučit možnost smíchání artefaktů z několika souborů. Často se jedná o staré nálezy s absencí dokumentace či předměty uchovávané v soukromých sbírkách.

3.1.3.3 Společné nálezy

Pro hledání struktur a opakujících se zákonitostí byly do databáze zadávány i **společné** kovové **nálezy**. Jejich přítomnost či naopak absence v různých nálezových situacích by mohla hypoteticky napovědět o obrazu nositele, popřípadě by mohla u funerálních památek přispět i ke genderovému určení pochovaného. Vybrány byly následující druhy bronzových artefaktů: **dýka, meč, sekeromlat, sekera, kopí, šíp, nůž, dláto, srp, břitva, pinzeta**. V databázi je jejich přítomnost či absence zanesena formou dotazníku ano/ne.

3.1.4 Vymezení vlastností artefaktu

3.1.4.1 Materiál

Kategorie **materiál** zahrnuje převážně kovové zástupce z bronzu, mědi a zlata. Ačkoli v tabulkách uvádím rozdělení bronzových a měděných artefaktů, při vyhodnocování není brán zřetel na jejich odlišení, neboť se většinou nevyskytují v čisté formě a téměř vždy vykazují přítomnost příměsí jednoho či jiného materiálu. Méně často se objevují předměty z jantaru a skla. Záměrně nejsou zaznamenávány organické materiály, z hlediska jejich velmi ojedinělého dochování. Zaznamenán je pouze jediný předmět vyrobený z kosti. Určení materiálu bylo v diplomové práci výhradně přejímáno z publikované literatury, resp. nebyly mnou prováděné materiálové analýzy.

3.1.4.2 Stupeň dochování

Kategorie **stupeň dochování** artefaktů je hodnocena procentuálně. Za kompletní předmět je považován předmět dochovaný nad 80 %, fragment předmětu se pohybuje mezi 80-20 % a za zlomek je považován předmět dochovaný z méně než 20 %. Tato

kategorie ukazuje na dochování předmětu. Není zde zohledněno například rozlámání předmětu, což je blíže zaznamenáno v kategorii **sekundární poškození**.

3.1.4.3 Druh a typ šperku

Každý předmět nese své identifikační číslo. Pro účely diplomové práce byly vybrány a definovány následující základní **druhy šperků**: čelenka/diadém, jehlice, korálek/součást náhrdelníku, kruh, kroužek, nákrčník, nánožník, nápažník, náramek, nášivka, prsten, spona, zápona, záušnice/spirála, závěsek. Ty jsou dále postoupeny typologickému určení **(typ šperku)**. V následujícím popisu je pouze ve stručnosti připomenuta jejich praktická funkce a způsob užívání. Typologicky jsou jednotlivé druhy rozlišeny podle způsobu výroby, tvaru, nebo užité výzdoby. Ke každému typu je doložena ilustrační příloha zástupců z lokalit/nalezišť v jižních Čechách. Byly zvoleny tyto kategorie:

3.1.4.3.1 Čelenka/diadém

Čelenka/diadém (Obr. 1:1 Paseky, *Chvojka 2009, 383, tab. 21*) sloužila jako ozdoba hlavy. Obvykle byla vytepaná do podoby tenkého bronzového plechu, který mohl být na konci stočený do trubičky nebo zakončen růžicemi. Objevují se i varianty v kombinaci se zavěšenými bronzovými kornoutovitými závěsky (*Jiráň 2008, 52*). Mohlo jít ale také o výztuž obvodu pokrývky hlavy. Páskové varianty mohly být opatřeny vybíjenou výzdobou (*Sklenář a kol.* 1992, 7). Čelenky/diadémy mohly být vyráběné také z organického materiálu a následně doplněny bronzovými závěsky, ozdobnými nášivkami či drátěnými spirálami. Z hlediska bronzových variant je v databázi zanesen pouze jediný typ (čelenka plechová) tohoto artefaktu.

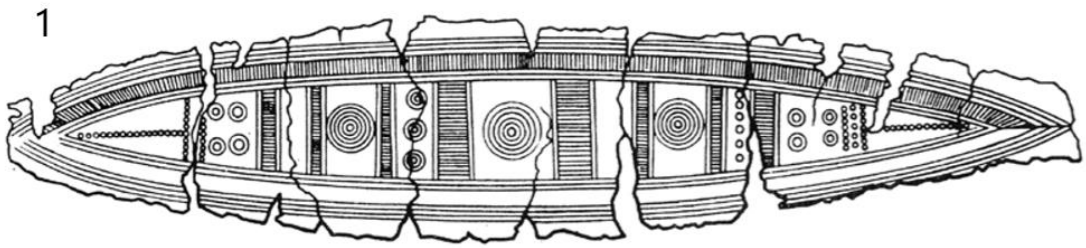

Obrázek 1: Čelenka/diadém (Chvojka 2009).

3.1.4.3.2 Jehlice

Bronzové jehlice představují jednu z nejpočetnějších kategorií druhů šperků. Patrně sloužily k přichycení oděvu. Ve variantách menších rozměrů by se dalo polemizovat i nad jejich využitím v podobě vlasových šperků. Některé typy bronzových jehlic jsou naopak neobvykle dlouhé. Jejich přesný účel však není znám. Z hlediska jejich řemeslné úpravy jsou jehlice jedním z nejvariabilnějších druhů šperků. Jejich odlišení spočívá zejména v podobě jejich hlavic či krčků. V diplomové práci bylo pro Jihočeský kraj definováno následujících 25 typů: cyperská (Obr. 2:1 Plavnice, *Moucha 2005, 249, tab. 55*), hřebíkovitá (Obr. 2:2 Dobešice, *Chvojka 2009, 441, tab. 20*), jetelovitá (Obr. 2:4 Hosty, *Hájek 1954, 129*), lopatkovitá (bez ilustrace), pastýřská (Obr. 2:5 Drhovice, *Chvojka 2009, 415, tab. 53*), pečetítková (Obr. 2:6 Plav, *Chvojka – Michálek 2011, 103, tab. A13*), s dvojkónickou hlavicí (Obr. 2:7 Řepeč I, *Chvojka 2009, 433, tab. 71*), s hlavicí stočenou v očko (Obr. 2:8 Drhovice, *Chvojka 2009, 415, tab. 53*), s hlavicí v podobě horizontálně svinuté trubičky (Obr. 2:9 Řepeč, *Chvojka – Michálek 2011, 112, tab. A22*), s hlavicí v podobě vertikálně svinuté hlavičky (Obr. 2:10 Hosty, *Hájek 1954, 129*), s horizontálně provrtanou hlavicí (Obr. 2:11 Sepekov, *Chvojka – Michálek 2011, 119, tab. A29*), s kolečkovitou hlavicí (Obr. 2:12 Komařice, *Chvojka – Michálek 2011, 28, tab. A23*), s kónickou hlavicí (Obr. 2:13 Sepekov, *Chvojka – Michálek 2011, 123, tab. A33*), s kulovitou hlavicí (Obr. 2:14 Řepeč, *Chvojka – Michálek 2011, 111, tab. A21*), s kyjovitou hlavicí (Obr. 2:15 Protivín, *Chvojka 2009, 386, tab. 24*), s otvorem v krčku (bez ilustrace), s ouškem na hlavici (únětická) (Obr. 2:16 – Chotýčany, *Hájek 1954, 123*), se šikmým otvorem v hlavici (Obr. 2:17 Němějice, *Hájek 1954, 137*), s turbanovitou hlavicí (Obr. 2:18 Staré Sedlo, *Kytlicová 2007, tab. 23*), s vázičkovitou hlavicí (Obr. 2:19 Staré Sedlo, *Kytlicová 2007, tab. 23*), s výrazně profilovanou hlavicí (Obr. 2:20 Doubrava, *Chvojka 2009, 441, tab. 79*), s vývalkovitou hlavicí (Obr. 2:21 Koloměřice, *Chvojka 2009, 427, tab. 65*), terčovitá dvoudílná (Obr. 2:22 Hořice na Šumavě, *Kytlicová 2007, tab. 1*), terčovitá jednodílná (Obr. 2:23 Hořice na Šumavě, *Kytlicová 2007, tab. 1*) a typ Weitgendorf (Obr. 2:24 Řepeč, *Chvojka 2009, 433, tab. 7*).

Specifickým artefaktem je chránítko jehlice (Obr. 2:3 Drhovice, *Chvojka 2009, 416, tab. 54*).

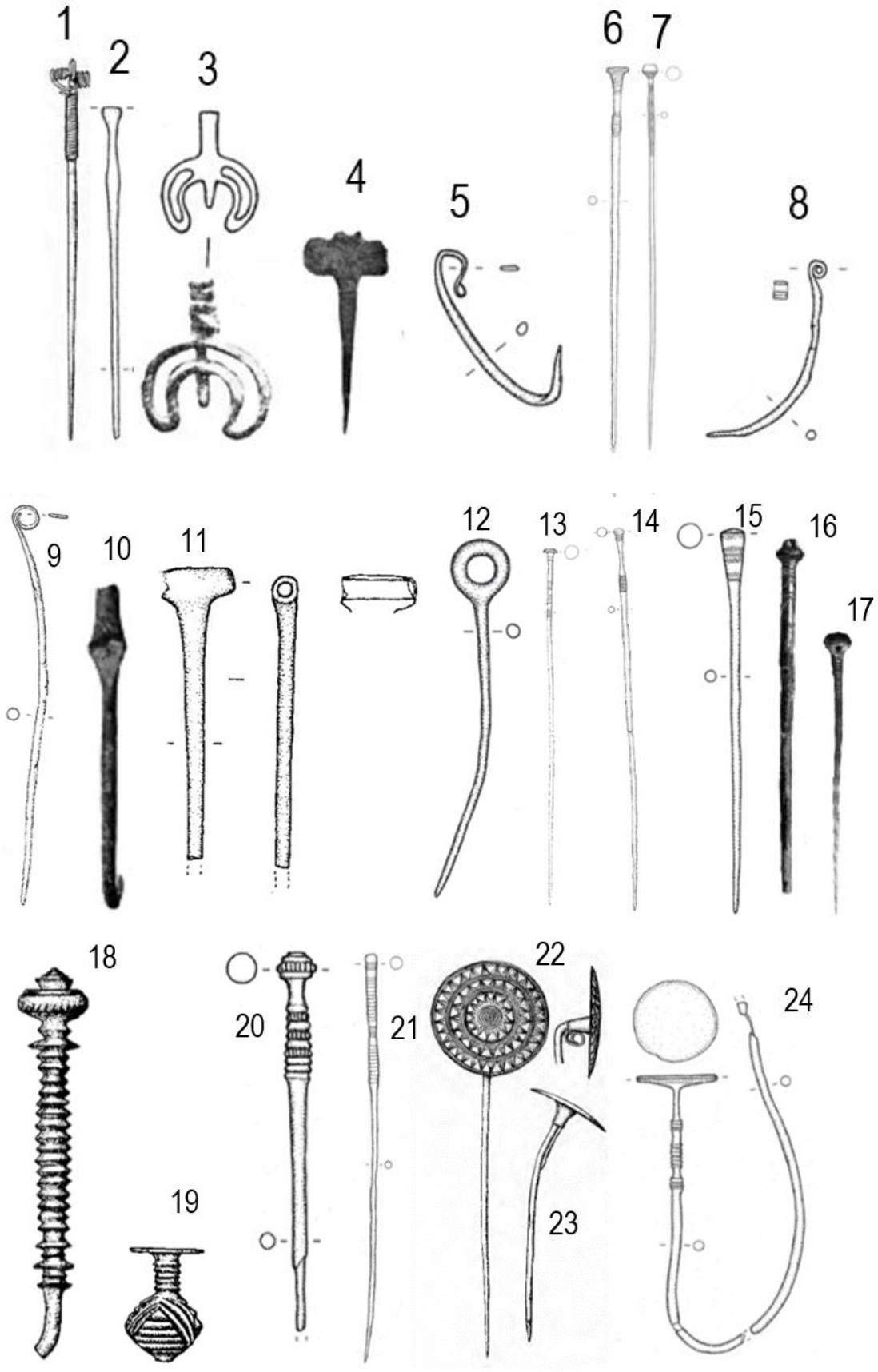

Obrázek 2: Jehlice*; chránítko jehlice (Hájek 1954; Moucha 2005; Kytlicová 2007; Chvojka 2009; Chvojka – Michálek 2011).*

3.1.4.3.3 Korálek/součást náhrdelníku

Mezi ozdoby hrdla patřily především náhrdelníky sestavené z jantarových, skleněných, měděných či bronzových korálků. Typově jsou v databázi rozdělené podle tvaru na diskovitý (Obr. 3:1), dvojkónický (Obr. 3:2), kónický (Obr. 3:3), kulovitý (Obr. 3:4), soudkovitý (Obr. 3:5) a válcovitý (Obr. 3:6). Na obrázku 3 je ilustrace tvarové variability jantarových nálezů střední až pozdní doby bronzové v Čechách podle Mariky Tisucké (*Chvojka – Chytráček – Metlička – Michálek 2017, 113*).

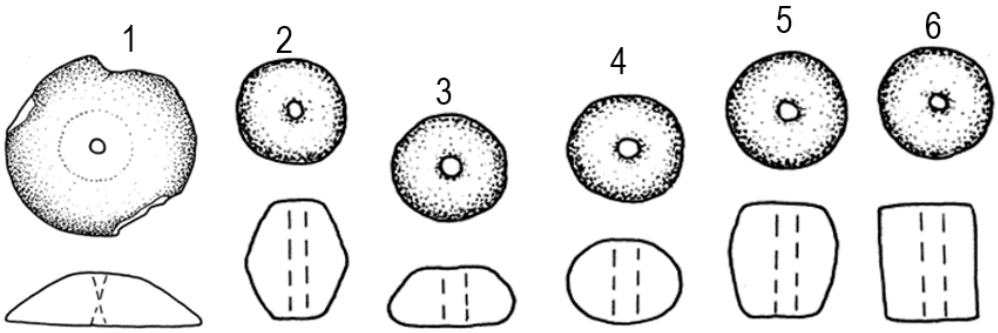

Obrázek 3: Jantarové korálky (Chvojka – Chytráček – Metlička – Michálek 2017).

Specifickým typem je rozdělovač náhrdelníku v podobě bronzové kónické záponky se dvěma otvory (Obr. 4:1a – Komařice, *Chvojka – Jiráň – Metlička 2017, 28, tab. 23;* 4:1b Hluboká nad Vltavou III, *Hájek 1954, 125, obr. 5*) nebo zdvojeného bronzového korálu, který je propojený podélnou úzkou příčkou (Obr. 4:2 Hluboká nad Vltavou III *Hájek 1954, 125, obr. 5*). Součástí náhrdelníku mohou být i bronzové spirálovité či rourkovité předměty, které jsou vzhledem k širším funkčním možnostem zařazeny obecně do kategorie závěsek (Obr. 4:2 Hluboká nad Vltavou III *Hájek 1954, 125, obr. 5*).

Obrázek 4: Rozdělovače náhrdelníku (Hájek 1954; Chvojka – Jiráň – Metlička 2017).

3.1.4.3.4 Kruh, kroužek

Všechny kategorie kruhového šperku jsou v diplomové práci typologicky definovány podle způsobu jejich výroby. Sloužily především k ozdobě paží, nohou, krku a prstů. Obecná kategorie kruh a kroužek je do jisté míry při určování sporná. Získaná data byla přejímána z literatury, avšak určení některých kruhových artefaktů může být u více autorů značně subjektivní. Míním tím především masivní uzavřené lité kruhy, které mohly být nápažníkem, nánožníkem, ale i nákrčníkem. K určení druhu mohou samozřejmě dopomoci například rozměry artefaktů nebo jejich uložení v hrobovém kontextu. Z velké většiny se však v jižních Čechách kosterní pozůstatky nedochovaly a tím zaniká i jejich možná identifikace ve vztahu k tělu jedince. K zamyšlení se nabízí i otázky, jakým způsobem byly masivní uzavřené kruhy nošeny. Byly snad nasazovány v útlém věku a setrvávaly s člověkem až do dospělosti? Nelze vyvrátit ani teorii, že nemusely výhradně splňovat funkci doplňku k ozdobě těla, nýbrž mohly sloužit i k úplně jinému účelu, který nemusel být nutně propojen s tělem člověka.

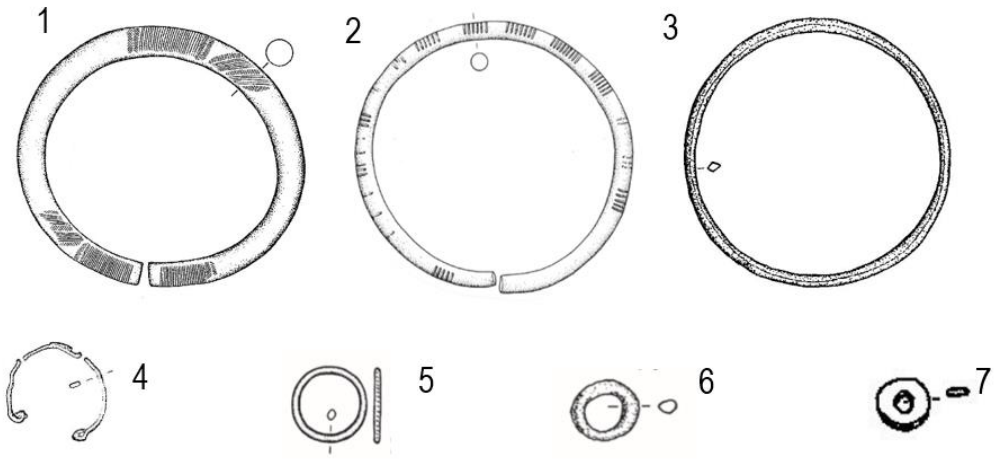

Obrázek 5: Kruhy, kroužky (Chvojka – Michálek 2011; Chvojka –Fröhlich 2013; Chvojka – Jiráň – Metlička 2017; Chvojka –Beneš – John – Šálková 2018).

Pod druhem kruh byly tedy v databázi zařazovány výhradně uzavřené nebo téměř uzavřené kruhové předměty. Z typologických tříd jsou rozlišovány kruhy lité (Obr. 5:1 Paseky V, *Chvojka – Jiráň – Metlička 2017, 129, tab. 124*; Obr. 5:2 Králova Lhota, *Chvojka 2009, 401, tab. 39)* a tyčinkovité (Obr. 5:3 Olešná I, *Chvojka – Jiráň – Metlička 2017, 116, tab. 111*).

Interpretace druhu kroužek je takřka totožná jako u kruhu, jedinou proměnou je však jejich rozměr. Opět se zde vyskytuje řada otázek ohledně jejich funkce. Mohly sloužit jako tyčinkovité prsteny, jinou variantou jsou ale i součásti koňských postrojů či

spojovací součásti řetězových závěsů. V typologických variantách jsou v databázi zaznamenávány převážně kroužky tyčinkovité (Obr. 5:5 Rataje II, *Chvojka –Beneš – John – Šálková 2018, 84*; Obr. 15; Obr 5:6 Milenovice, *Chvojka –Fröhlich 2013, 107, Obr. 5*) objevují se ale i kroužky vyrobené z roztepaného pásku (plechové) (Obr. 5:4 Řepeč I, *Chvojka – Michálek 2011, 116, Tab. A26*; Obr. 5:7 Sepekov I, *Chvojka – Michálek 2011, 127, Tab. A37).*

3.1.4.3.5 Nákrčník

Nákrčníky sloužily k ozdobě krku. Podle jejich způsobu ukládání a úpravy povrchu však vykazují i funkci surovinových hřiven. Detailnímu rozdělení nákrčníků se věnuje například Václav Moucha (*Moucha 2005, 77*). Podrobně popisuje celkem 11 skupin nákrčníků, přičemž v základě jsou odlišené na hrubě opracované hřivny (Ringbarren) a hřivny s upraveným povrchem (Ösenhalsringe). V diplomové práci jsou zaznamenávány kategorie následující: lité, tordované, tyčinkovité, hřivnovité. Důvodem je zejména pokus o zjištění jejich zastoupení v různých nálezových situacích a tím tak vysledovat jejich možnou funkci. V případě hřivnovitých nákrčníků (Obr. 6:1 Heřmaň, *Moucha 2005, 416, tab. 122*) se s největší pravděpodobností jedná o surovinu. Hmotnostně i materiálově jsou stejné jako nákrčníky opracované. Otázkou zůstává, jestli četné doklady hromadných nálezů upravených nákrčníků mohou splňovat stejnou funkci. Přinejmenším se ve vztahu k opracování povrchu jistě lišila jejich směnná hodnota (*Moucha 2005, 77*). Opracované nákrčníky jsou dále v databázi rozlišeny na jednoduché lité nákrčníky (Obr. 6:2 Kosov, *Moucha 2005, 503, tab. 209*), nákrčníky opatřené tordováním (Obr. 6:3 Albrechtice nad Vltavou II, *Kytlicová 2007, tab. 131*) a nákrčníky vyrobené z tyčinky (Obr. 6:4 Albrechtice nad Vltavou III, *Moucha 2005, 148, tab. 54*).

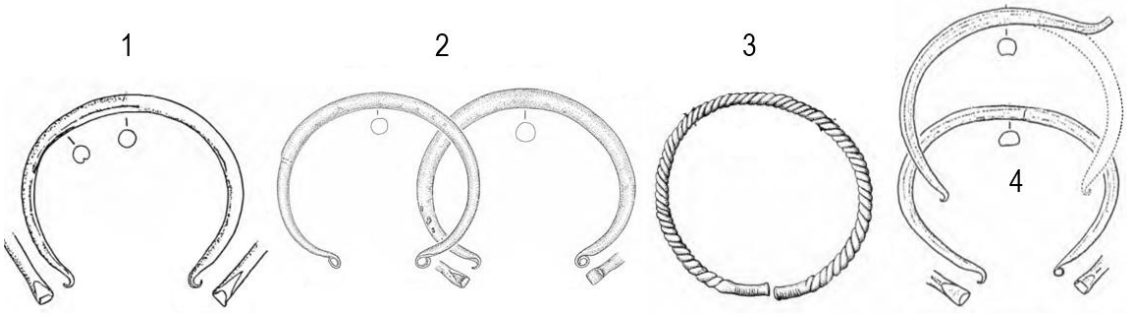

Obrázek 6: Nákrčníky (Moucha 2005; Kytlicová 2007).

3.1.4.3.6 Nánožník, nápažník

Kategorie nánožník a nápažník je snadno zaměnitelná. Jedná se o druhy kruhového šperku, které sloužily k ozdobě paží nad loktem či nohou nad kotníkem. Pravděpodobně mohly tuto funkci splňovat i některé předměty interpretované jako náramky. Nánožníky jsou v databázi rozděleny na lité (Obr. 7:2 Hosty, *Chvojka 2009 442, tab. 80*) a plechové (Obr. 7:1 Staré Sedlo, *Kytlicová 2007, tab. 24*). Plechové jsou velmi často zakončeny růžicemi. U nápažníků dominuje typ spirálovitý (Obr. 7:3 Kosov, *Moucha 2005, 502, tab. 208*). Velmi zřídka se objevují i typy tyčinkovitý a plechový, ty jsou však zastoupeny pouze ve zlomkách, z toho důvodu nejsou k těmto typům přiloženy ilustrační přílohy.

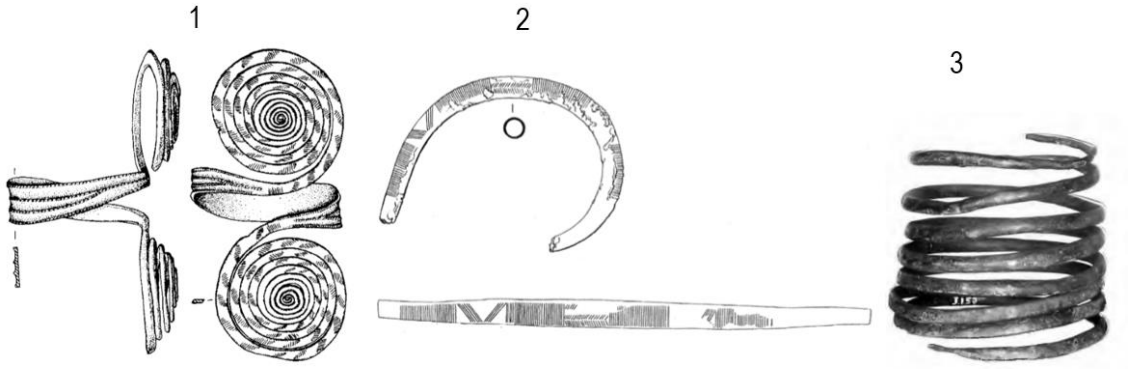

Obrázek 7: Nánožníky, nápažníky (Moucha 2005; Kytlicová 2007; Chvojka 2009).

3.1.4.3.7 Náramek

Náramky tvoří četné nálezy ve všech nálezových prostředích. Charakterizovány jsou jako ozdoba k navlékání na zápěstí. Nelze však vyloučit i jejich zaměnění s nápažníky či nánožníky. Jistě jsou však nezaměnitelné s nákrčníky, u nichž jsou značné větší rozměry. Dělení náramků lze interpretovat z několika hledisek. V Archeologickém slovníku jsou uvedena kritéria dělení například z hlediska tvaru, výzdoby, podle poměrů konců, ale i tvaru konců (*Sklenář a kol. 1992, 28*). V diplomové práci byl tento druh šperků typologicky rozlišován především z hlediska jejich základní výroby na drátěný, spirálovitý, tyčinkovitý, litý a plechový. Vzhledem k faktu, že i každá typová kategorie obsahuje hned několik podtypů, v následujících odstavcích je pro účely této diplomové práce upřesněno jejich přesné vyhranění.

Drátěné náramky jsou nejjednodušším typem. Sestávají se ze stočeného jednoduchého (Obr. 8:1 Chvaletice, *Chvojka 2009, 365, tab.3*) či dvojitého drátku.

Taktéž spirálovité náramky mohou být vyrobeny z drátku (Obr. 8:2 Skály, *Chvojka 2009, 386, tab. 24*), který je však, jak už z názvu plyne, stočený do spirály. Mezi tento typ však patří i spirálovité náramky v podobě stočeného bronzového pásku. Velmi často jsou takové předměty interpretovány i jako nápažníky nebo nánožníky.

Tyčinkovité náramky jsou tvořeny subtilní bronzovou tyčinkou. Průměry tyčinky mohou být různorodé. Ať už jsou tvaru kruhového, nepravidelně oválného, hraněného, střechovitého, čočkovitého, aj. v databázi není na tyto vlastnosti brán ohled. Podle úpravy povrchu spadají do kategorie tyčinkovitých náramků i všechny podtypy tyčinkovitých nezdobených náramků nebo tyčinkovité náramky s rytou výzdobou (Obr. 8:3-4 Paseky, *Chvojka 2009, 379, tab. 16*).

Lité náramky jsou oproti tyčinkovitým masivnější. Obecně lze zařadit do této kategorie lité náramky kruhového (Obr. 9:2 Křenovice, *Kytlicová 2007, tab. 4*; Obr. 9:3 Paseky, *Chvojka 2009, tab. 16*) či střechovitě hraněného (Obr. 9:1 Temešvár, *Kytlicová 2007, 390, tab. 4*) průřezu. Mohou být prosté bez výzdoby nebo opatřené rytými lineárními ornamenty. Dále jsou zde zaneseny všechny typy náramků průřezu tvaru „D“. Konkrétně se jedná o náramky typu Leibersberg (Obr. 9:4 Nový Dvůr, *Chvojka 2009, tab. 36*), typu Pfullingen (Obr. 9:5 Paseky, *Chvojka 2009, tab. 19*) nebo s příčnými žebry (Obr 9:6 Holašovice, *Kytlicová 2007, tab. 21*).

Plechové náramky jsou tvořené z tepaného bronzového pásku. Do této kategorie patří všechny podtypy plechových náramků s rytou výzdobou (Obr. 10:1 Hořice na Šumavě, *Kytlicová 2007, tab. 1*; Obr. 10:2 Smrkovice, *Kytlicová 2007, tab. 8*; Obr. 10:3 Řepeč, *Chvojka 2009, tab. 71*), plechové náramky s podélnými žebry (bez ilustrace), plechové náramky střechovitého průřezu se skupinami příčných žlabů (Obr. 10:4 Paseky, *Chvojka 2009, tab. 19*) a duté plechové náramky s bohatou rytou výzdobou (Obr. 10:5 Chvaletice, *Chvojka 2009, tab.1*).

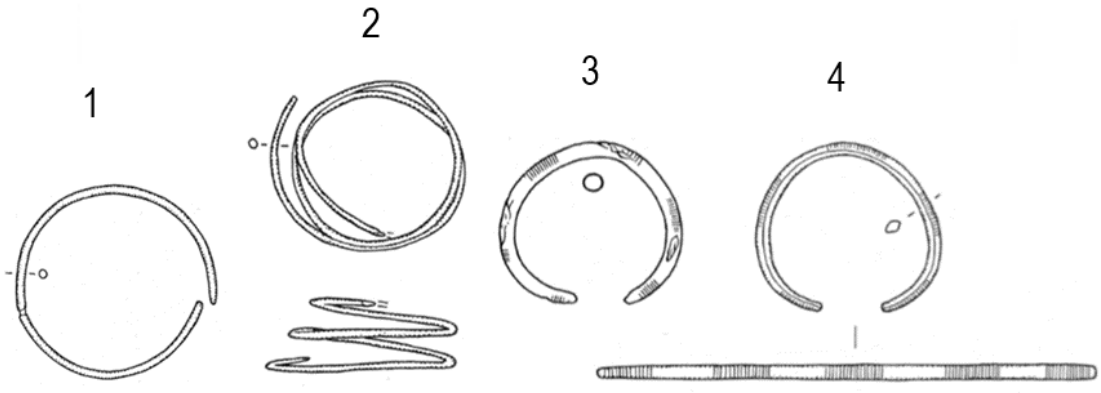

Obrázek 8: Náramky – drátěné, spirálovité, tyčinkovité (Chvojka 2009).

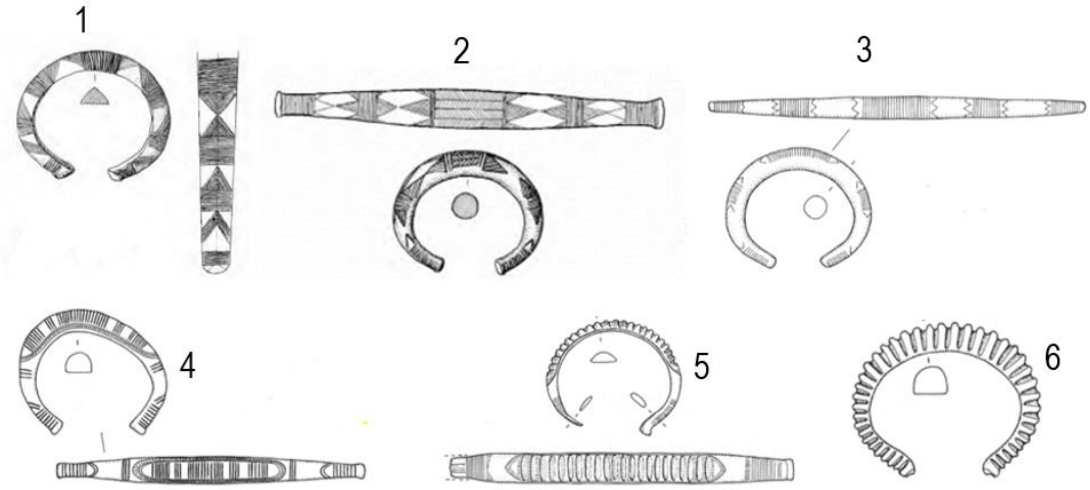

Obrázek 9: Náramky – lité (Kytlicová 2007; Chvojka 2009).

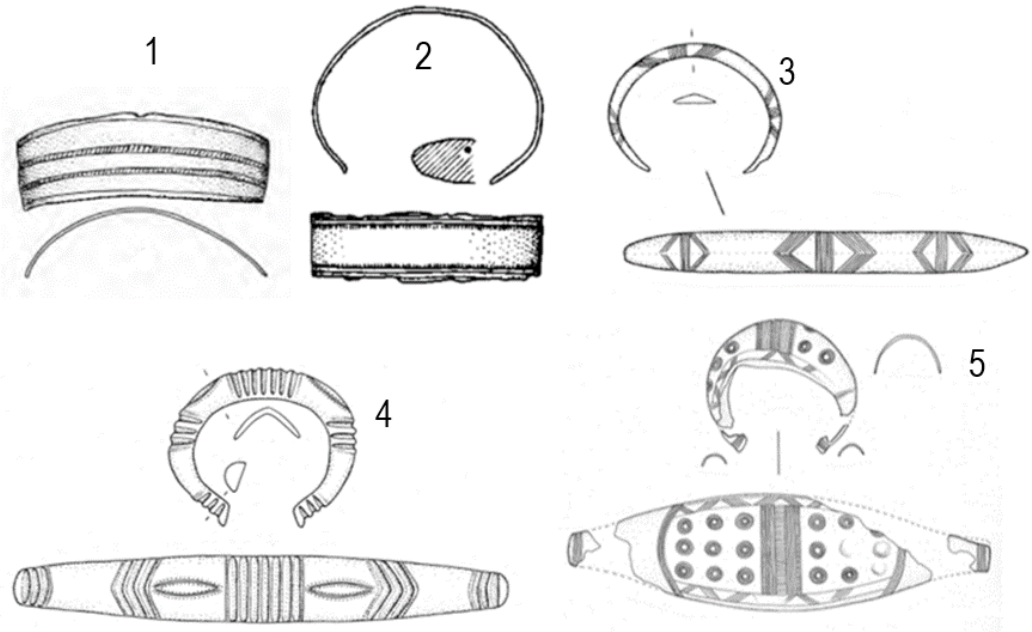

Obrázek 10: Náramky – plechové (Kytlicová 2007; Chvojka 2009).

3.1.4.3.8 Nášivka

Nášivky patří mezi funkční ozdoby, které byly neoddělitelně upevněny na oděvu nebo mohly tvořit součásti koňských postrojů. Vzhledem k absenci knoflíků, které nebyly v analyzovaném souboru zaznamenány ani jednou, jsou rozlišovány pouze nášivky v podobě puklic (falér). V databázi jsou typologicky zaneseny podle jejich tvaru. Z důvodu, že nášivky se ve větším počtu objevují pouze v jednom souboru z depotu, nejsou blíže rozděleny podle velikosti. Při hlubší analýze nášivek by však tato kategorizace byla relevantní. Mezi rozlišované typy patří nášivka kuželovitá (Obr. 11:2 *Zbonín – Kytlicová 2007, 391, tab. 5)*, terčovitá (Obr. 11:4a – 4b Staré Sedlo, *Kytlicová 2007, 409, tab. 23*) či vypouklá (Obr. 11:3 Zbonín, *Kytlicová 2007, 391, tab. 5)*, která je většinou opatřena protilehlými otvory. Specifickým typem nášivky je tutulus (Obr. 11:1 Bernartice, *Chvojka – Jiráň – Metlička 2017, 10, tab. 5)* neboli spirálovitý předmět s trnem. V databázi je zanesen pod typem spirálovité nášivky.

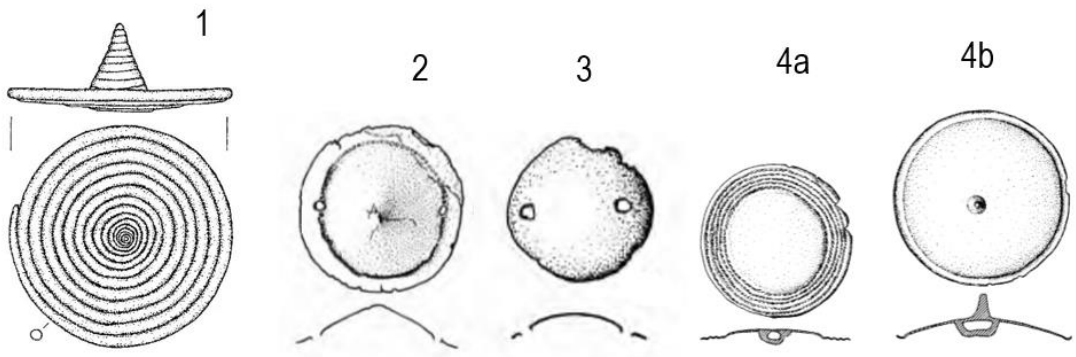

Obrázek 11: Nášivky (Kytlicová 2007; Chvojka – Jiráň – Metlička 2017).

3.1.4.3.9 Prsten

Prsten je interpretován jako drobný kruhový šperk, jehož účelem je zdobení jednotlivých prstů. Typologicky jsou rozlišovány především podle způsobu úpravy. Prsteny opatřené růžicemi mohou být tvořeny plochým páskem (Obr. 12:1 Hvožďany, *Chvojka – Michálek 2011, 98, tab. A8*) nebo kruhovou tyčinkou. Objevují se i varianty, kdy je tyčinkovitý drát vinutý do spirály (Obr. 12:2 Paseky V, *Chvojka – Jiráň – Metlička 2017, 130, tab. 125*). Dalším typem jsou prsteny spirálovité, ty mohou být vyrobeny ze subtilní kruhové tyčinky (Obr. 12:3 Písek VII, *Chvojka – Jiráň – Metlička 2017, 136, tab. 131*) nebo vinuté z drátku (Obr. 12:4 Olešná I, *Chvojka – Jiráň –*

Metlička 2017, 117, tab. 112). Tento typ je však velmi snadno zaměnitelný se záušnicí/spirálou.

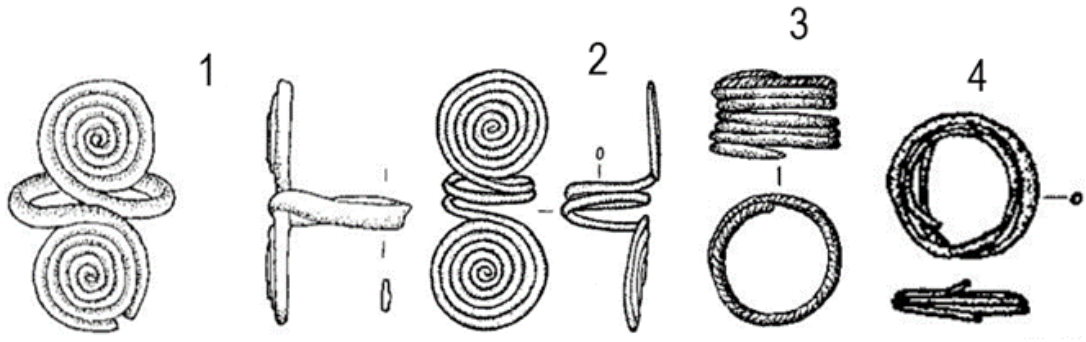

Obrázek 12: Prsteny (Chvojka – Michálek 2011; Chvojka – Jiráň – Metlička 2017).

3.1.4.3.10 Spona

Bronzové spony byly využívány jako funkční a estetické doplňky sloužící ke spínání oděvu. V jižních Čechách je jejich výskyt poměrně vzácný. V databázi byly zaneseny pouze dva typy bronzových spon, a to štítová dvoudílná (Obr. 13:1 Vrcovice, *Kytlicová 2007, tab. 131*) a smyčcovitá jednodílná (Obr. 13:2 Holašovice, *Kytlicová 2007, tab. 21*).

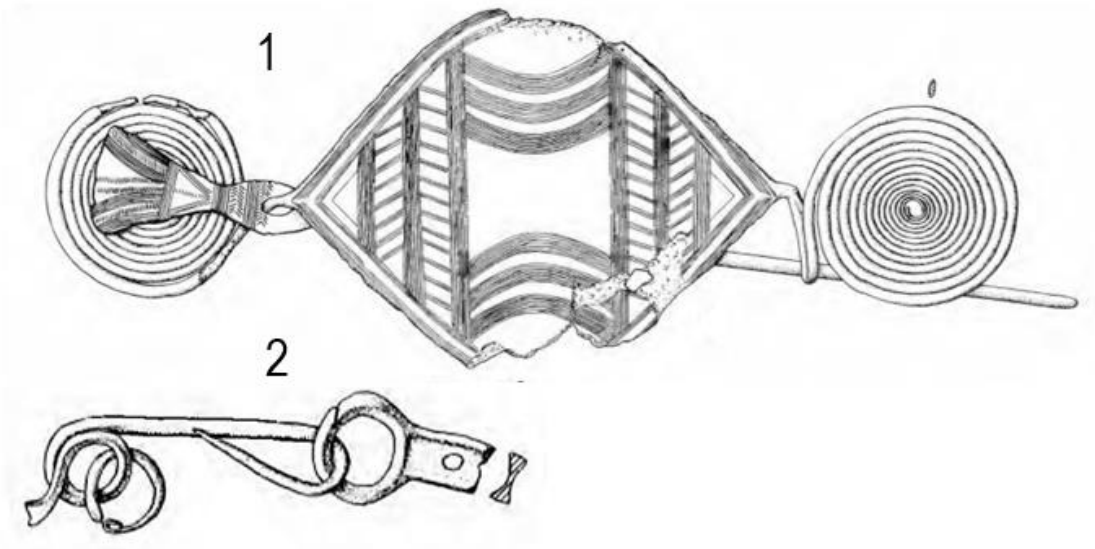

Obrázek 13: Spony (Kytlicová 2007).

3.1.4.3.11 Zápona

Zápony jsou drobné ozdoby, které sloužily k zapnutí opasku. Z vnitřní části jsou opatřeny háčkem, který byl zachycen do otvoru v kůži nebo oka na protilehlém konci pásku (*Sklenář a kol. 1992, 58*). Pro účely následné analýzy není v tomto případě potřebné jejich detailnější rozlišování, proto jsou všechny zápony zaneseny pod typem destičkovitá. Do této typové kategorie spadají tvarové kategorie pravoúhlých (Obr. 14:1 Staré Sedlo, *Kytlicová 2007, tab. 24)*, oválných (Obr. 14:2 Olešná II, *Chvojka – Jiráň – Metlička 2017, 125, tab. 120*) i okrouhlých zápon (Obr. 14:3-4 Paseky V, *Chvojka – Jiráň – Metlička 2017, 130, tab. 125*).

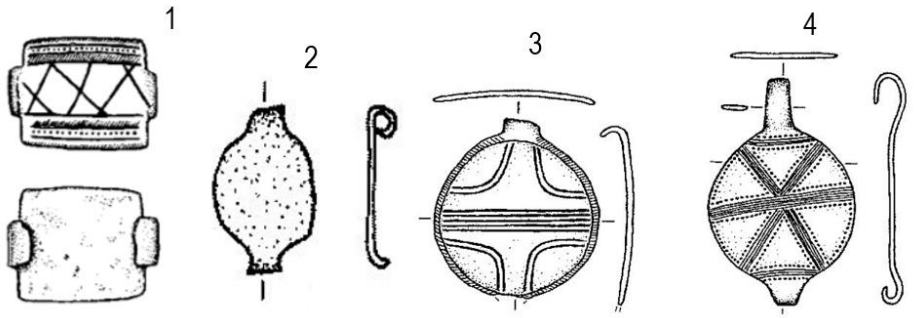

Obrázek 14: Zápony (Kytlicová 2007; Chvojka – Jiráň – Metlička 2017).

3.1.4.3.12 Záušnice/spirála

Patrně jako vlasové ozdoby v době bronzové mohly sloužit podle svých rozměrů záušnice/spirály. V databázi jsou tyto šperky pojímány jako drobný drátěný šperk. V jižních Čechách se vyskytují ve variantě z jednoho (Obr. 15:4 Zbonín III, *Kytlicová 2007, tab. 7*) či dvojitého drátu (Obr. 15:2 Řepeč II, *Chvojka – Michálek 2011, 108, A18*; Obr. 15:3 Bernartice, *Chvojka – Jiráň – Metlička 2017, tab. 1*). Součástí druhého typu jsou například esteticky velmi působivé kličkovité záušnice (Noppering) (Obr. 15:1 Chlumec, *Chvojka – Jiráň – Metlička 2017, 16, tab. 11)*. Vedle bronzových spirálek se poměrně často objevují i jejich zlaté ekvivalenty (*Jiráň 2008, 52*). Záušnice či drobné spirály lze snadno zaměnit například se spirálovitými prsteny.

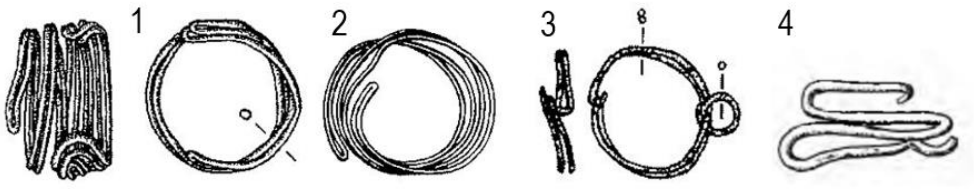

Obrázek 15: Záušnice/spirály (Kytlicová 2007; Chvojka – Jiráň – Metlička 2017).

3.1.4.3.13 Závěsek

Do druhu závěsek jsou řazeny drobné šperky, které většinou zdobily oděv a byly na textilii zavěšeny. Představovaly tak pravděpodobně čistě dekorační prvek, nikoliv funkční na rozdíl od nášivky. Typologicky je rozlišován závěsek antropomorfní (Obr. 16:1 Olešná I, *Chvojka – Jiráň – Metlička 2017, 118, tab. 113*), kornoutovitý (Obr. 16:2 Hvožďany, *Chvojka – Michálek 2011, 96, A6*), spirálovitý, srdcovitý (Obr. 16:3 Dobronice, *Chvojka - Michálek 2011, 92, tab. A2*) a terčovitý (Obr. 16:4 Kájov, *Chvojka – John – Šmahelová 2019, 81*).

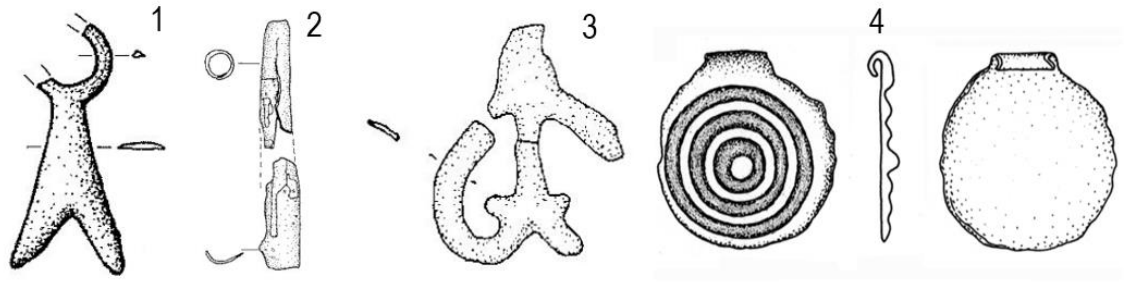

Obrázek 16: Závěsky (Chvojka - Michálek 2011; Chvojka – Jiráň – Metlička 2017; Chvojka – John – Šmahelová 2019).

Samostatnou kategorii tvoří typ neurčeno. Jedná se většinou o zlomky či fragmenty předmětů, u nich z důvodu značného poškození nebylo možné určit bližší typologické zařazení. Velmi často se jedná o jehlice s odlomenou hlavicí, která je stěžejní pro identifikaci.

3.1.4.4 Sekundární poškození

Kategorie **sekundární poškození** je pro účely diplomové práce v databázi založena obdobně jako společné nálezy. Tako kategorie je velmi choulostivá na interpretaci, a to především z toho důvodu, že informace byly přejímány pouze z vydané literatury. Jedná se tedy o subjektivní zhodnocení autora, který předmět evidoval a následně interpretoval. Na vědomí je třeba vzít i fakt, že u starší literatury nejsou mnohé předměty příliš detailně popisovány. U určení této kategorie bylo vybráno pouze několik druhů šperků. U druhů závěsek, nášivka, korálek/součást náhrdelníku, zápona, záušnice/spirála nebyly projevy sekundárního poškození určovány. Jedná se často o drobné předměty. Jejich odlomení či přelomení považuji spíše za podlehnutí degradačním vlivům než záměrnému lidskému učinění. Z důvodu možného zaměnění

pravěkého poškození se stopami postdepozičních projevů (např. orba, aj.) jsou analyzované šperky vybírány pouze z jistých nálezových okolností.

U vybraných kategorií bylo sledováno: sekundární **přemístění** (tj. předmět byl oddělen od původního kontextu a druhotně uložen v rámci nálezového celku), **přepálení** (tj. předmět byl vystaven přímému kontaktu s ohněm). **rozlomení** (tj. zaznamenáno v případě, že se jedná o slepitelné zlomky kompletního předmětu.), **odlomení** (tj. zaznamenáno v případě, když předmět není kompletní. V případě, že není určen typ jehlice je odlomena hlavice, v případě, že je typově určena, je odlomen hrot či celá jehla. U náramků bývá odlomen jeden nebo oba konce.), **ohnutí** (tj. předmět byl tvarově deformován, pokroucen, ohnut či roztažen), **opotřebení** (tj. zaznamenány pouze případy vztahující se k povrchu a výzdobě, zohledňováno bylo setření povrchu, oprýskání, naopak nejsou zapisovány vlivy koroze ani odkaz na patinu).

4. Analytická část

4.1 Shrnutí aktuálního stavu pramenné základny

V první fázi analytické části je zapotřebí uvést přehledovou sumarizaci jihočeských šperků z doby bronzové. Tato analýza může poukázat na současnou podobu pramenné základny. Též instruuje stupeň spolehlivosti informačního potenciálu.

Ze sledovaného území bylo celkem zdokumentováno 2472 ks šperků ze 211 lokalit/nalezišť z čehož 1656 ks nálezů pochází z depotů, 573 ks nálezů z pohřebních komponent (21 ks ploché hroby, 552 ks mohylové hroby), zaznamenáno bylo 92 ks ojedinělých nálezů a 151 ks nálezů z nalezišť s neurčenou aktivitou. (Graf 1) Tato data představují kvantitativní zastoupení v analyzovaných typech nálezového prostředí.

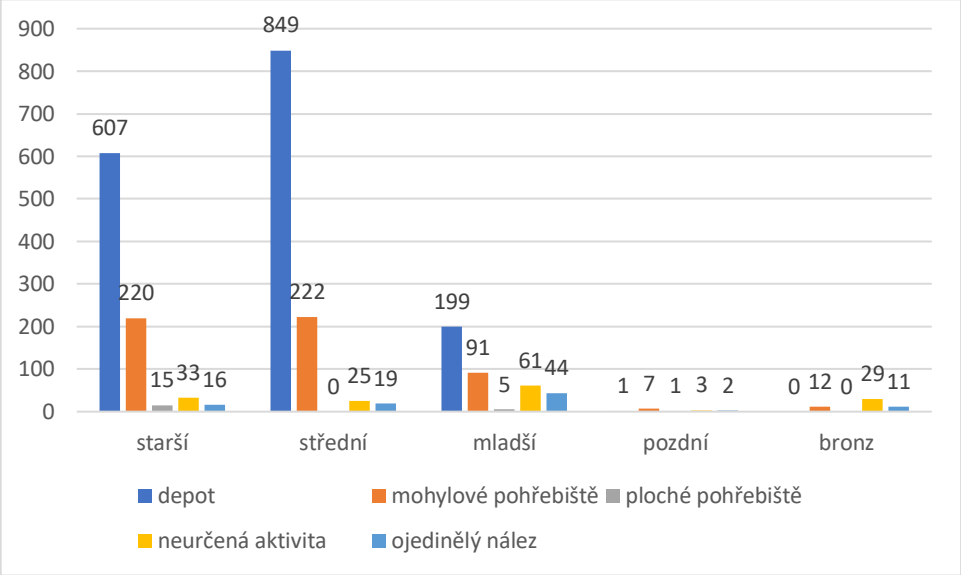

Graf 1: Zastoupení šperků podle typu lokality/naleziště.

Zásadními typy lokalit/nalezišť pro hlubší analýzu jsou depoty (67 % nálezového celku) a pohřební komponenty. Z pohřebních komponent však jednoznačně převažují mohylová pohřebiště (22 % nálezového celku) nad plochými (1 % nálezového celku). Plochá pohřebiště jsou zastoupena v nejmenším počtu nálezů vůbec, tudíž pro reprezentativní analýzy druhového zastoupení na ně nebude kladen větší důraz. Podobně kategorie ojedinělý nález (4 % nálezového celku) a neurčená aktivita (6 % nálezového celku) jsou pouze doplňujícím souborem a z hlediska jejich nálezových okolností by nepřinesly žádné informace ke strukturálnímu zastoupení. Avšak je nezbytné zahrnou je právě do syntézy pramenné základny, neboť vykazují některé zajímavé zástupce šperků, které by v přehledové ilustraci mohly chybět. (Graf 2)

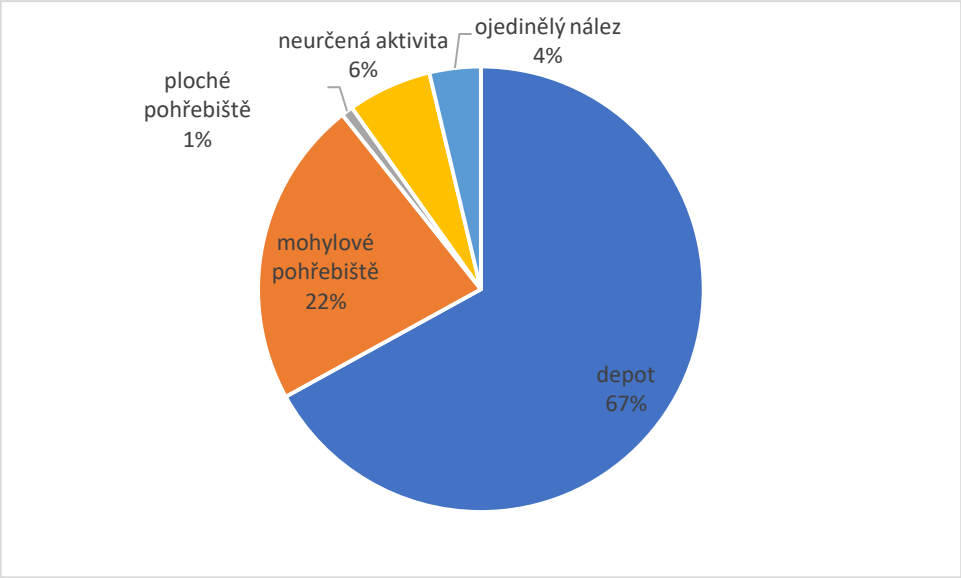

Graf 2: Procentuální zastoupení nálezového celku podle typu lokality/naleziště.

Na dalším příkladu (Graf 3) je graficky znázorněno také zastoupení šperků dle chronologických stupňů doby bronzové. Největší podíl nálezů pochází ze střední doby bronzové (45 % nálezového celku). Ve starší době bronzové je zastoupení šperků obsaženo z 36 % nálezového celku a mladší doba bronzová zaujímá 16 %. Nejmenší zastoupení pochází z pozdní doby bronzové (1 % nálezového celku) a 3 % nálezového celku zastupují blíže nedatovatelné nálezy.

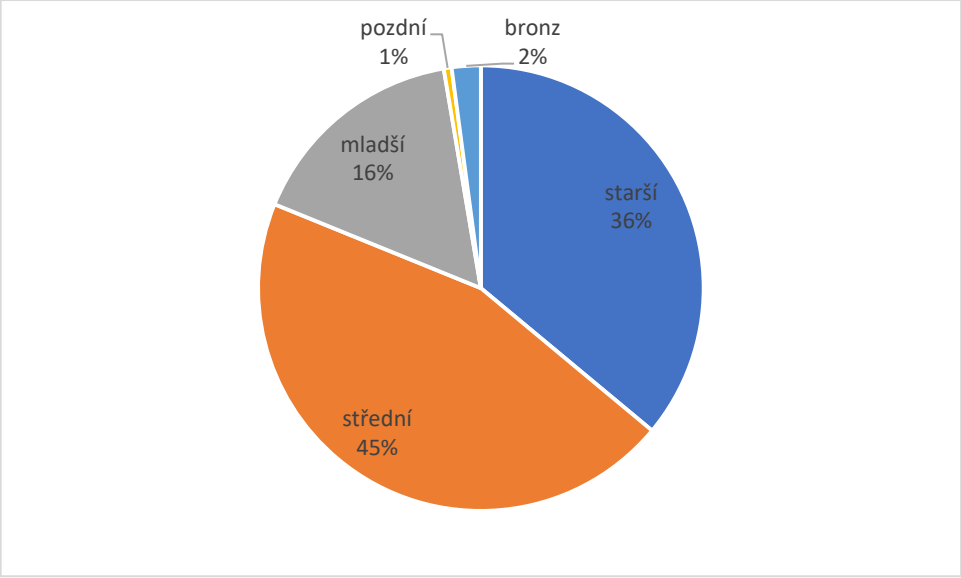

Graf 3: Procentuální zastoupení nálezového celku podle chronologických stupňů doby bronzové.

Je však zapotřebí brát na zřetel, že některé šperky nebo ozdoby v podobě drobných korálků či součástí náhrdelníků razantně zvyšují kalkul pro jednotlivé etapy, neboť jsou v databázi zaznamenávány jednotlivě. Povětšinou však tvoří součást

jednotného celku. Typickým příkladem jsou jantarové nebo bronzové korálky, které byly součástí náhrdelníků. V následujícím grafu (Graf 4) je procentuálně znázorněno materiálové zastoupení.

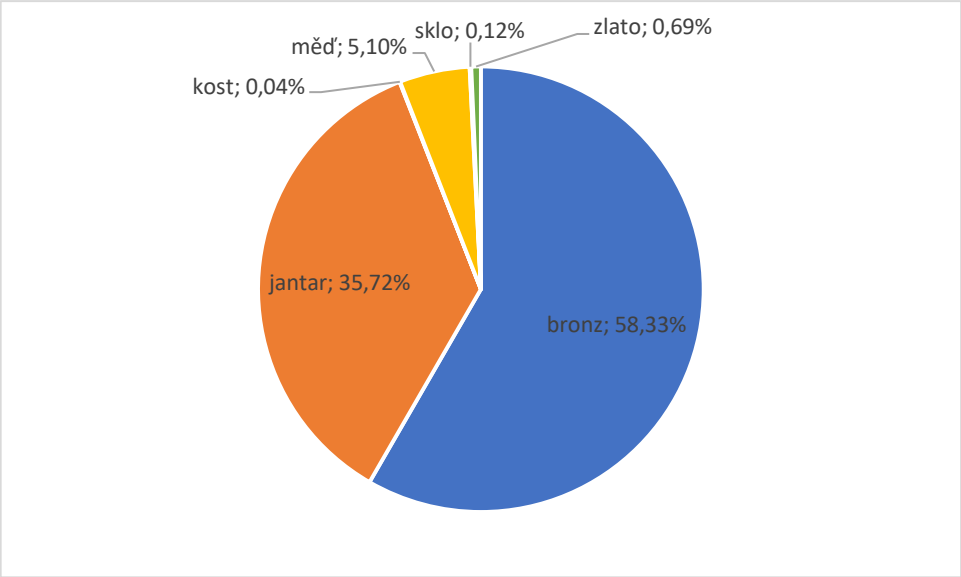

Graf 4: Procentuální zastoupení nálezového celku podle materiálového složení.

Při sumarizaci celkového souboru je však podstatnější zaměřit se na nálezové okolnosti vážící se k získávání artefaktů. V diplomové práci jsou vymezena tři základní kritéria nálezových okolností (jisté, pravděpodobné a nejisté). Jejich definice je blíže shrnuta v metodologické části. Na základě informační spolehlivosti jsou data dle potřeb dále redukována. Tato metoda umožňuje vyvození co nejpřesnějších výsledků na blíže položené otázky. Důvodem tohoto řazení je zejména spolehlivé odlišení depotů od pohřebních komponent. Vzhledem k faktu, že antropologický materiál je v jižních Čechách dochovaný jen velmi zřídka v důsledku kyselosti místní půdy, která má silné degradační účinky na kosterní pozůstatky, nelze u některých druhů pohřebních komponent určit jejich původ. V případě rozoraných či jinak poničených mohylníků nebo plochých hrobů se lze jen domnívat, jestli se jednalo opravdu o pohřební komponentu či byl soubor předmětů hromadným nálezem. Z tohoto důvodu je důležité přistupovat k nálezovým souborům i z hlediska jejich nálezových okolností.

Z celkového nálezového souboru 2472 ks bylo vyhodnoceno 43 % šperků s jistými nálezovými okolnosti, 7 % šperků pochází z lokalit, jejichž nálezové okolnosti jsou pravděpodobné a 50 % šperků pochází z nalezišť s nejistými nálezovými okolnostmi. V následujícím grafu (Graf 5) je vyznačeno procentuální zastoupení šperků z hlediska jejich nálezových okolností.

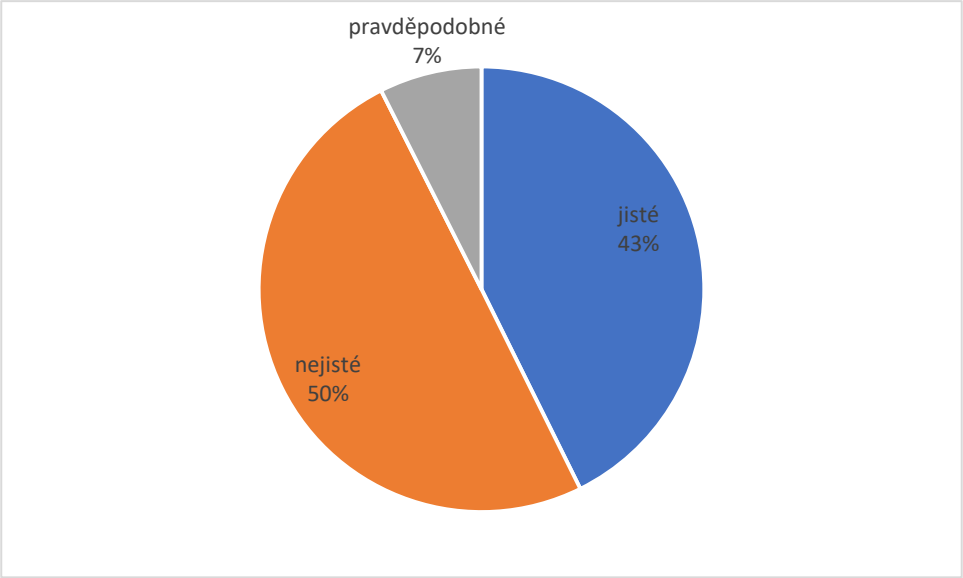

Graf 5: Procentuální zastoupení nálezového celku podle nálezových okolností.

Další problematikou, která se vztahuje k provenienci artefaktů, jsou především starší nálezové zprávy, které často nebývají kompletní. Jedním aspektem informační absence jsou stále se rozšiřující archeologické metody, které v rámci moderní archeologie markantně vzrostly a při analýze starších souborů pochopitelně mnohdy chybí. Jedná se o způsoby analýzy a vyhodnocování, které přináší rozsáhlé možnosti, například sledování prvkového složení kovových artefaktů pomocí rentgenové fluorescenční analýzy (RFA), mikroskopického pozorování povrchu předmětů za využití ultramoderních optických zařízení či možnosti rekonstrukce procesů, kterými artefakty procházely v době ukládání do země na základě analýzy organických materiálů vážící se na kovy. Při vyhodnocování lze zapojit pokročilé počítačové programy, například při tvorbě databází (Excel, Access), statistických vyhodnocování (STATISTICA) nebo vytváření prostorových map a modelů (GIS).

Druhým aspektem je víceméně neodbornost při exkavaci nalezených artefaktů. Existuje několik souborů, které byly získány bez bližších nálezových okolností. Jedná se jednak o předměty, které byly dříve součástí soukromých sbírek nebo o předměty, které byly neodborně vyzvednuty a ztratily tak vazbu na své původní uložení. Při sumarizaci by bylo na škodu alespoň neuvést tyto zástupce, při hlubší analýze by však mohly zkreslovat její výsledky.

Pramenná základna byla výhradně přejímána z vydané literatury. Zaznamenány jsou stěžejní zástupci pro daná období. Je třeba upozornit, že možná absence některých menších souborů či spíše jednotlivých předmětů není vyvratitelná. Výslednou syntézu je

nutné brát s jistou mírou tolerance a též i hypotézy, které jsou mnohdy velmi subjektivní. Obecně je také důležité neopomenout fakt, že jistá část bronzových artefaktů, a to především výrobků, které jsou z hlediska sběratelské hodnoty daleko cennější, je v současné době často „ztracena“ v důsledku ilegálního hledačství detektory kovu. Z tohoto důvodu lze předpokládat, že pramenná základna je mnohem bohatší (*Chvojka – Jiráň – Metlička, 2017, 153*).

V přiložených tabulkách 1-5 je vytvořený jmenovitý soupis lokalit/nalezišť, se kterými nebude v následující typologicko-chronologické analýze pracováno. Jedná se o naleziště s neurčenou aktivitou a ojedinělých nálezů, lokality plochých pohřebišť, depoty a mohylová pohřebiště s nejistými nálezovými okolnostmi. Součástí tabulek je i sumarizace druhového zastoupení šperků v jednotlivých souborech.

4.2 Typologicko-chronologická analýza jihočeských šperků doby bronzové

V následujících odstavcích přinese diplomová práce základní typologickou charakteristiku šperků z jihočeských lokalit. Artefakty jsou děleny na základě jednotlivých chronologických stupňů doby bronzové. V předchozí analýze byly představeny souhrnné poznatky o nálezovém celku. Pro typologickou analýzu jsou data více redukována. Vybrány jsou nálezy pouze z lokalit s jistými nebo pravděpodobnými nálezovými okolnostmi. Dále je vyselektován typ lokality, který bude v této části v rámci typového zastoupení hodnocen pouze z prostředí depotů a mohylových pohřebišť.

Pro každou etapu doby bronzové jsou nejprve představeny souhrnné poznatky. Analýza je zaměřena na kvantitativní zastoupení šperků pro depoty a mohylová pohřebiště, dále je procentuálně vyjádřeno kvalitativní zastoupení, především stupeň zachování evidovaných nálezů. U vybraných typů lokalit je rovněž sledováno druhové zastoupení šperků v jednotlivých souborech.

Analýza se také zaměřuje na možnosti vazeb kovových šperků mezi sebou. Tyto vazby jsou vyhodnoceny prostřednictvím faktorové analýzy. Pro rozbor byly vybrány takové šperky, jejichž materiálové složení je tvořeno výhradně kovy (bronz, měď, zlato). Pro výpočet korelačních koeficientů jsou zvoleny hodnoty od -1 do +1. Hodnota 0 vyjadřuje statistickou nezávislost. Na základě plusových a mínusových hodnot jsou vyjádřeny vazby mezi jednotlivými deskriptory (*Neustupný 2007, 141*). Vzhledem ke skutečnosti, že byl celkový soubor omezen pouze na případy z jistých a

pravděpodobných nálezových situací, může v důsledku malého počtu některých zástupců šperků dojít k případu, že korelační matice bude špatně podmíněná a determinant korelační matice roven 0. Maximální počet hlavních komponent, které by mohly být extrahovány, by se následně rovnal počtu kladných vlastních čísel matice. Zvýšení hodnot jednotlivých druhů šperků by bylo možné docílit sloučením některých kategorií. Obávám se však, že by následné výsledky mohly být zavádějící a přinejmenším by bortily struktury druhového zastoupení, které byly v rámci diplomové práce vymezeny. V takových případech je vztah mezi šperky vyjádřen pouze graficky prostřednictvím shlukové analýzy.

Dále jsou sledovány vazby šperků i s ostatními bronzovými artefakty. Vzhledem k faktu, že v databázi byly soustřeďovány podrobné informace pouze o špercích, nikoli o ostatních bronzových artefaktech, není možné zde uvést výpočty faktorové analýzy. Přesné počty šperků by nekorelovaly s pouze uměle vytvořeným modelem čísel pro ostatní bronzové artefakty (např. ano 1, ne 0) a tím by mohlo dojít k nepřesným výsledkům. Z tohoto důvodu jsou jejich vazby pouze graficky znázorněny pomocí podmíněného formátování a vypovídají především o počtu jejich shod.

Stejně jsou interpretovány i projevy sekundárního poškození na špercích. Sledováno bylo zejména jejich přepálení, rozlomení, odlomení, ohnutí a opotřebení. Bližší deskripce této kategorie je popsána v metodologické části diplomové práce. Je třeba zdůraznit, že u některých šperků bylo identifikováno více sekundárních projevů poškození. Souhrnné počty jednotlivých kategorií se tedy nemusí shodovat s celkovým počtem analyzovaných šperků pro dané období. Výklad je proto zaměřen pouze na jednotlivé kategorie ve vztahu k počtu shod v nálezových prostředích u konkrétních druhů šperků, nikoli na souhrnné analýzy. V případě sledování sekundárního poškození byly výjimečně selektovány pouze šperky s jistými nálezovými okolnosti, aby se eventuálně předešlo možnému zaměnění povrchových stop od postdepozičních vlivů.

V hlavní analytické části každé z etap doby bronzové jsou podrobně zhodnocené dominantní typologické řady jednotlivých druhů šperků. Pro doplnění pramenné základny jsou v textu okrajově zmíněny i početné soubory z lokalit/nalezišť s nejistými nálezovými okolnostmi. Upozorňuji však, že z hlediska provedených analýz s nimi nebylo pracováno a jejich počet není zařazen do celkového zastoupení pro jednotlivé chronologické etapy doby bronzové. (Tab. 4-5)

4.2.1 Starší doba bronzová (Br A – Br A2/B1)

Ve starší době bronzové bylo zaznamenáno dle definovaných kritérií celkem 704 ks šperků. Podle přiloženého grafu (Graf 6) razantně převyšují nálezy v depotech v počtu 511 ks (73 %) nad zastoupením šperků v mohylových pohřebištích (193 ks – 27 %). Dominantními druhy šperků jsou korálky/součásti náhrdelníků v celkovém počtu 377 ks (54 %) a nákrčníky v celkovém počtu 191 ks (27 %). V přiložených tabulkách 6 a 9 jsou dále zaznamenány jednotlivé soubory se sumárními hodnotami druhového zastoupení šperků. Z hlediska kompletnosti výrobků jsou v depotech uchovány celé předměty v 91 % a mohylových hrobech v 93 %.

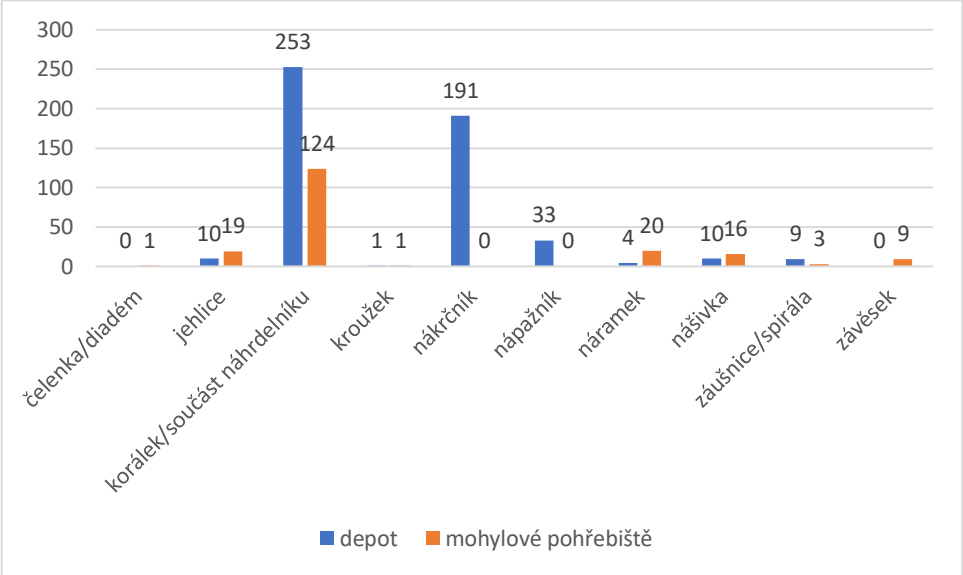

Graf 6: Zastoupení šperků v depotech a mohylových pohřebištích ve starší době bronzové.

Z nejistých nálezových okolností bylo zaznamenáno celkem 132 ks šperků, přičemž 96 ks pochází z depotů a 27 ks z mohylových pohřebišť. Nejvíce zastoupené soubory budou dále okrajově typologicky přiblíženy. (Tab. 4-5)

Vybrané předměty byly dále podrobeny analýze z hlediska jejich sekundárního poškození. Z grafu 7 je jasně viditelné, že ve starší době bronzové jsou tyto projevy nejvíce zachyceny v depotech. Zejména jsou zaznamenávány na nákrčnících ve formě rozlomení (14 ks), odlomení (14 ks) či tvarové deformace (10 ks). Poměrně vysoké hodnoty poukazují i na ukládání tvarově deformovaných (8 ks) či nekompletních (odlomení 7 ks) nápažníků. V mohylových pohřebištích je patrné zejména odlamování částí jehlic (7 ks). Vysokých hodnot dosahuje i jejich opotřebení (6 ks). Pouze v jednom případě je v mohylovém kontextu zaznamenáno přepálení předmětu (kroužek). (Tab. 19)

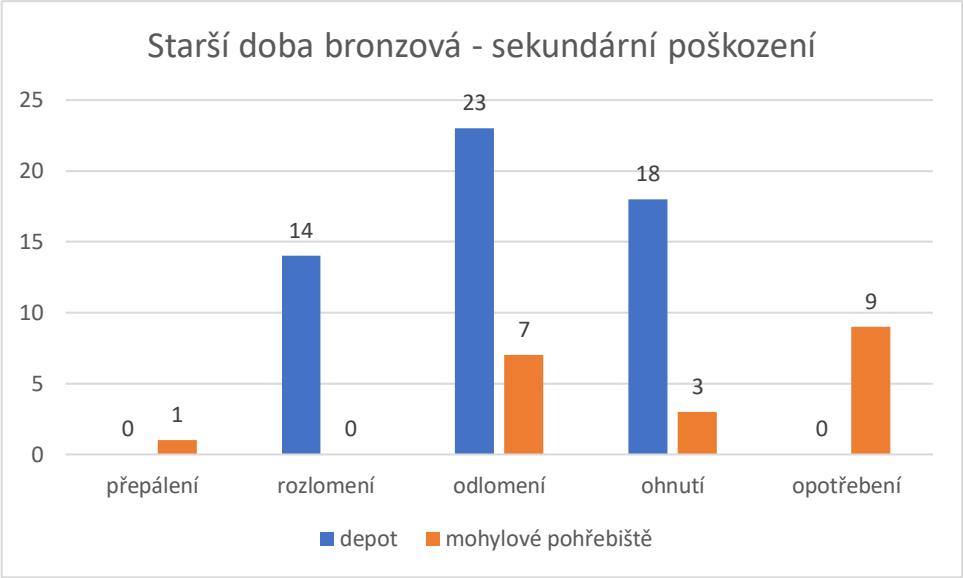

Graf 7: Starší doba bronzová – sekundární poškození.

Z hlediska společného výskytu jednotlivých druhů šperků jsou v následujících odstavcích přiloženy a interpretovány výsledky analýz vícerozměrných exploatačních metod. Pro depoty nebylo možné provést faktorovou analýzu z hlediska špatně podmíněné korelační matice. Vztahy jsou proto vyjádřeny pomocí shlukové analýzy (Graf 8), přičemž je patrné, že solitérním se jeví v depotech nákrčník. Ostatní druhy jsou shlukovány ve větších vazbách. Nejsilnější spojení je zaznamenáno mezi kroužkem a náramkem.

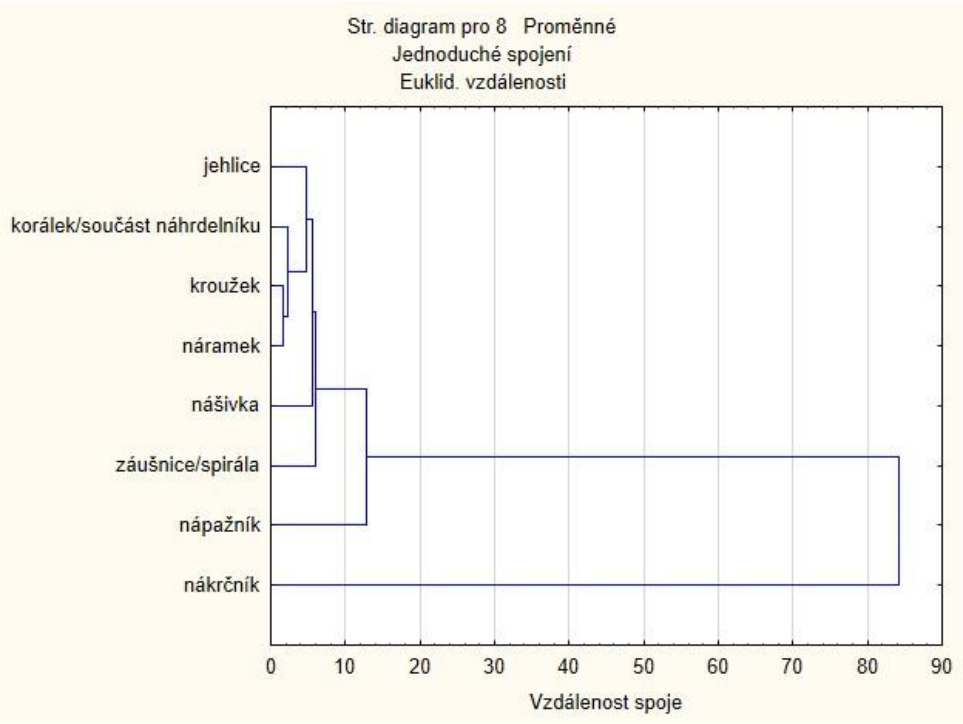

Graf 8: Starší doba bronzová – diagram shlukové analýzy, depot.

V mohylových pohřebištích jsou vztahy viditelně provázanější. Nejvyšší procento celkového rozptylu (35 %) jeví faktor 1. (Tab. 13) Pozitivní vazby jsou zaznamenány především u čelenky/diadému (hodnota 0,89), náramků (hodnota 0, 84) a jehlic (hodnota 0,79). (Tab. 14) U faktoru 2 se jeví jako solitér korálek/součást náhrdelníku (hodnota -0,89) nebo závěsek (hodnota 0,81). Faktor 3 je podle procenta celkového rozptylu (14 %) poměrně slabý, ačkoli vysoké pozitivní hodnoty vykazuje kroužek (hodnota 0,77), naopak vysoké negativní hodnoty jsou zaznamenány u nášivky (hodnota -0,72). Z diagramu shlukové analýzy (Graf 9) jsou tyto závěry názorně ilustrovány.

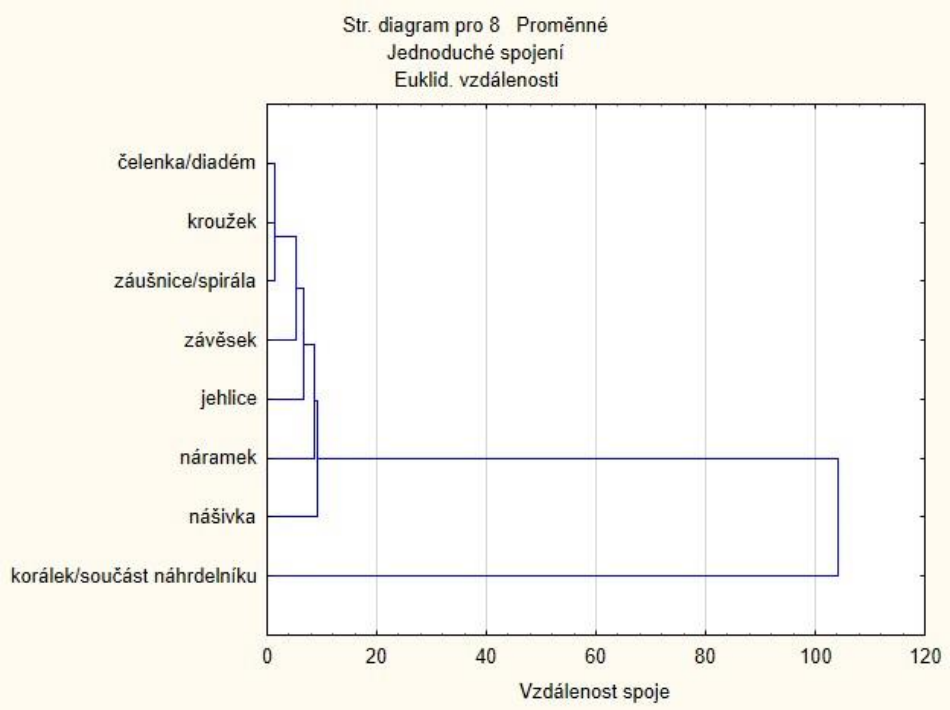

Graf 9: Starší doba bronzová – diagram shlukové analýzy, mohylové pohřebiště.

Poměrně zajímavé je i sledování společného zastoupení kovových šperků s ostatními bronzovými artefakty. Pokud bychom soubory z jednotlivých typů lokalit hodnotili globálně a odkazovali pouze na přítomnost či absenci ostatních druhů artefaktů, z přiloženého grafu 10 je viditelné, že v obou případech jsou zaznamenány poměrně časté vazby (s dominantními vazbami v depotech) na dýku či sekeru. Z druhového zastoupení šperků je v depotech nejvíce zaznamenán vztah mezi nápažníkem a dýkou nebo sekerou. Znatelné jsou ale i tyto vazby s nášivkou a jehlicí. V depotech jsou dále v menší míře vázány šperky (konkrétně jehlice) na dláta. V mohylových hrobech tento vztah zaznamenaný není, ale ojediněle se objevují vazby (jehlice, náramek) na kopí nebo šíp. Detailní vazby jsou dále zanesené v tabulce 22.

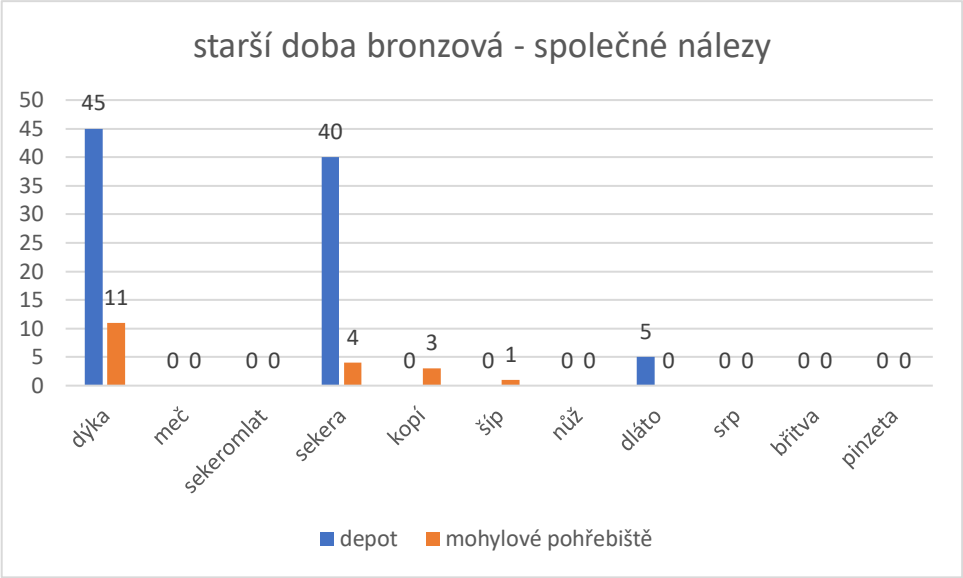

Graf 10: Starší doba bronzová – společné nálezy.

V následující části je proveden typologický rozbor jednotlivých druhů šperků z hlediska jejich zastoupení ve vybraných typech lokalit. Na Grafu 6 lze názorně vypozorovat, že největšího zastoupení v depotech i mohylových hrobech dosáhl **korálek/součást náhrdelníku**. V jihočeském souboru se nachází dva poměrně obsáhlé nálezy, které jsou z hlediska jejich zastoupení i nálezových okolností dostatečně reprezentativní pro bližší analýzu. Zásadní rozdíl mezi těmito soubory je materiálové složení. V prvním případě se jedná o mohylové pohřebiště v Hluboké nad Vltavou III s celkovým počtem 124 ks měděných korálků/součástí náhrdelníků. Nálezy byly dokumentovány ze dvou mohylníků, přičemž z prvního mohylníku (M1/1935) pochází náhrdelník tvořený 107 ks měděných soudkovitých korálků. Součástí je také jeden rozdělovač náhrdelníku v podobě masivní lité záponky s protáhlým kuželovitým hrotem, která se velmi podobá hlavici bronzové jehlice. Za rozdělovač je možné také považovat dvojitý korál podélně spojený úzkou příčkou. Součástí náhrdelníku jsou také 3 ks spirálovitých a 2 ks kornoutovitých závěsků. Spirálovité **závěsky** (4 ks) byly nalezeny také na lokalitě Těšínov a patrně mohly taktéž představovat součásti náhrdelníku. Z druhého mohylníku (M2/1935) se dochovalo 15 ks měděných korálků a jeden bronzový rozdělovač náhrdelníku. Z jižních Čech jsou to jediné dva doklady nálezů měděných korálků v době bronzové. Ze starší doby bronzové pochází obdobné soubory zejména z depotů v Hrdlořezech (náhrdelník z 824 bronzových perel) nebo Kosmonos (náhrdelník z 28 bronzových perel) (*Moucha 2005 119; Tisucká 2015, 100*). Luboš Jiráň uvádí i soubor ze Slaného, který je velmi podobný nálezu z mohylníku M1/1935 (*Jiráň 2008, 55, Obr. 27:1*). Z hlediska zastoupení je však nejpočetnějším

souborem korálků ze starší doby bronzové depot z Mříče (*Moucha 2005, 130*). V hromadném nálezu bylo dochováno celkem 251 jantarových kulovitých korálků, které tvořily obsah keramické nádoby. Význam umístění jantarových výrobků v depotech není znám. Avšak vzhledem k faktu, že se jedná o hotové výrobky, nikoli surovinu, nabízí se hypotéza jejich ukládání v rámci milodaru či uložiště v rámci výměnného obchodu. Podle Mariky Tisucké bylo odkryto 5 depotů ze starší doby bronzové na území Čech, které obsahují předměty z jantaru (*Tisucká 2015, 100)*. Soubor z Mříče však v početním zastoupení jednoznačně převyšuje. Narozdíl od ostatních lokalit je však v tomto depotu značná absence ostatních druhů artefaktů. Za drobnou zmínku stojí také depot z Komařic, kde byly nalezené dva bronzové rozdělovače náhrdelníku (*Chvojka-Jiráň-Metlička 2017, 28*).

K ozdobě krku také v době bronzové sloužily **nákrčníky**. V případě jistých či pravděpodobných nálezových okolností starší doby bronzové je však jejich zastoupení evidováno pouze v případě depotů. Rozlišovány jsou zejména dva typy nákrčníků. Jedním je nákrčník hřivnovitý (60 ks), který je pouze hrubě opracovaný a vykazuje spíše rysy polotovaru. Uložen byl například v lokalitách Heřmaň (24 ks), Vodňany I (21 ks), Vitín (9 ks) nebo Krtely (6 ks). Lité nákrčníky (131 ks) byly evidovány v lokalitách Suché Vrbné (56 ks), Nové Vráto (51 ks), Milevsko I (11 ks), Mladé (9 ks) a Hluboká nad Vltavou I (4 ks). Zajímavostí je, že jednotlivé typy nákrčníků se v konkrétních souborech nikdy neobjevují společně a taktéž jsou jediným druhem šperků, které jej tvoří. Lze je tedy zařadit do kategorie depotů s jedním typem artefaktů. Vzhledem k absenci tohoto druhu artefaktu v mohylových hrobech je možné uvažovat nad možností, že se jedná o formu surovinového polotovaru, která nebyla využívána pro běžné nošení ani funerální praktiky. Přinejmenším toto tvrzení odpovídá analýze pro období starší doby bronzové. Z hlediska celé éry doby bronzové tento druh artefaktů následně z depotů téměř mizí a objevuje se pouze v několika málo případech mladší doby bronzové. Z nejistých nálezových okolností lze doplnit početné soubory depotů ze Všemyslic (46 ks), Jaroslavic I (15 ks) a Kosova (5 ks). V menším počtu byly nákrčníky nalezeny na nalezištích v Neznašově (3 ks), Písku XII (3 ks) a Písku IX (2 ks).

Dalším druhem artefaktu, který se objevuje pouze v depotech jsou spirálovité **nápažníky** (33 ks). Největšího zastoupení dosáhly v lokalitě Komařice (17 ks). Druhý nejpočetnější soubor pochází z lokality Hluboká nad Vltavou II, kde bylo nalezeno 7 ks spirálovitých nápažníků. Václav Moucha předkládá možnou interpretaci spirálovitých

nápažníků jako surovinového polotovaru. Jako stěžejní příklad uvádí soubor asi 30 ks z lokality Nattenhausen (Günzkteist). Hypotéza však nebyla potvrzena ani dále rozvedena (Moucha 2005, 78).

Ostatní lokality s přítomností totoho typu artefaktu obsahují pouze nepatrné množství a nebudou blíže analyzovány. Pro shrnutí se jedná o lokality Opalice III (3 ks), Branišovice I (2 ks), Nová Ves (2 ks), Opalice IV (1 ks) a Plavnice (1 ks). Za zmínku stojí však soubory spirálovitých nápažníků z Kosova (8 ks), které byly zařazeny do databáze jako lokality s nejistými nálezovými okolnostmi.

Na základě typologické variability jsou pro analýzu nejzajímavější bronzové **jehlice**. Pro starší dobu bronzovou bylo zaznamenáno 10 ks jehlic v depotech a 19 ks v mohylových pohřebištích. Ze starobronzových tvarů v nálezech převládají jehlice se šikmým otvorem v hlavici (6 ks). V jižních Čechách se tento typ vyskytuje pouze v prostředí mohylových pohřebišť. V hrobech jsou zastoupeny většinou po jednom kusu. Konkrétně byly nalezeny v lokalitách Křemže (1 ks), Němějice (1 ks), Paseky I (1 ks), Protivín I (2 ks) nebo Skály II (1 ks). Z novějších nálezů pochází i 3 exempláře tohoto typu z jedné mohyly u Raděnic, tyto kusy však nebyly zařazeny do databáze (*Chvojka – Fröhlich – John – Michálek 2013*, 176). Obecně jsou tyto jehlice datovány do stupně Br A. Nález z Pasek I je blíže datován do přechodného horizontu Br A2/B1. Jehlice tohoto typu mohou být dále opatřeny rytou výzdobou na hlavici či krčku nebo mohou mít tvarově upravenou jehlu. Bližší analýza tohoto typu však nebyla sledována. Druhou nejpočetnější typovou kategorií jsou jehlice cyperské (5 ks). V depotech se objevují zajména v horizontu Br A2. Nalezeny byly 3 ks z lokality Plavnice. Hájek uvádí, že exemláře z Plavnice se vymaňují od jejich běžného provedení. Drát je před svinutím v rourkovou kličku vytažený do vysokého obloučku. Analogie obdobných jehlic pochází z lokality v Gemeinlebarn a tím se potvrzuje i jistá souvislost jihočeské kultury s Rakouským typem Unter-Wölbling. V mohylových hrobech jsou zastoupeny 2 ks z Hluboké nad Vltavou III, avšak k jejich značnému poškození, není možné je porovnat a prokazatelně přiřadit k některým možným analogickým zástupcům (*Hájek 1954, 160*). V počtu 4 ks byly v mohylových pohřebištích doloženy jehlice typu terčovité jednodílné. Všechny exempláře pochází z již zmíněného souboru v Hluboké nad Vltavou III. Sestávají z velkých kruhovitých hlavic s uniformní vybíjenou výzdobou. Tyto nálezy jsou opatřeny středovým vytepaným pupkem. Analogické zástupce je možné dohledat například v lokality Kamýk u Přílep nebo z depotu

v Pravčicích. Poměrně častý je tento typ i na území Rakouska nebo Maďarska (Hájek 1954, 162). Ostatní typy jehlic jsou v nálezech zastoupeny pouze ojediněle. Z mohylových pohřebišť dále pochází jehlice jetelovitá (Hosty I, 1 ks), lopatkovitá (Těšínov, 1 ks), s hlavicí v podobě horizontálně svinuté trubičky (Vrábče I, 2 ks) nebo s hlavicí v podobě vertikálně svinuté hlavičky (Hluboká nad Vltavou III, 1 ks). Poslední typ je zastoupen i v depotech (Plavnice, 1 ks), kde se dále objevily typy jehlice s kolečkovitou hlavicí (Komařice, 1 ks) nebo kulovitou hlavicí (Branišovice I, 2 ks). (Graf 11, Tab. 25)

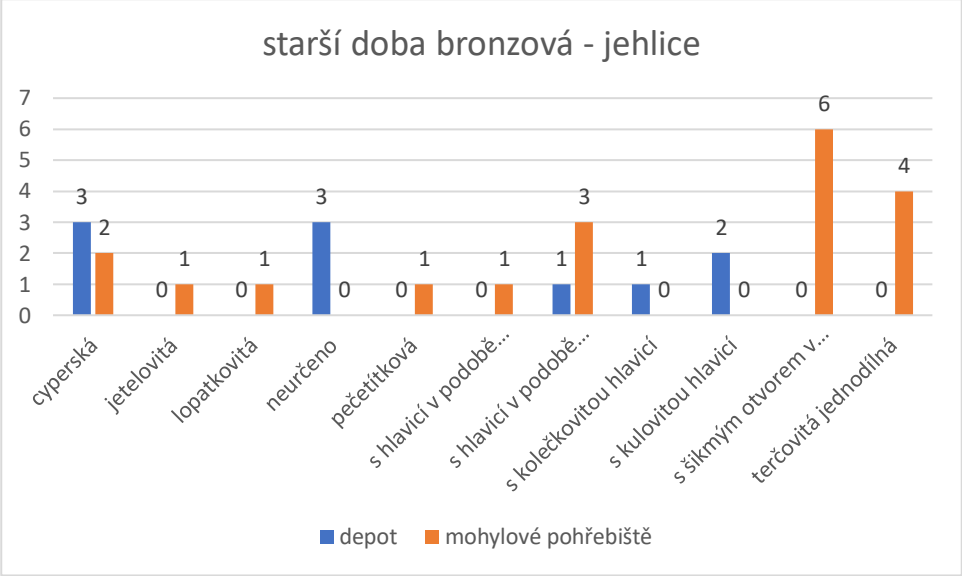

Graf 11: Starší doba bronzová – typologie jehlic.

Z nejistých souborů lze uvést například nálezy 9 ks jehlic se šikmým otvorem v hlavici z mohylového pohřebiště Němějice. Stejný typ byl nalezen i v Litoradlicích (1 ks) nebo Radonicích (1 ks) Po jednom kusu je dále v mohylách zaznamenána jehlice lopatkovitá (Křtěnov) nebo s hlavicí v podobě horizontálně svinuté trubičky (Vrábče II).

K typickým zástupcům jihočeských šperků ze starší doby bronzové patří zejména spirálovité **nášivky** (tutuly). Charakteristické jsou především pro mohylová pohřebiště. Z přiloženého grafu (Graf 12) je však patrné, že jejich výskyt je značný i v depotech. V depotech jsou zastoupeny v celkovém počtu 7 ks, přičemž 2 ks pochází z lokality Branišovice I a 5 ks jsou z Komařic. Tutuly tvoří součásti oděvu, které jsou typické pro jihoněmecké prostředí (*Hájek 1954, 170; Bartelheim 1998, 87; Chvojka – Jiráň – Metlička 2017, 163*). Obě lokality vedle spirálovitých nášivek obsahují také kuželovité plechové nášivky s výrazně vytaženým trnem (3 ks). Exempláře kuželovitých nášivek byly dochovány i v blíže neurčitelném depotu v Kosově (4 ks).

Z mohylových pohřebišť jsou tutuly (12 ks) zastoupeny v lokalitách Hluboká nad Vltavou III (3 ks), Hosty I (3 ks), Třísov I (4 ks) a Týn nad Vltavou I (2 ks). Z poslední lokality jsou dochovány i další 3 ks spirálovitých nášivek ze dvou blíže neurčitelných mohyl. V hrobech se vyskytují zejména u hlavy, způsob jejich nošení však není jasný (*Hájek 1954, 170*).

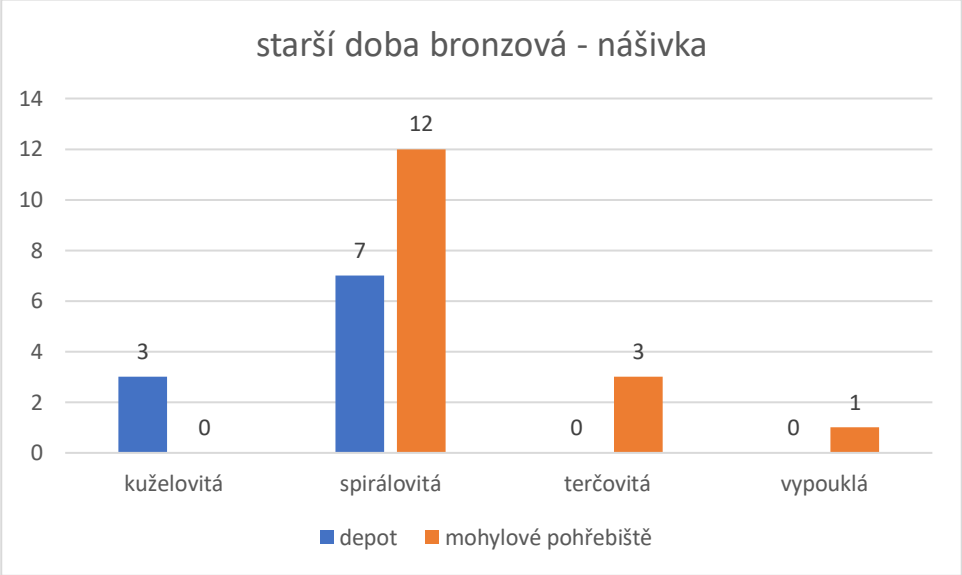

Graf 12: Starší doba bronzová – typologie nášivek.

Dalším druhem šperků, které se objevují ve starší době bronzové jsou **náramky**. V celkovém počtu dominují nálezy v mohylových pohřebištích (20 ks). V depotech jsou zastoupeny pouze 4 ks. Nejvíce jsou v mohylovém kontextu zastoupeny náramky tyčinkovité (9 ks). Ty jsou ukládány jednotlivě či párově například v Hostech I (2 ks), Křemži (1 ks), Němějicích (1 ks), Ponešicích II (2 ks), Protivíně I (2 ks) nebo Těšínově (1 ks). Z nejistého souboru dále pochází 7 ks tyčinkovitých náramků z neurčené mohyly v Němejicích nebo 2 ks z neurčené mohyly v Týně nad Vltavou I. Spirálovité náramky byly doloženy z lokalit Hosty I a Týn nad Vltavou I. V Hostech I a Těšínově byly dále objeveny po jednom kuse náramky drátěné. Jediným zástupcem plechového náramku z mohylových pohřebišť je předmět z Pasek I. V depotech naopak dominují náramky lité (2 ks), které pro starší dobu bronzovou nebyly v mohylových pohřebištích obsaženy ani v jediném případě. Nalezeny byly v lokalitách Branišovice I a Komařice. Plechové a tyčinkovité náramky se v depotech objevují pouze v jediném případě. Na základě velmi nízkého zastoupení nebudou blíže hodnoceny. (Graf 13, Tab. 28) Z nejistých nálezových okolností lze však uvést soubor 8 ks tyčinkovitých náramků z depotu v Kosově.

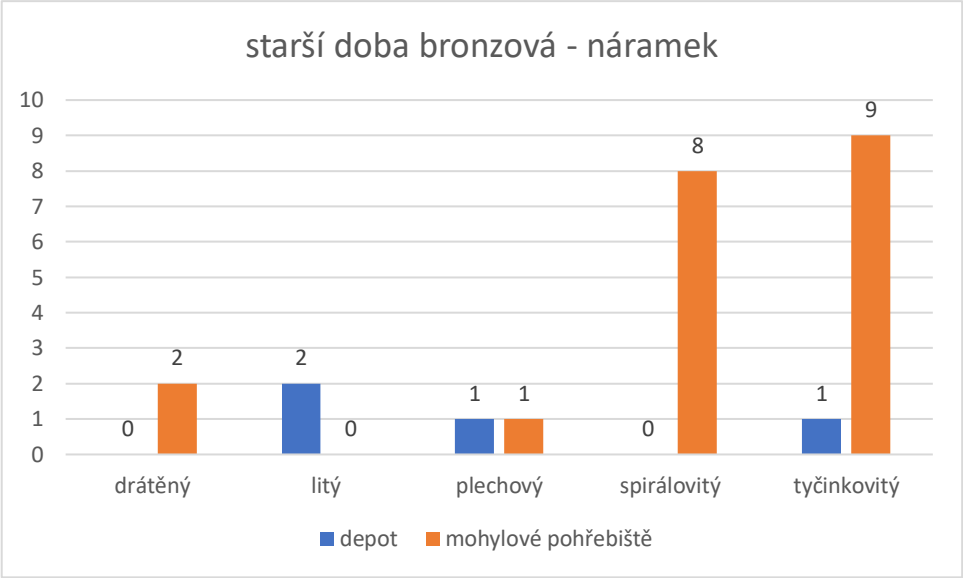

Graf 13: Starší doba bronzová – typologie náramků.

Poměrně zajímavé je i zastoupení drobných **záušnic/spirál** v obou sledovaných kontextech. Tvořeny jsou výhradně zdvojeným drátem. Výluční postavení má v tomto ohledu především materiál. Setkáváme se zde opakovaně ze zlatými zástupci. V depotech bylo zaznamenáno celkem 9 ks záušnic/spirál, přičemž 6 ks je vyrobeno ze zlatého drátu (Bermartice I, Chlumec) a 3 ks z bronzu (Opalice IV). V mohylových pohřebištích byly celkem obsaženy 3 ks, z toho 2 ks jsou zlaté (Hosty I, Němějice) a 1 ks z bronzu (Těšínov). Pojem záušnice/spirála je v tomto ohledu možná nepřesná. Účel těchto drobných předmětů není známý. Jestli se jednalo o záušnici, drobnou ozdobnou spirálku, ale i prsten není zřejmé.

Ve starší době bronzové byly dále zjištěny 2 ks drobných kroužků ze subtilní tyčinky. Jeden pochází z depotu Branišovice I a druhý byl obsažen v mohyle z lokality Křemže. Z mohylového pohřebiště v Hostech I pochází také zlomek plechové čelenky/diadému.

4.2.2 Střední doba bronzová (Br B – Br C2/D)

Ve střední době bronzové bylo zaznamenáno celkem 313 ks šperků. Narozdíl od starší doby bronzové jsou patrné nárůsty v zastoupení šperků v mohylových pohřebištích. Pravděpodobně v důsledku zintenzivnění mohylového pohřbívání a také absence ukládání jantarových korálků a nákrčníků v depotech, které tvořily velkou část souboru. Je však třeba upozornit, že v nejistém depotu v Křenovicích byl objeven vůbec největší soubor jantarových korálků v době bronzové v počtu 622 ks. Soubor byl předán do Národního muzea v Praze v roce 1896. Bližší nálezové okolnosti však nejsou známé (*Chvojka – Chytráček – Metlička – Michálek 2017, 101*). V depotech bylo z jistých a pravděpodobných nálezových okolností zaznamenáno 94 ks (30 %) šperků a v mohylových pohřebištích 219 ks (70 %). Dominantními druhy šperků jsou náramky v celkovém počtu 145 ks (46 %) a jehlice v celkovém počtu 74 ks (24 %). (Graf 14)

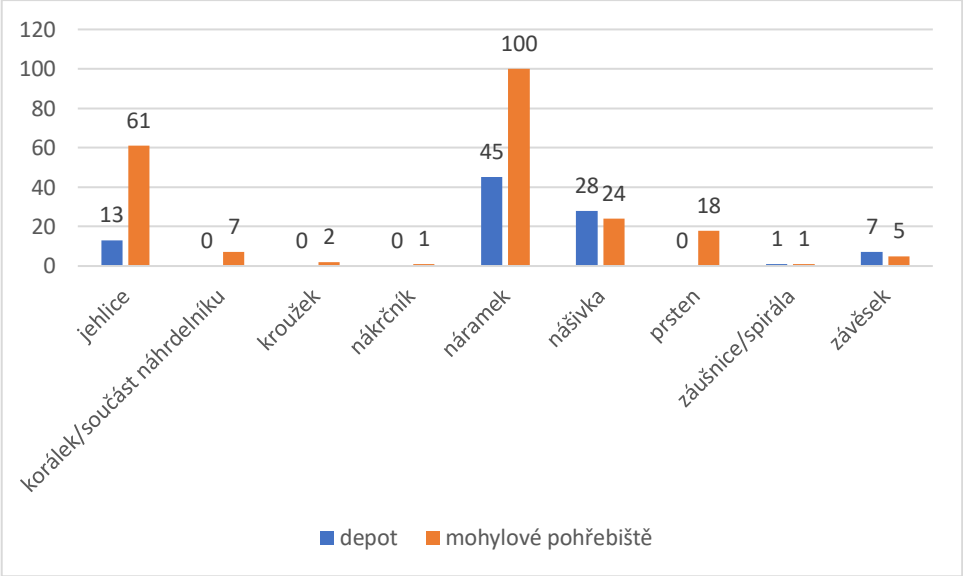

Graf 14: Zastoupení šperků v depotech a mohylových pohřebištích ve střední době bronzové.

Z nejistých nálezových okolností bylo zaznamenáno celkem 758 ks šperků, přičemž největší podíl tvoří drobné ozdoby v podobě výše zmíněných jantarových korálků či drobných nášivek a závěsků. Konkrétní soubory budou okrajově zmíněny v následujících odstavcích. (Tab. 4-5)

Rozdíly od předchozího období jsou patrné i v zachování či ukládání kompletních výrobků. V přiložených tabulkách 7 a 10 jsou jako v předchozím období uvedeny jednotlivé soubory s kvantitativním zastoupením jednotlivých druhů šperků. Z depotů bylo z analyzovaného souboru uchováno 76 % celých výrobků a v mohylových pohřebištích jsou kompletní šperky zastoupeny v 66 %.

Projevy sekundárního poškození jsou ve střední době bronzové více vnímány v mohylových pohřebištích. Nejvíce jsou patrné na jehlicích nebo náramcích, a to z hlediska odlomení některých jejich částí (jehlice 36 ks, náramek 37 ks) nebo opotřebení povrchu (náramek 38 ks). Poměrně vysokých hodnot dosahuje i rozlamování některých předmětů (jehlice 15 ks, prsten 13 ks, náramek 8 ks). Stopy přepálení jsou vnímány pouze v minimálním počtu (jehlice 1 ks, kroužek 1 ks). V depotech jsou stopy poškození zaznamenány v menším rozsahu. Převažuje odlamování částí jehlic (5 ks) nebo opotřebení povrchu náramků. (Graf 15, Tab. 20)

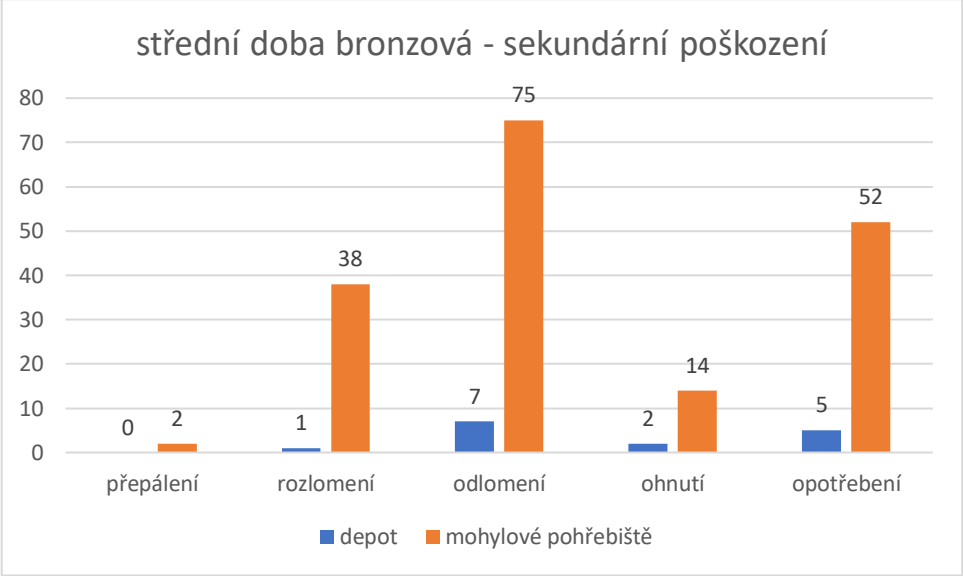

Graf 15: Střední doba bronzová – sekundární poškození.

Ve střední době bronzové je v obou případech typů lokalit dostatečné množství proměnných pro jejich možné vyhodnocení prostřednictvím faktorové analýzy. V depotech dosahuje nejvyšší procento celkového rozptylu faktor 1 (48 %). (Tab. 15) Solitérnějším šperkem se jeví v depotech jehlice, jenž vykazuje pro faktor 1 nejvyšší negativní hodnoty (hodnota -0,76). Nejvyššími pozitivními hodnotami (hodnota 0,80) dominuje náramek. Zcela nejvyšší negativní hodnoty (hodnota -0,92) byly evidovány ve faktoru 2 u nášivky. (Tab. 16) Její nevázanost na ostatní šperky v souborech je graficky vyjádřena i na diagramu shlukové analýzy. (Graf 16) Procento celkového rozptylu (15 %) u faktoru 3 je v porovnání s předchozími faktory slabší. Vyjazuje však vysoké hodnoty (hodnota 0,80) na provázanost záušnice/spirály.

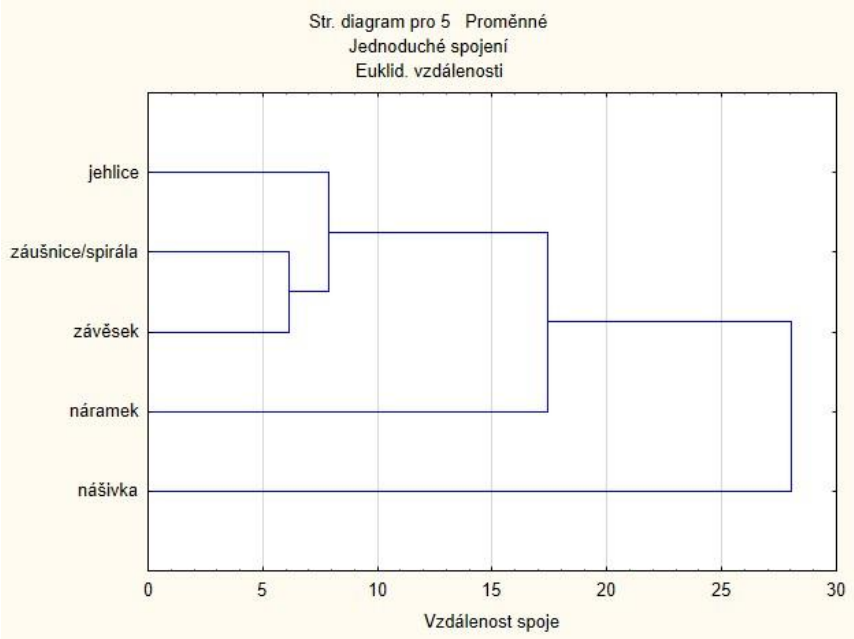

Graf 16: Střední doba bronzová – diagram shlukové analýzy, depot.

V mohylových pohřebištích je procento celkového rozptylu (32 %) faktoru 1 poněkud nižší než u depotů. (Tab. 17) Podle tabulky faktorové zátěže (Tab. 18) lze vypozorovat solitérní postavení jehlic (hodnota -0,95) a náramků (hodnota -0,84). Faktor 2 nevykazuje žádné dominantní vazby nebo solitéry. U faktory 3 je podle vysokých negativních hodnot (hodnota -0,71) solitérním předmětem nákrčník. Podle diagramu shlukové analýzy (Graf 17), je však patrná jeho provázanost pouze na záušnici/spirálu.

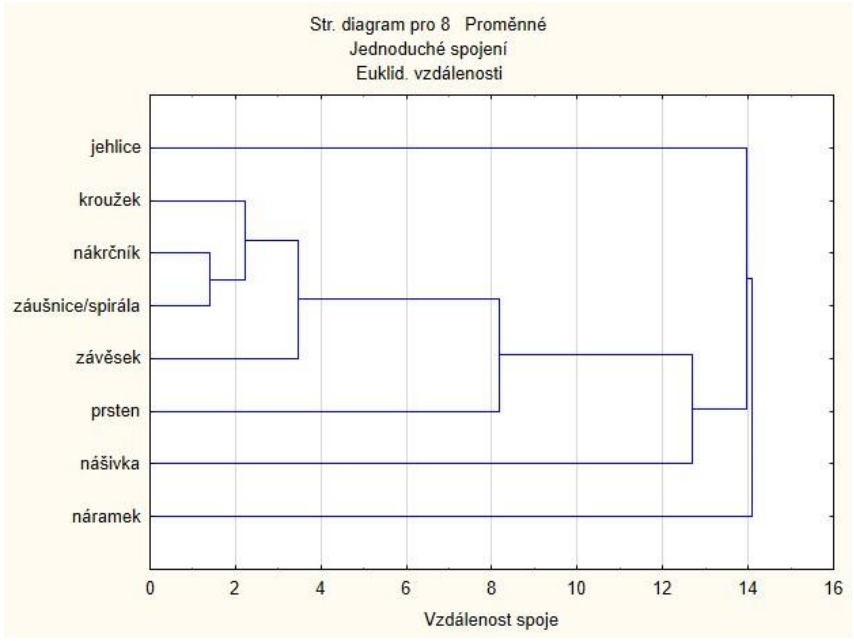

Graf 17: Střední doba bronzová – diagram shlukové analýzy, mohylové pohřebiště.

Ze společných nálezů lze v depotech sledovat nejvyšší vazbu mezi bronzovými nášivkami a sekerami nebo srpy. Viditelný je také vztah mezi náramky a srpy. Poměrně často se objevují pospolu náramky a dláta či sekeromlaty. V menším počtu jsou pak ve vztahu se sekerami nebo dýkami. Velmi ojediněle se vyskytují s mečem. Je to také jediný druh šperku, který byl v depotech s mečem společně zachycen. V podstatně menší míře zastoupení lze také uvést vztahy mezi jehlicemi a sekerou, dlátem, srpem nebo dýkou. V mohylových hrobech jsou oproti depotům nášivky ukládány nejvíce s hroty kopí. S kopím se také pojí náramky nebo jehlice. V menší míře jsou zachyceny vazby mezi šípy a náramky nebo jehlicemi. Oproti depotům je také jistý vztah břitev s jehlicemi či náramky. V depotech nebyl s břitvou zaznamenán jediný vztah. (Graf 18, Tab. 23)

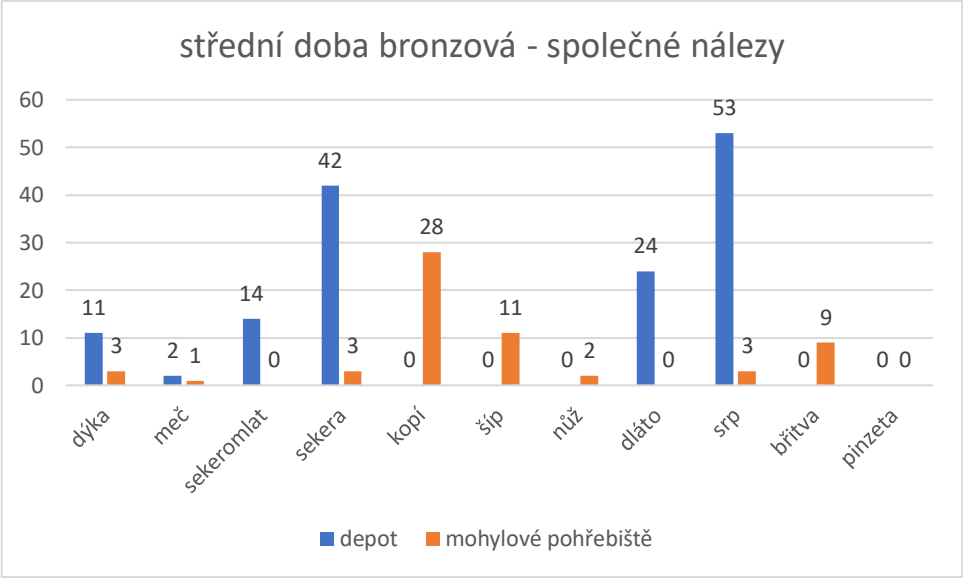

Graf 18: Střední doba bronzová – společní nálezy.

Z hlediska typologického zastoupení převládají ve střední době bronzové **náramky**. (Graf 14) V depotech bylo celkem zaznamenáno 45 ks a v mohylových pohřebištích celkem 100 ks náramků. (Graf 19) Z nejistých nálezových situací lze okrajově doplnit pramennou základnu o 9 ks náramků uložených v depotech Křenovice (4 ks), Malé Nepodřice (1 ks), Slavětice (1 ks) a Zbonín II (3 ks). Typově převládají náramky tyčinkovité, v menším počtu jsou pak zaneseny náramky lité a pouze v jednom případě se jedná o blíže neurčený typ.

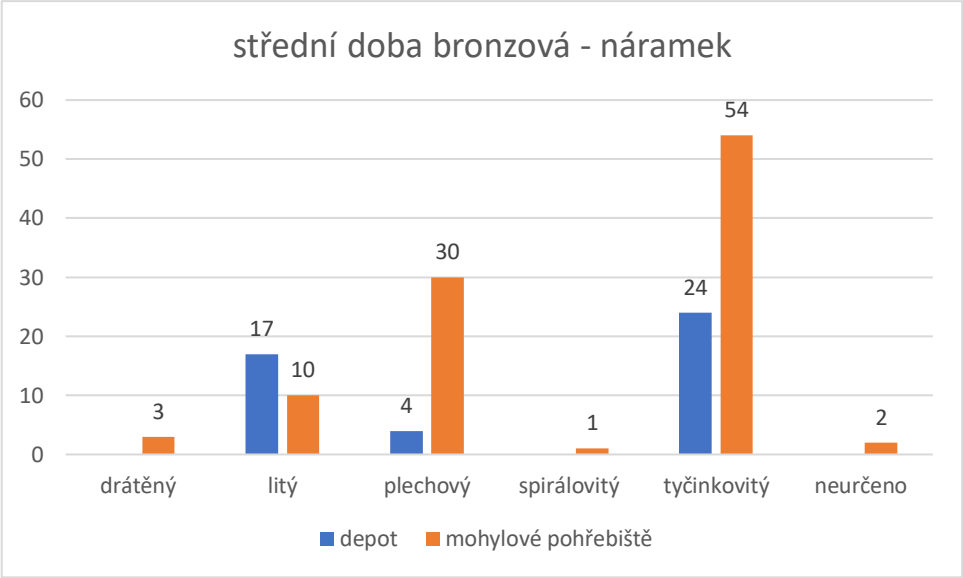

Graf 19: Střední doba bronzová – typologie náramků.

Největší podíl v obou případech zastávají náramky tyčinkovité v počtu 78 ks (depoty 24 ks, mohylová pohřebiště 54 ks). V depotech jsou zaneseny pro lokality Bechyně I (5 ks), Hořice na Šumavě (4 ks), Kájov I (2 ks), Písek VI (4 ks), Temešvár I (4 ks) a Zbonín III (5 ks). Z hlediska početního zastoupení pro jednotlivé soubory převažují párové nálezy o 4 nebo 2 kusech. V lichém zastoupení jsou obsaženy ve dvou souborech v počtu 5 ks. V mohylových pohřebištích jsou tyčinkovité náramky zastoupeny v lokalitách Dobronice (13 ks), Hvožďany (25 ks), Plav I (12 ks), Řepeč I (7 ks), Řepeč II (10 ks), Sepekov I (28 ks) a Zběšice (4 ks). Ve strukturálním složení se v hrobech objevují stejně jako v depotech spíše v sudých počtech. Konkrétně jsou nejvíce ukládány párově (10 mohylníků), po jednom případě jsou uloženy po 4 ks a 8 ks. Viditelné je ale i ukládání jednotlivých tyčinkovitých náramků, a to v pěti případech jednotlivých mohylníků. Doložené je také v jednom případě ukládání po 3 ks a ve dvou případech po 7 ks. Tento rozbor je zachycen v následujících grafech. (Graf 20-21)

Druhou nejpočetnější typovou kategorií jsou náramky plechové. V pouhém počtu 4 ks jsou obsaženy v depotech (Hořice na Šumavě 2 ks, Písek IV 1 ks, Smrkovice 1 ks). V mohylových pohřebištích jsou zastoupeny v 30 ks exemplářů. Největší soubor pochází z Hvožďan (15 ks), dále bylo objeveno 5 ks v Sepekově I, 4 ks v Řepeči II, a po 2 ks byly plechové náramky obsaženy v lokalitách Dobronice, Plav I a Zběšice. Z Grafu 21 je patrné, že největší pravidelnosti v jihočeském souboru střední doby bronzové vykazuje ukládání plechových náramků párově (9 případů). Ve dvou mohylnících bylo zaznamenáno uložení 4 kusů a po jednom případě se objevuje

ukládání 1 ks či 3 ks plechových náramků.

Typ litých náramků je v souhrnu více viditelný v depotech v celkovém počtu 17 ks. (Graf 20) V mohylových pohřebištích je zanesen v 10 ks. Depoty obsahující lité náramky pochází z lokalit Bechyně I (8 ks), Kájov II (4 ks), Temešvár (4 ks) a Přední Výtoň (1 ks). Z grafu 21 je patrné párové ukládání po 4 ks nebo 8 ks. V jednom případě je uložen samostatně. V mohylových hrobech jsou narozdíl od depotů ukládány převážně jednotlivě, například v lokalitě Dobronice, kde je jeden typ tohoto náramku obsažen v jedné mohyle. Dále byly nalezeny 4 ks litých náramků na mohylovém pohřebišti v Sepekově I.

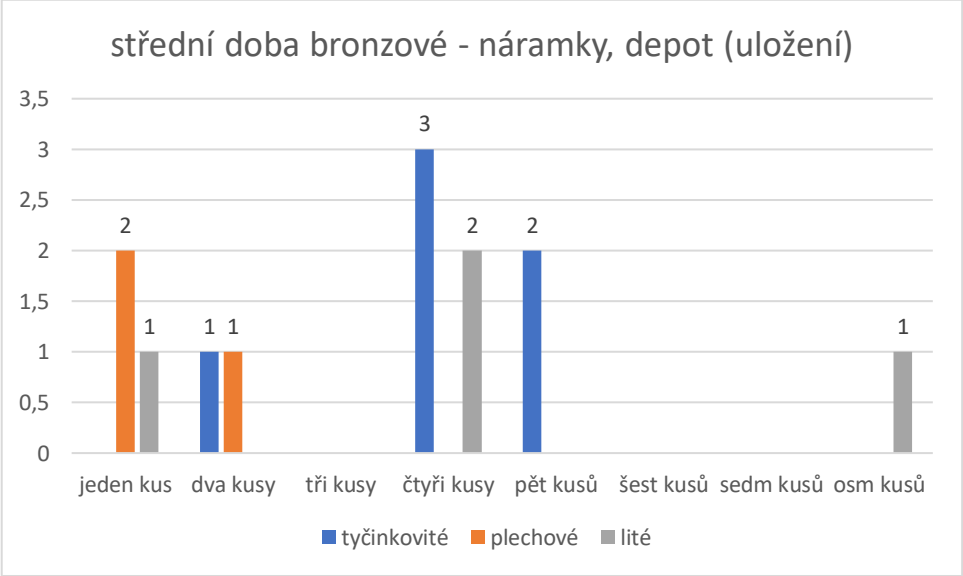

Graf 20: Střední doba bronzová – depot, náramek (uložení).

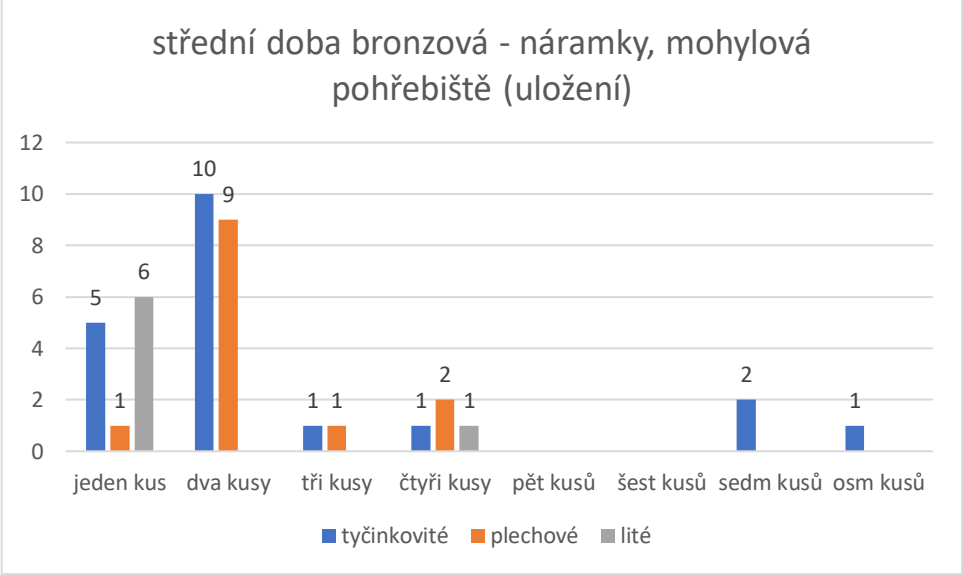

Graf 21: Střední doba bronzová – mohylové pohřebiště, náramek (uložení).

Ostatní typy náramků ze střední doby bronzové jsou zastoupeny pouze ojediněle. Pro doplnění typologického zastoupení jsou jen v krátké poznámce přítomny v mohylových pohřebištích 3 ks drátěných náramků (Plav I), 1 ks spirálovitého náramku (Sepekov I) a 2 ks blíže neurčitelných náramků. (Tab. 29)

Vysokého počtu obsažení v souborech dosahují také **jehlice**. Pro depoty bylo zaznamenáno celkem 13 ks a pro mohylová pohřebiště celkem 61 ks. Nejvíce jsou v souborech střední doby bronzové zaneseny jehlice s pečetítkovou hlavicí. V mohylových pohřebištích jich bylo celkem identifikováno 24 ks, přičemž 1 ks byl nalezen v mohyle v Dobronicích, po jednom kusu byly ukládány v mohylách z Hvožďan (4 ks), 5 ks pochází z blíže neidentifikovatelných mohyl z Plavu I, v lokalitě Řepeč I (2 ks) jsou zaznamenány párově pro blíže neidentifikovatelnou mohylu, stejně tak i v lokalitě Řepeč II (2 ks), v Sepekově I (7 ks) jsou párově doloženy pro dvě mohyly a v jedné jsou zastoupeny po 3 ks, ve stejném počtu jsou také obsaženy v mohyle ze Zběšic. V depotech byly 3 ks pečetítkovích jehlic identifikovány na lokalitě Bošovice, 1 ks pochází z depotu Hořice na Šumavě. Další typy jehlic, které se objevily souběžně v depotech i mohylových pohřebištích jsou terčovitá dvoudílná (depot – Albrechtice nad Vltavou I 2 ks, Hořice na Šumavě 1 ks; mohylové pohřebiště – Řepeč II 1 ks) a jehlice s hlavicí stočenou v očko (depot – Hořice na Šumavě 1 ks; mohylové pohřebiště – Hvožďany 2 ks, Sepekov I 1 ks). Ostatní typové varianty byly ojediněle zaneseny pouze v mohylových pohřebištích. Zajímavostí je, že pro všechny následující kategorie byly jehlice ukládány v rámci jedné mohyly vždy po jednom kusu. Pro doplnění se jedná o typy jehlic s vývalkovitou hlavicí (Koloměřice 1 ks, Netolice III 1 ks, Plav II 1 ks, Řepeč II 2 ks), s hlavicí v podobě horizontálně svinuté trubičky (Dobronice 1 ks, Hvožďany 1 ks, Řepeč II 1 ks, Sepekov I 1 ks), s kulovitou hlavicí (Řepeč II 2 ks), s dvojkónickou hlavicí (Řepeč II 1 ks, Sepekov I 1 ks), jehlice hřebíkovitá (Netolice III 1 ks), s horizontálně provrtanou hlavicí (Sepekov I 1 ks), s kónickou hlavicí (Sepekov I 1 ks), s otvorem v krčku (Hvožďany 1 ks) a jehlice terčovitá jednodílná (Hvožďany 1 ks). Jedna jehlice z lokality Opalice I je zařazena pod typ Weitgendorf. Je však třeba upozornit, že je vnímána spíše jako vyvinutá forma jehlice pečetítkovité a nejedná se o typ typický pro mladší fázi doby bronzové. (Graf 22, Tab. 26)

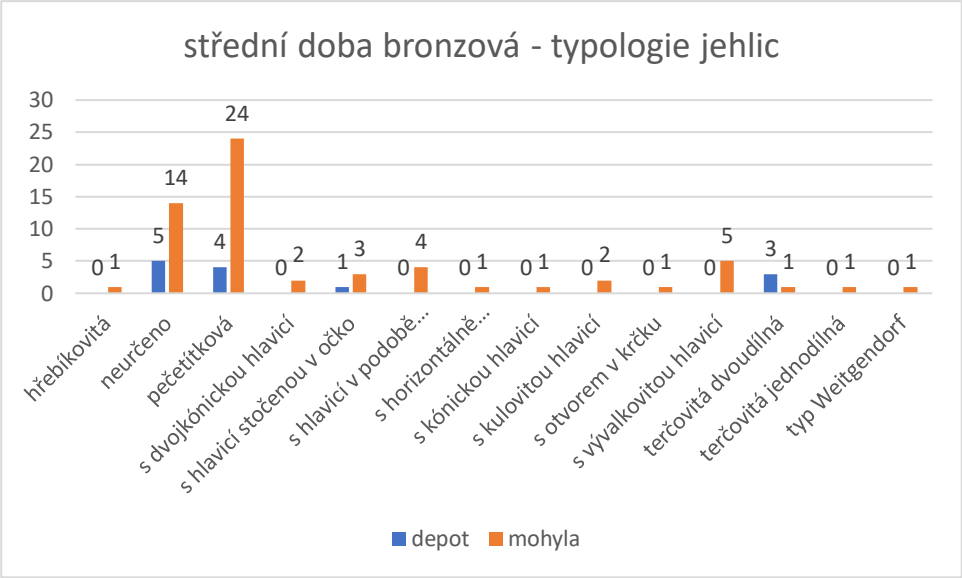

Graf 22: Střední doba bronzová – typologie jehlic.

Z nejistých nálezových okolností je možné doplnit několik zástupců pečetítkových jehlic uložených v depotech (např. 3 ks Zvíkovské Podhradí I, 1 ks Zbonín II, 1 ks Malé Nepodřice) nebo jeden exemplář jehlice s výrazně profilovanou hlavicí z depotu Zvíkovské Podhradí I. Ostatní jehlice jsou zaznamenány pouze ve zlomkách bez bližšího typového určení.

Poměrně obsáhlé jsou i záznamy **nášivek**. V depotech bylo zaznamenáno 28 ks drobných kuželovitých nášivek z lokality Smrkovice. V mohylových pohřebištích pak dominuje typ nášivek vypouklých (Hvožďany 8 ks, Řepeč 5 ks), identifikovány ale byly i nášivky kuželovité, a to v lokalitách Hvožďany (5 ks), Plav I (2 ks), Řepeč II (2 ks). Z nejistých nálezových okolností je zde třeba uvést obsáhlý soubor kuželovitých (47 ks) a vypouklých nášivek (23 ks) z depotu Slavětice. V menším zastoupení se oba typy (kuželovitá 3 ks, vypouklá 5 ks) objevují i v blíže neurčitelném depotu Zbonín II.

V obou případech je také zaznamenán **závěsek** (depot 7 ks, mohylové pohřebiště 5 ks). V depotech převažuje typ terčovitý (Kájov II, 6 ks), v jednom případě je zaznamenaný typ srdcovitý (Bechyně I). Srdcovité závěsky jsou dále zaznamenány i v mohylovém kontextu (Dobronice 2 ks). Oproti depotům jsou v mohylách zachyceny také typy závěsků kornoutovitých (Hvožďany 1 ks) nebo spirálovitých (Hvožďany 1 ks, Dobronice 1 ks). Ty lze považovat i za možné části náhrdelníku. Poměrně vysoké

zastoupení drobných kornoutovitých (Zbonín II 11 ks) a spirálovitých (Slavětice 17 ks) závěsků bylo zaznamenáno i některých blíže neurčitelných depotech.

Dominantní zastoupení tvoří v mohylových pohřebištích **prsteny** opatřené růžicemi (18 ks). Doloženy jsou z lokalit Hvožďany (7 ks), Plav I (2 ks) a Řepeč II (9 ks). Zajímavá je i jejich početní struktura ukládání, ačkoli se obávám, že pro spolehlivou identifikaci by bylo zapotřebí pracovat s více soubory. V depotech nebyly pro střední dobu bronzovou zaznamenány ani v jediném případě. (Graf 23)

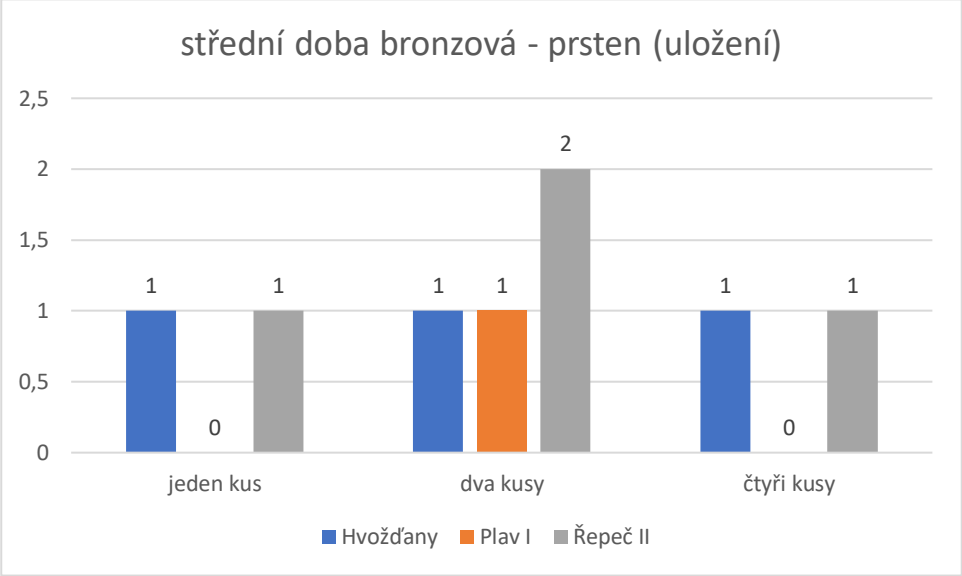

Graf 23: Střední doba bronzová – prsten (uložení).

Nepatrnými nálezy ve střední době bronzové jsou **korálky/součásti náhrdelníku**. Zaneseny byly pouze pro mohylové kontexty. Z mohylového pohřebiště Hvožďany pochází 3 ks jantarových (diskovitý 1 ks, kulovitý 2 ks) a 2 ks skleněných korálků (soudkovitý 2 ks). Z lokality Řepeč II pochází 1 ks jantarového diskovitého korálku a jediný exemplář (pro celé období doby bronzové) kostěného rozdělovače náhrdelníku. V úvodu analýzy střední doby bronzové však uvádím i nejistý soubor depotu z Křenovic, který je tvořený 618 ks válcovitých, 2 ks kónických a po jednom kusu dvojkónických a diskovitých jantarových korálků.

V mohylových pohřebištích byly dále zaznamenány po jednom kusu plechový a tyčinkovitý kroužek (Řepeč I), 1 ks tordovaného nákrčníku (Řepeč I) a jedna zlatá záušnice/spirála (Řepeč II). V depotech je obsažen jeden bronzový ekvivalent (Zbonín III).

4.2.3 Mladší doba bronzová (Br D – Ha A2/B1)

Pro mladší dobu bronzovou bylo zaznamenáno celkem 118 ks šperků. V depotech bylo obsaženo 67 ks (57 %) předmětů a v mohylových pohřebištích 51 ks (43 %). Stejně jako pro období střední doby bronzové jsou dominantními druhy šperky bronzové jehlice v celkovém počtu 46 ks (39 %) a náramky v celkovém počtu 36 ks (31 %). (Graf 24) Přiložené tabulky 8 a 11 vyjadřují početní zastoupení jednotlivých souborů pro vybrané typy lokalit. Z nálezového celku byly v depotech nalezeny kompletní výrobky ze 45 %. V mohylových pohřebištích byla jejich kompletnost zastoupena více jak z poloviny (53 %).

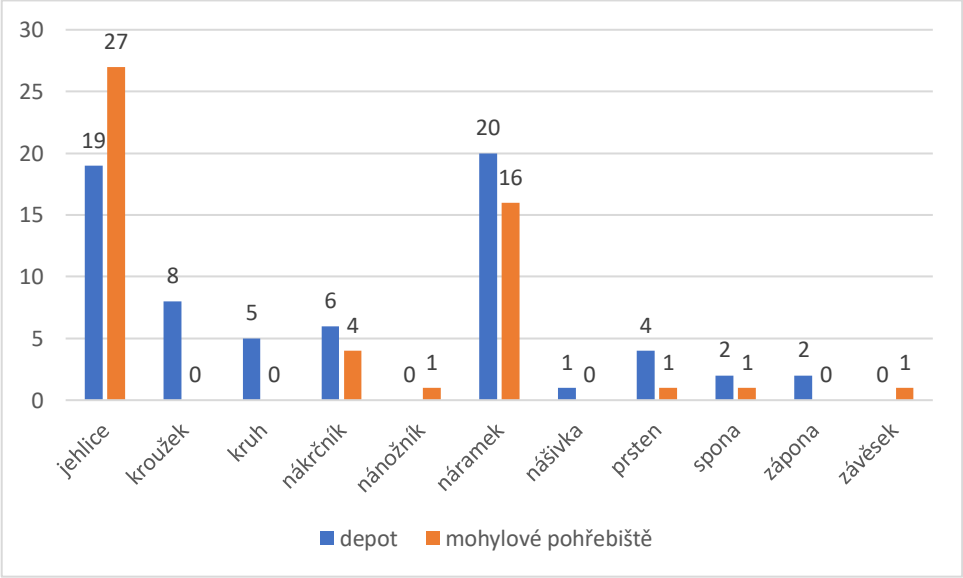

Graf 24: Zastoupení šperků v depotech a mohylových pohřebištích v mladší době bronzové.

Z nejistých nálezových okolností bylo zaznamenáno celkem 172 ks šperků. Pro mladší fázi doby bronzové je nepochybně nutné zmínit obsáhlé soubory, konkrétně depoty z Olešné I, Olešné II a Starého Sedla I. Zejména oba depoty z Olešné vykazují velké množství reprezentativních artefaktů. Ačkoli k lokalitám nejsou uvedeny ani zaznamenány nálezové okolnosti, jedná se o dobře dochované celky. Jedinou problematikou je patrně jejich možná nekompletnost. Z tohoto důvodu nebyly zařazeny pod lokality s jistými nálezovými okolnostmi. Z nejistých mohylových pohřebišť pochází poměrně obsáhlý soubor z Drhovic. Okrajově budou nálezy z těchto lokalit uvedeny u jednotlivých typologických rozborů šperků v následujících kapitolách.

Přítomnost projevů sekundárního poškození je v mladší době bronzové poměrně vyrovnaná v obou typech lokalit. Nejvíce je postiženo odlamování částí jehlic (depot 20 ks, mohylové pohřebiště 20 ks). V menším počtu je také viditelné odlamování konců náramků (depoty 4 ks, mohylová pohřebiště 8 ks). Tvarová deformace je patrná hlavně v depotech (jehlice 9 ks, nákrčníky 2 ks, náramky 2 ks, prsten 2 ks, spona 1 ks). V mohylových pohřebištích jsou tyto projevy viditelné v menším počtu (jehlice 3 ks, náramky 2 ks). Stopy opotřebení nepatrně převažují v mohylových pohřebištích (jehlice 3 ks, náramek 4 ks), ale zaznamenávány jsou i v prostředí depotů (kruh 3 ks, náramek 2 ks). (Graf 25, Tab. 21)

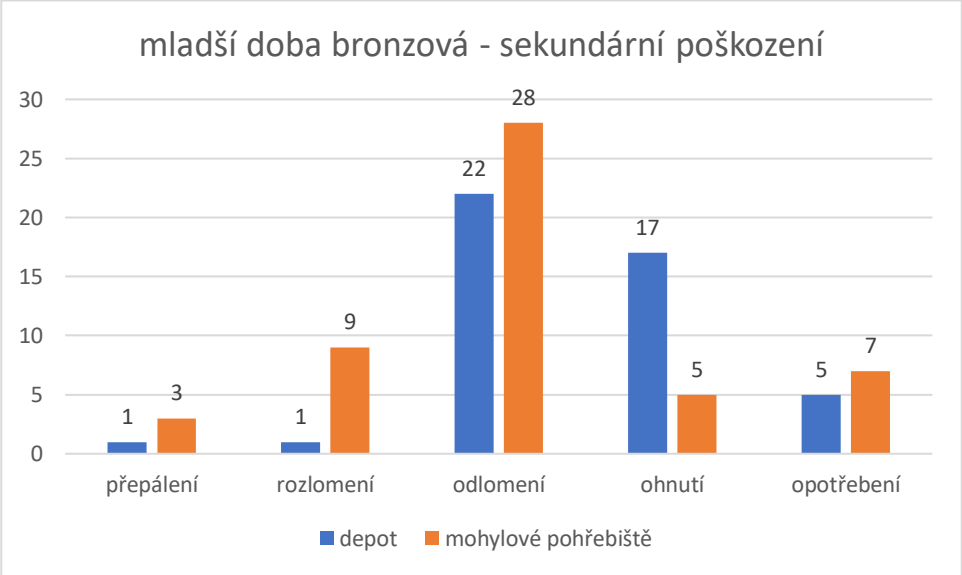

Graf 25: Mladší doba bronzová – sekundární poškození.

V mladší době bronzové nebyl z důvodu nedostatečného množství proměnných ani v jednom typu lokality proveden výpočet faktorové analýzy. Vazby jsou vyjádřeny pomocí diagramu shlukové analýzy. V depotech je zachycen největší vztah mezi nášivkou a záponou. Viditelně solitérní postavení zaujímají v depotech jehlice, náramek a kroužek. (Graf 26)

V mohylových pohřebištích je stejně jako v depotech zvýrazněno solitérní postavení jehlic a náramků. U některých druhů šperků (spona, prsten, nánožník) je viditelná absence bližší provázanosti vzhledem k jejich velmi nízkému zastoupení. (Graf 27)

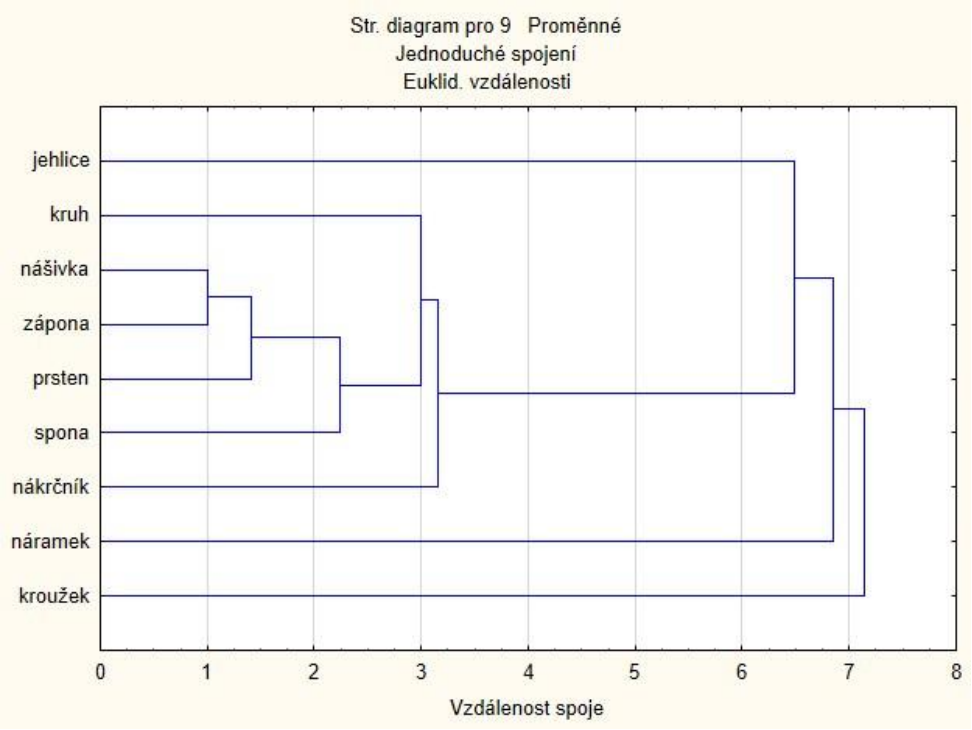

Graf 26: Mladší doba bronzová – diagram shlukové analýzy, depot.

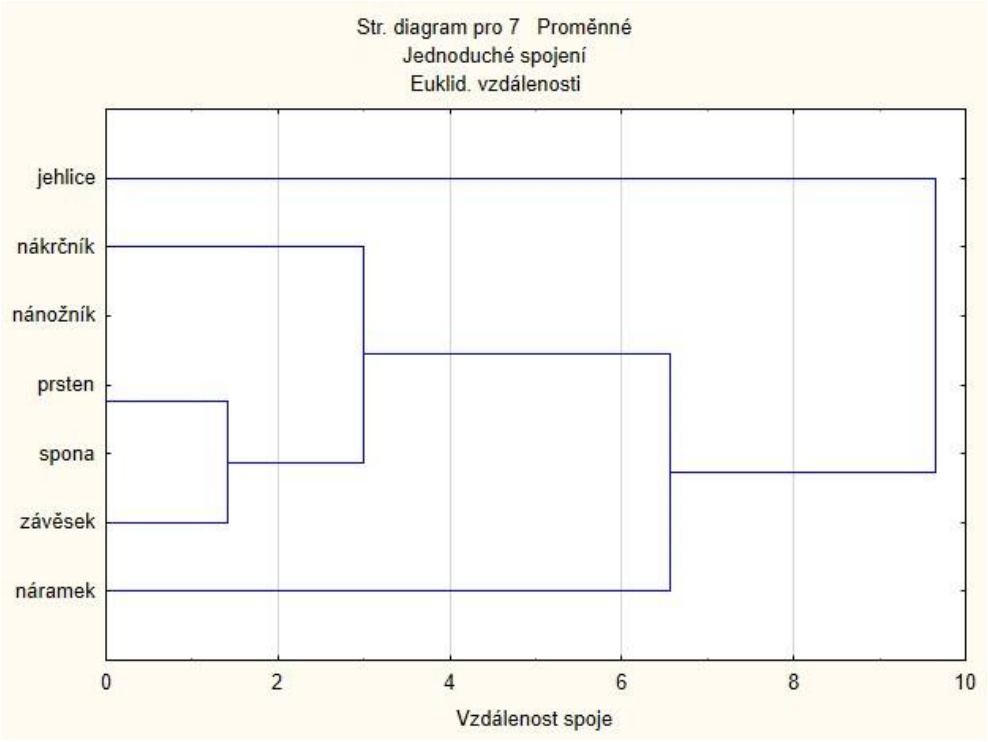

Graf 27: Mladší doba bronzová – diagram shlukové analýzy, mohylové pohřebiště.

Oproti ostatním etapám doby bronzové jsou v mladší fázi razantněji provázanější vztahy šperků s ostatními kovovými artefakty v depotech. Nejsilnější vazby jsou zaznamenány mezi srpem, sekerou, nožem, kopím a dlátem ve vztahu k jehlici a náramku. V mohylových hrobech je společná přítomnost v poměrně nižších počtech, nicméně nejvyšší vazby jsou zaznamenány mezi kopím, šípem, sekerou, sekeromlatem, dýkou mečem a břitvou ve vztahu k jehlici, nákrčníku nebo náramku. (Graf 28, Tab. 24)

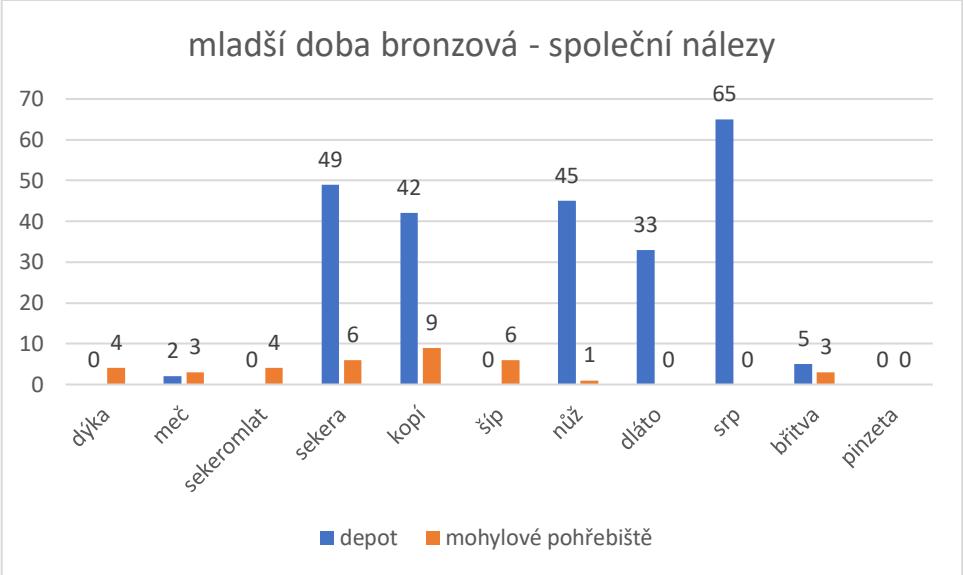

Graf 28: Mladší doba bronzová – společné nálezy.

Největšího druhového zastoupení dosahují bronzové **jehlice**. V depotech jsou zaznamenány v celkovém počtu 19 ks, v mohylových pohřebištích v celkovém počtu 27 ks. Z jistých a pravděpodobných nálezových situací dominují v depotech typy s dvojkónickou hlavicí. Největší počet byl nalezen v depotu Paseky V (3 ks). V lokalitách Kestřany, Písek VII a Rataje II byly obsažené po jednom kuse. Chronologicky je tento typ řazen do starší fáze mladší doby bronzové. Ze stejného horizontu pochází také nálezy jehlic s kulovitou (1 ks Rataje I, 2 ks Rataje II) nebo vývalkovitou hlavicí (1 ks Paseky VI). Příbuzná je k nim i jedna jehlice s turbanovitou hlavicí, jenž pochází z depotu z Ratají II. Všechny tři zmíněné typy jehlic byly též obsaženy párově v nejistém depotu Olešná I. Ze stejného depotu pochází dále 5 ks jehlic typu Weitgendorf, a dva páry jehlic s výrazně profilovanou hlavicí a jehlic terčovitých jednodílných. Jeden exemplář terčovité dvoudílné jehlice byl zaznamenán v depotu Rataje II. Zajímavostí pro mladobronzové depoty je přítomnost jehlice s otvorem

v krčku, která je chronologicky řazena spíše do starší fáze střední doby bronzové. Nalezena byla na lokalitě Paseky V a pravděpodobně v souboru představovala pouze ojedinělou výjimku (*Chvojka – Jiráň – Metlička 2017, 170*). V mohylových pohřebištích je nejvíce zastoupena jehlice typu Weitgendorf (3 ks Řepeč I, 2 ks Sepekov, 1 ks Litoradlice). Největšího zastoupení tento typ však dosahuje v blíže neurčitelných mohylách z lokality/naleziště Drhovice v počtu 8 ks. Poměrně často je také zastoupena jehlice s vývalkovitou hlavicí (3 ks Řepeč I, 1 ks Dobešice II, 1 ks Újezd u Vodňan III). Po jednom kuse jsou dále v jednotlivých mohylách ukládány jehlice hřebíkovitá (Dobešice II, Doubrava), s dvojkónickou hlavicí (Albrechtice nad Vltavou III, Řepeč I), s kulovitou hlavicí (Dobešice II, Řepeč I) a vázičkovitou hlavicí (Dobešice II) nebo jehlice s výrazně profilovanou hlavicí (Doubrava). (Graf 29, Tab. 27)

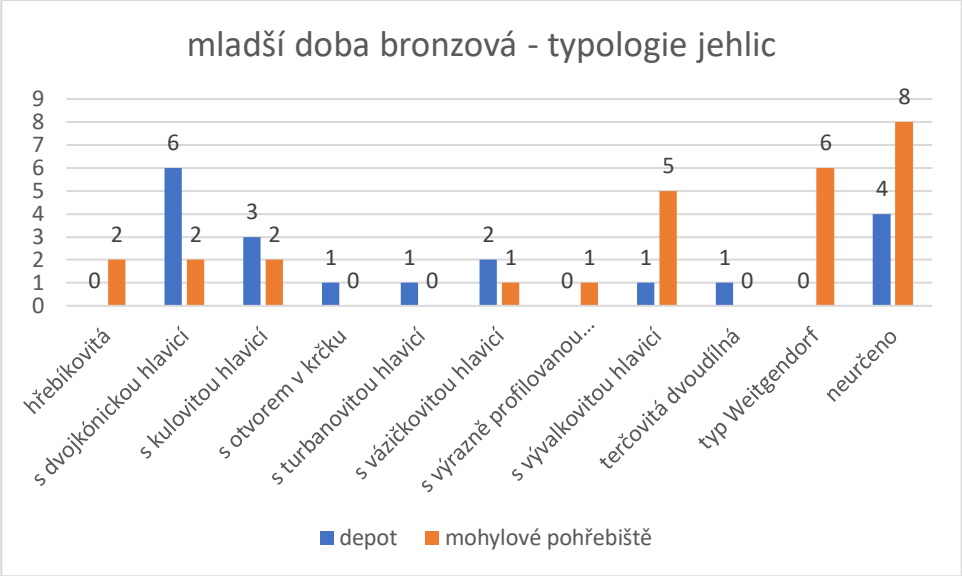

Graf 29: Mladší doba bronzová – typologie jehlic.

Druhým nejpočetnějším druhem šperků v mladší době bronzové jsou **náramky** (depoty 20 ks, mohylové pohřebiště 16 ks). Podobně jako v případě jehlic je i u náramků třeba zdůraznit i několik bohatě zastoupených souborů s nejistými nálezovými okolnostmi. Jedná se zejména o výše zmíněné depoty Olešná I (25 ks), Olešná II (15 ks), dále depot z Hradiště u Písku II (4 ks), Staré Sedlo I (6 ks) a mohylové pohřebiště Drhovice (11 ks).

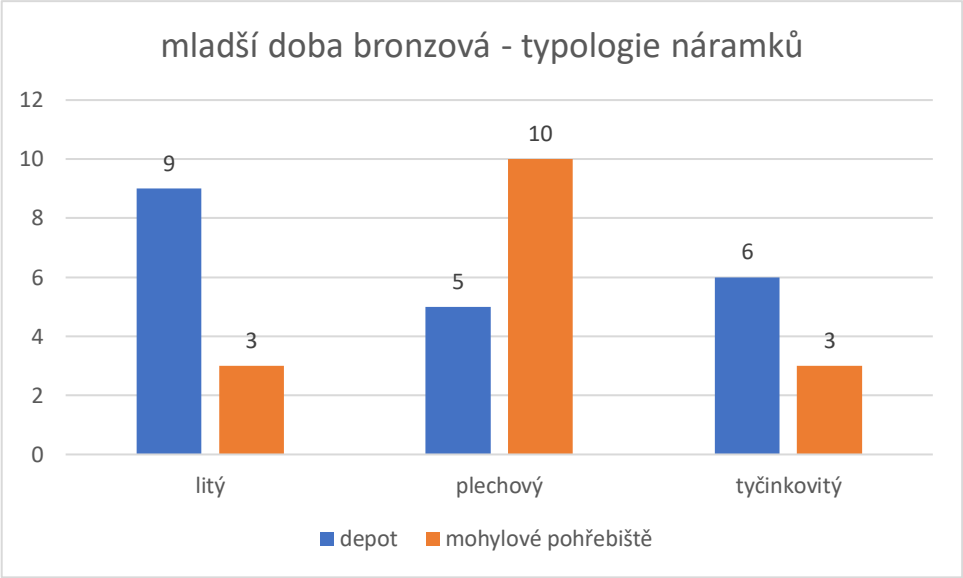

Graf 30: Mladší doba bronzová – typologie náramků.

V depotech převažuje typ litých náramků. Ukládány byly po jednom (Paseky III, Zlivice), po dvou (Holašovice, Písek VII) nebo po třech kusech (Paseky V). Z nejistých souborů je třeba doplnit 12 ks litých náramků z depotu Olešná II, 6 ks ze Starého Sedla I, 4 ks z Olešné I a 4 ks z depotu Hradiště u Písku II. V mohylových pohřebištích jsou zaznamenány pouze 3 ks (1 ks Albrechtice nad Vltavou II, 2 ks Řepeč I). Další 3 ks jsou obsaženy v nejistém mohylovém pohřebišti v Drhovicích. Stejně tak i tyčinkovité náramky jsou z kvantitativního hlediska více zaznamenávány pro depoty. Po 3 kusech byly uloženy v depotu Paseky V, dále byly nalezeny i v lokalitách Holašovice (1 ks) nebo Rataje I (1 ks). Velkého zastoupení dosahují dále ve zmiňovaném souboru z Olešné I (21 ks), v menším počtu pak lze doplnit 2 ks z depotu Olešná II. V mohylových pohřebištích byly po jednom kuse obsaženy ve dvou mohylách z lokality Řepeč I, jeden kus pochází i z lokality Řepeč II. Z nejistého mohylového souboru dále pochází 4 ks litých náramků z Drhovic. Plechové náramky naopak dominují v mohylových pohřebištích. Nejvíce byly zastoupeny v mohylovém pohřebišti v Chvaleticích (4 ks). Dále se objevují i v lokalitách Sepekov (3 ks), Řepeč I (2 ks) nebo Albrechtice nad Vltavou II (1 ks). Další 4 ks pochází z nejistého souboru Drhovice. V depotech byly plechové náramky zaznamenány u lokalit Písek VII (3 ks), Milenovice I (1 ks) a Paseky VI (1 ks). (Graf 30, Tab. 30)

Drobné kruhové šperky, **kroužek** (8 ks) a **kruh** (5 ks), byly v mladší době bronzové zaznamenány pouze v depotech. Kroužky vyrobené ze subtilní tyčinky byly

obsaženy například v depotu z Ratají II (8 ks) nebo Kestřan (1 ks). Masivní lité kruhy pak pochází z depotu z Pasek V. Masivní kruhy tvořené z tyčinky byly zastoupeny i v depotech Olešná I (2 ks) a Olešná II (1 ks).

V mladší době bronzové se v depotech také částečně navrací přítomnost **nákrčníků**. Oproti starší době bronzové se však s velkou pravděpodobností nejedná o stejnou funkci uložení. Patrně lze takto soudit z důvodu podstatně menšího zastoupení. Vedle typů litých (2 ks Paseky VI) a tyčinkovitých nákrčníků (2 ks Hradiště u Písku III, 1 ks Kestřany) se také prvně v depotech objevuje typ nákrčníku tordovaného (1 ks Holašovice). Okrajově lze také uvést 2 ks litých nákrčníků z výše zmíněného depotu Olešná II a 1 ks tordovaného nákrčníku ze Starého Sedla I.

Zajímavá je také převaha nálezů **prstenů** v depotech (4 ks) oproti mohylovým pohřebištím (1 ks). V jednom případě je zaznamenán prsten se formě svinutého drátku do podoby spirály (Paseky V). Pramennou základnu lze obohatit i o dalších 5 ks spirálovitých prstenů z nejistého depotu Olešná I. Otázkou je jeho možné zaměnění například se záušnicí/spirálou, nebo jinou drobnou ozdobou. Další 3 ks představují prsteny opatřené spirálovitými růžicemi. Takové příklady jsou doložené například v lokalitách Paseky VI nebo Písek VII, jeden zástupce je dále zaznamenán v nejistém depotu Olešná I. Ojedinělý příklad prstenu blíže neurčitelného typu pochází z mohylového pohřebiště Albrechtice nad Vltavou II.

Unikátními nálezy pro mladší fázi doby bronzové jsou také části bronzových **spon**. Opět je velice zajímavá jejich převaha v depotech. Z hromadného nálezu z Holašovic se dochoval jeden fragment spony smyčcové jednodílné a jeden zlomek spony štítové dvoudílné. Štítová dvoudílná spona byla dále objevena v nejistém depotu Olešná II. Jeden drobný typově blíže neurčitelný zlomek pochází z mohylového pohřebiště v Albrechticích nad Vltavou III.

Ostatní druhové zastoupení šperků v mladší době bronzové je velice ojedinělé. Pro doplnění byly v depotech nalezeny 2 ks destičkovitých zápon (Paseky V) a zlomek terčovité nášivky (Paseky V). V mohylových pohřebištích byl zaznamenán 1 ks blíže neurčitelného nánožníku (Albrechtice nad Vltavou III) a jeden fragment spirálovitého závěsku (Řepeč I). Z lokalit/nalezišť s nejistými nálezovými okolnostmi lze doplnit početný soubor nánožníků (11 ks), 3 ks nášivek a 1 ks zápony z depotu staré Sedlo I.

4.2.4 Pozdní doba bronzová (Ha B)

V pozdní době bronzové je pro jižní Čechy z jistých a pravděpodobných nálezových situací zaznamenán pouze jeden druh artefaktu. Jedná se o 2 ks litých a 5 ks tordovaných nákrčníků z mohylového pohřebiště v Albrechticích nad Vltavou III. Vzhledem k absenci ostatních druhů šperků, nebude tato chronologická etapa blíže analyzována. (Tab. 12)

5. Praktická část

5.1 Možnosti identifikace sekundárních poškození na základě analýzy povrchu bronzových šperků

V rámci typologicko-chronologické analýzy bylo přihlédnuto i k možným sekundárním stopám poškození. Na nálezových souborech byla sledována především jejich přítomnost či absence. V tabulkách byla následně vynesena data přítomných stop sekundárního poškození na jednotlivých druzích šperků ve vztahu k nálezovému prostředí a chronologickým stupňům doby bronzové.

V následující části je pro sledování stop opotřebení vybráno a mikroskopicky analyzováno několik bronzových zástupců šperků. Záměrem zkoumání je prakticky podložit, zdali byly šperky v depotech ukládány i se stopami použití nebo v čisté výrobní formě. Podobnou analýzu šperků provedla již Soňa Nožinová jako součást své diplomové práce (*Nožinová 2018*). Zaměřovala se především na stopy opotřebení bronzových tyčinkovitých náramků z Jihočeského kraje (viz též *Nožinová – Krištuf 2018, 87-103*). Vybrané soubory pochází výhradně z mohylových pohřebišť v Čichticích (4 ks), Kostelci (2 ks), Křenově (1 ks) a Újezdu u Vodňan (1 ks). Na jmenovaných souborech bronzových artefaktů provedla mikroskopickou analýzu za pomoci stereoskopu a optického mikroskopu.

Pro možnosti vzájemného porovnání byly v této diplomové práci vybrány pouze zástupci z depotů. Potýkáme se zde však s několika problémy. V prvním případě se jedná o problematiku získání dostatečně reprezentativních zástupců pro následnou analýzu. Výběr zapůjčení byl omezen na zápůjčky z Jihočeského muzea v Českých Budějovicích. Bylo tomu tak především z důvodu snadné dostupnosti předmětů a dobré komunikativní vazby mezi Jihočeským muzeem a Jihočeskou univerzitou. Nejlépe dochované předměty jsou však povětšinou součástí stálých expozic a pro časově náročnější analýzy by nebylo snadné si předměty vypůjčit. Vybrány byly tedy nejlépe dostupní a dochovaní zástupci šperků, pocházející z lokalit, s nimiž bylo v rámci této diplomové práce pracováno a jsou zaneseny v přiložené databázi.

Prvotně byla pro analýzu souboru plánovaná traseologická metoda. Z hlediska časové náročnosti bohužel nebyla provedena. Ačkoli Jihočeská univerzita poskytuje možnost analýzy prostřednictvím specializovaných vědeckých přístrojů, mé znalosti v této oblasti nejsou dostatečné, abych ve vymezeném čase stihla spolehlivě soubor

zanalyzovat a následně vyhodnotit. Pokud bychom z hlediska traseologie chtěli vyvozovat platné závěry, bylo by nutné dodržet základní pravidla metody a též ji pro případné statistické vyhodnocení uplatnit minimálně na 100 ks sledovaných předmětů. Je třeba ale konstatovat, že zapůjčený soubor sledovaných šperků nevykazuje dostatečně reprezentativní vzorky, které by bylo hodné detailně analyzovat. Velká část souboru není dostatečně očištěna. Identifikace povrchových stop je tedy mnohdy znesnadněna v důsledku viditelné vrstvy hlíny. Některé předměty jsou naopak natolik degradované, že taktéž není možné vysledovat možné opotřebení.

Při vyhodnocování je třeba zmínit, že interpretace nálezového souboru analyzovaných šperků je pouze hypotetická a jedná se pouze o pokus praktické ukázky jednoho ze sledovaných kritérií.

5.2 Metoda mikroskopické analýzy

Vybrané šperky byly pozorovány makroskopicky a následně pod binokulární lupou. Pracováno bylo s originálními předměty, které byly zapůjčeny z Jihočeského muzea v Českých Budějovicích. Aby bylo možné následně porovnat analyzované soubory z depotů se soubory šperků z mohylových pohřebišť, které byly zpracovány Soňou Nožinovou, uvedu zde základní kritéria, které si autorka vymezila před následným pozorováním.

Traseologie bronzových artefaktů se zaměřuje na tři základní kategorie povrchových stop. Mezi takové patří zprvu stopy výrobní, u nichž je možné sledovat otisk od odlévání nebo náznaky následného zalešťování či jiné povrchové úpravy. Takové projevy jsou na předmětech pozorovány poměrně často a postiženy jsou většinou na celém povrchu předmětu.

Další kategorií jsou stopy poukazující na užívání předmětu v průběhu života jedince. Pozorovat lze například projevy ošoupání exponovaných stran předmětů. Na příkladě kruhového šperku jsou vnitřní strany předmětu v kontaktu s kůží jedince. Je ale velice nepravděpodobné, že by se takové stopy daly spolehlivě vypozorovat. Patrně se nabízí možnost sledovat, zdali je předmět z vnitřní strany oleštěný v důsledku nošení. Avšak vzhledem k dlouhodobému uložení v zemi předmět podléhá degradačním procesům. Zachování v natolik dobrém stavu, aby bylo možné tuto stopu sledovat, je minimální. Vnější strany předmětů jsou naopak v častém kontaktu s tkaninou. Jedná se

opět o velice jemný protipól. Možné projevy by bylo hypoteticky přijatelné sledovat pouze z dlouhodobého hlediska. Odrazem takových stop může být například otření výzdoby. Viditelnější stopy na vnějších stranách předmětů mohou vzniknout i jejich nárazem o jiný pevný předmět. Patrně lze očekávat hlubší rýhy v nahodilém směru. Z bočních stran kruhových šperků lze uvažovat i nad stopami, které by mohly vzniknou vzájemným třením více předmětů nad sebou. Soňa Nožinová uvádí, že možné stopy by se mohly podobat podélným rýžkám, neboť je předvídatelné, že kruhové šperky mají tendence na rukou rotovat.

Poslední kategorií jsou stopy postdepoziční, které mohou být spojeny například s nešetrnými konzervačními zásahy *(Nožinová 2018, 84)*, ale i neodborným vyzvednutím nebo omletím předmětů v důsledku orby, stavební činnosti či jinou aktivitou, která by na předmět působila degradačně.

V rámci této diplomové práce skýtá analýza vybraných artefaktů oproti studii Soni Nožinové jednu nevýhodu. Již výše uvádím, že z hlediska časové náročnosti a mé neznalosti se specializovanou optickou technikou, nebylo testování předmětů provedeno na speciální verzi světelného mikroskopu. Polarizační mikroskopy umožňují sledování povrchů v mnohem vyšším rozlišení a dokáží identifikovat i rýhy překryté patinou. Z tohoto důvodu není tato analýza zaměřena na některé uvedené stopy opotřebení nebo je nedokáže rozeznat. Sledovány byly zejména drobné sekundární zářezy nesouvisící s výzdobou, otřelá výzdoba, hloubka zdobných rýžek či jiné anomálie povrchu.

Na závěr doplním, že aby bylo možné sledovat výše zmíněné stopy po opotřebení v důsledku užívání předmětu, je nezbytně nutné pracovat s takovými zástupci, jejichž nálezové okolnosti jsou jisté nebo byly minimálně předané odborné instituci v kompletním složení (například uložení souboru depotů v keramických nádobách). Tím je možné vyselektovat interpretační varianty, že k opotřebení došlo v důsledku postdepozičních procesů.

5.3 Popis souboru

Celkový počet analyzovaných šperků je 15 ks. Vybrány byly ze čtyř souborů depotů, konkrétně z Olešné I (8 ks), Olešné II (3 ks), Pasek V (3 ks) a Pasek VI (1 ks). Z druhového zastoupení analyzovaných předmětů se jedná především o náramky (4 ks) či jejich fragmenty (1 ks) nebo zlomky (6 ks) a koncové růžice z nápažníků (4 ks). V následujících odstavcích jsou jednotlivé šperky podrobně popsány a následně i interpretovány případné viditelné stopy opotřebení. Popis šperků ze souborů depotů je přejatý z monografie, v níž byly již publikovány (*Chvojka – Jiráň – Metlička 2017*). Ke každému šperku jsou přiloženy kresebné a fotografické přílohy.

5.3.1 Olešná I

5.3.1.1 A 35 105 koncová růžice z nápažníku

Menší koncová růžice o devíti závitech s inventárním číslem A 35105 pochází z depotu v Olešné I. Je vytvořena z tyčinky kulatého průřezu, která ale postupně přechází do průřezu čočkovitého. Jednostranná výzdoba je patrná na 7. závitu v podobě příčných zářezů, na 9. a 10. závitu je viditelná vlnovkovitá řada příčných rýžek. Vnější průměr růžice 54 mm, průměr tyčinky max. 4 mm, hmotnost 33 g. Patina nedochovaná, povrch je zlatavý s dobře dochovanou výzdobou (*Chvojka – Jiráň – Metlička 2017, 102; 115, tab. 110:3*). Předmět nevykazuje žádné stopy opotřebení nebo používání.

5.3.1.2 A 35 106 koncová růžice z nápažníku

Menší koncová růžice o deseti závitech zcela analogická růžici s inv. č. A 35105. Je tvořena z tyčinky kulatého průřezu, která postupně přechází do průřezu čočkovitého. Jednostranná výzdoba je patrná na 6. a 7. závitu v podobě souvislých příčných zářezů, na 9. a 10. závitu je viditelná vlnovkovitá řada příčných rýžek. Vnější průměr růžice 53 mm, průměr tyčinky max. 4 mm, hmotnost 31 g. Patina zelená, povrch je z většiny pokryt hnědavou krustou (*Chvojka – Jiráň – Metlička 2017, 102; 115, tab. 110:5*). Předmět nevykazuje žádné stopy opotřebení nebo používání. Částečně je pozorování znemožněno neodstraněnou vrstvou hlíny.

5.3.1.3 A 35 107 koncová růžice z nápažníku

Menší koncová růžice o devíti závitech zcela analogická s inv. č. A 35105. Je tvořena z tyčinky kulatého průřezu, která postupně přechází do průřezu čočkovitého. Jednostranná výzdoba je patrná na 6. závitu v podobě souvislých příčných zářezů, na 9. závitu je viditelná vlnovkovitá řada příčných rýžek. Vnější průměr růžice 50 mm, průměr tyčinky max. 4 mm, hmotnost 30 g. Patina nedochovaná, povrch je zlatavý s dobře dochovanou výzdobou (*Chvojka – Jiráň – Metlička 2017, 102; 115, tab. 110:6*). Předmět nevykazuje žádné stopy opotřebení nebo používání.

5.3.1.4 A 35 108 koncová růžice z nápažníku

Menší koncová růžice o devíti závitech velmi podobná s inv. č. A 35105. Je tvořena z tyčinky kulatého průřezu, která postupně přechází do průřezu čočkovitého. Jednostranná výzdoba je patrná na 7. závitu v podobě souvislých příčných zářezů, na 9. závitu je viditelná vlnovkovitá řada příčných rýžek. Vnější průměr růžice 46 mm, průměr tyčinky max. 4 mm, hmotnost 23 g. Patina nedochovaná, povrch je zlatavý s dobře dochovanou výzdobou (*Chvojka – Jiráň – Metlička 2017, 102; 115, tab. 110:4*). Předmět nevykazuje žádné stopy opotřebení nebo používání.

5.3.1.5 A 35 114 litý náramek

Přibližně polovina masivního litého náramku. Je tvořen z tyčinky kulatého průřezu, dochován jeden konec pečetítkovitě zesílený. Vnější výzdoba je tvořena příčnými mělkými žebry, která jsou ukončena dvojitou obloukovitě stočenou rýhou. Vnější průměr náramku 65 mm, průměr těla max. 15 x 17 mm, hmotnost 77 g. Předmět je silně přepálený, výzdoba místy téměř roztavená (*Chvojka – Jiráň – Metlička 2017, 103; 116, tab. 111:4*). Předmět je degradovaný, není možné provést analýzu povrchu.

5.3.1.6 A 35 115 litý náramek

Kompletní litý náramek průřezu „D“, sekundárně stočený. Oba konce jsou vývalkovitě rozšířené. Vnější výzdoba je tvořena příčnými mělkými žebry, která jsou lemována obvodovou rýhou, nad oběma konci je svazek širokých příčných rýh. Vnější průměr náramku max. 45 mm, šířka 16 mm, tloušťka 7 mm, hmotnost 82 g. Předmět

nevykazuje žádné stopy opotřebení nebo používání (*Chvojka – Jiráň – Metlička 2017, 103; 115, tab. 110:15*). Částečně je pozorování znemožněno neodstraněnou vrstvou hlíny, která je patrná v rýžkách. Předmět nevykazuje žádné stopy opotřebení nebo používání.

5.3.1.7 A 35 116 litý náramek

Zlomek masivního litého náramku. Je tvořen z tyčinky kulatého průřezu, oba konce jsou odlomeny. Vnější výzdoba je tvořena svazkem příčných i šikmých rýh, které jsou lemovány na ně kolmými rýžkami. V jednom místě vytvářejí motiv větévky. Délka zlomku náramku 90 mm, průměr tyčinky 11 mm, hmotnost 90 g (*Chvojka – Jiráň – Metlička 2017, 103; 116, tab. 111:3*). Předmět nevykazuje žádné stopy opotřebení nebo používání. Naopak podle hloubky a přesnosti rýh se předmět jeví jako nový.

5.3.1.8 A 35 120 tyčinkovitý náramek

Kompletní náramek, druhotně zdeformovaný (zkroucený). Je tvořen z tyčinky kulatého průřezu, oba konce jsou zahrocené. Vnější a boční výzdoba je částečně dochována v podobě svazků příčných rýžek. Vnější průměr náramku 73 mm, průměr tyčinky 5 mm, hmotnost 42 g (*Chvojka – Jiráň – Metlička 2017, 103; 117, tab. 112:7*). V některých částech předmětu je výzdoba téměř setřelá. Zejména na vnější části středu náramku. Původní svazky příčných rýžek jsou skoro nečitelné a patrně by se mohlo jednat o projev užívání. Hypoteticky lze předpokládat ošoupání výzdoby o oděv. Předmět byl již postoupen konzervaci a je třeba brát v úvahu i možnost, že výzdoba mohla zaniknout po odstranění korodující vrstvy. Jiné projevy užívání nejsou patrné.

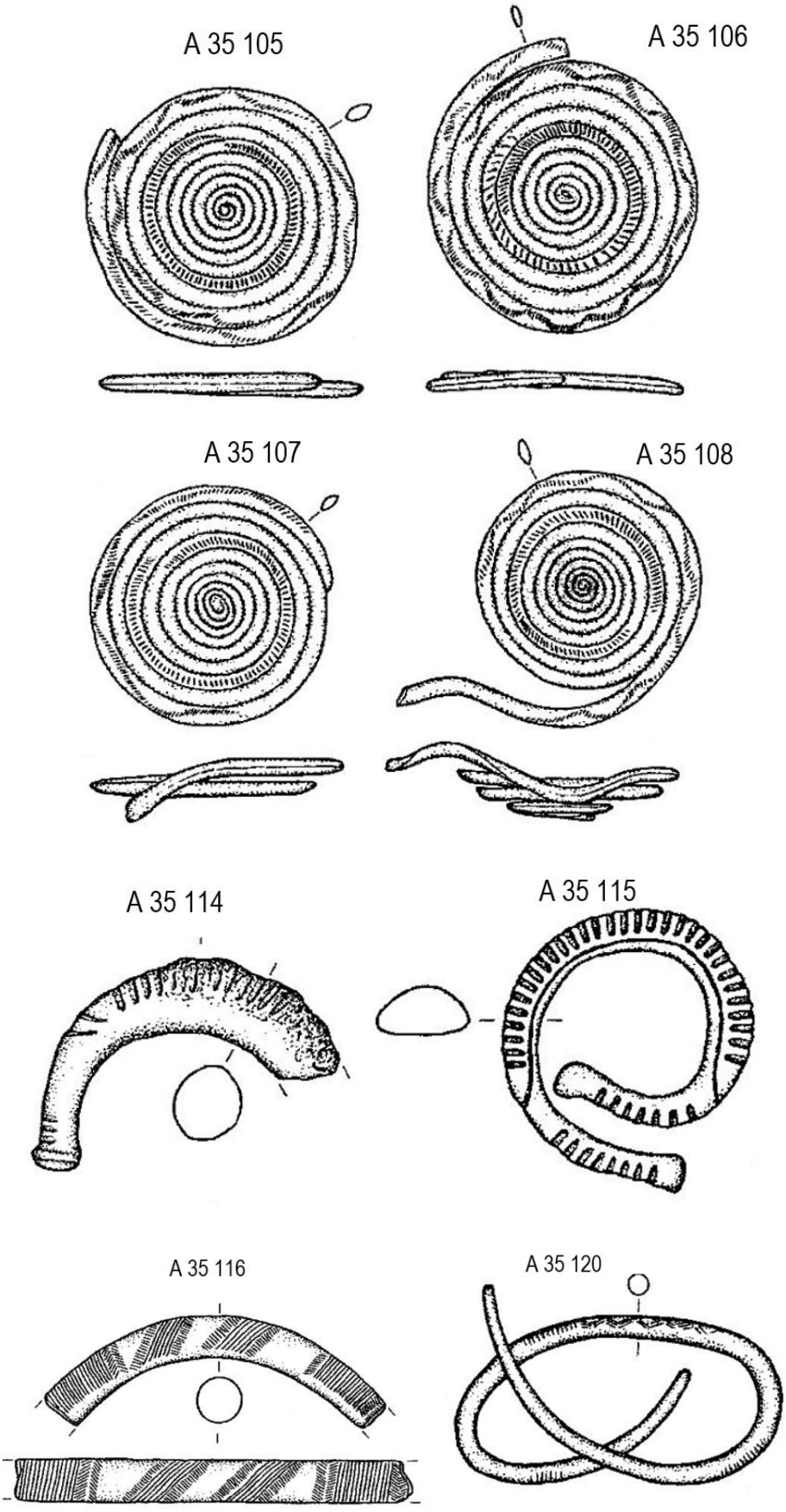

Obrázek 17: Kresebné ilustrace šperků z depotu Olešná I (Chvojka – Jiráň – Metlička 2017).

5.3.2 Olešná II

5.3.2.1 A 36 511 litý náramek

Zlomek litého, mírně prohnutého plechu (pravděpodobně z těla náramku typu Dřetovice). Dochován je jeden původní okraj, druhý je odlomen. Vnější výzdoba je tvořena pěti příčnými plastickými žebry, prostřední má na sobě patrné zbytky výzdoby příčných rýžek. Délka 38 mm, šířka 20 mm, síla plechu 2-3 mm, hmotnost 19 g (*Chvojka – Jiráň – Metlička 2017, 110; 121, tab. 116:9*). Částečně je pozorování znemožněno neodstraněnou vrstvou hlíny, která je patrná v rýžkách. Předmět nevykazuje žádné stopy opotřebení nebo používání.

5.3.2.2 A 36 516 litý náramek

Zlomek masivního litého náramku, sekundárně pokrouceného. Je tvořen z tyčinky kulatého průřezu. Výzdoba není dochována. Jeden konec je rovně ukončený, druhý je odlomen. Vzdálenost obou konců 45 mm, průměr tyčinky 8 mm, hmotnost 60 g (*Chvojka – Jiráň – Metlička 2017, 111; 122, tab. 117:6*). Předmět je degradovaný a nekonzervovaný, není možné provést analýzu povrchu.

5.3.2.3 A 36 517 litý náramek

Zlomek masivního litého náramku. Je tvořen z tyčinky oválného průřezu. Výzdoba není dochována (snad náznak příčných rýh, případná původní výzdoba není téměř patrná). Oba konce jsou odlomené. Předmět je silně přepálený (*Chvojka – Jiráň – Metlička 2017, 111; 124, tab. 119:3*). Předmět je degradovaný, není možné provést analýzu povrchu.

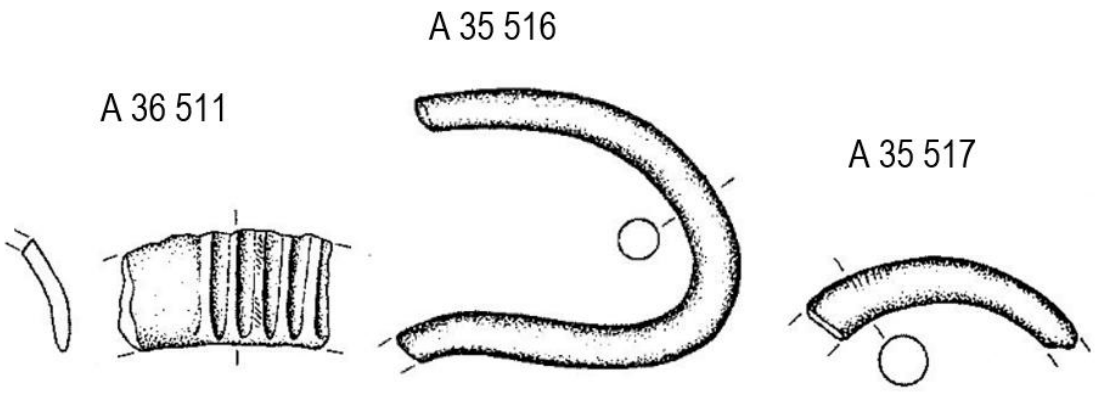

Obrázek 18: Kresebné ilustrace šperků z depotu Olešná II (Chvojka – Jiráň – Metlička 2017).

5.3.3 Paseky V

(v literatuře *Chvojka-Jiráň-Metlička 2017* označeno jako Paseky II)

5.3.3.1 A 35 433 tyčinkovitý náramek

Tyčinkovitý náramek mírně roztažený do jedné strany. Je tvořen z tyčinky kulatého průřezu. Oba konce jsou zahrocené. Povrch je silně poškozený a oprýskaný, původní výzdoba není dochovaná, pouze u jednoho konce je patrný zbytek příčných rýh a nad nimi zbytek šikmé rýhy. Patina je šedozelené, konzervovaná, místy vystupuje hnědavý povrch. Předmět je silně narušený. Vnější průměr 74 mm, průměr tyčinky 5 mm, hmotnost 29 g (*Chvojka – Jiráň – Metlička 2017, 119; 129, tab. 124:4*). Předmět je degradovaný a nekonzervovaný, není možné provést analýzu povrchu.

5.3.3.2 A 35 434 tyčinkovitý náramek

Dva spojitelné zlomky (čerstvý lom) tyčinkovitého náramku. Je tvořen z tyčinky kulatého průřezu. Oba konce jsou zahrocené a přes sebe přeložené. Povrch je bez výzdoby. Patina je šedozelená, konzervovaná, povrch je silně korodován. Vnější průměr 55 x 39 mm, průměr tyčinky 4 mm, hmotnost 15 + 6 g (*Chvojka – Jiráň – Metlička 2017, 119; 129, tab. 124:2*). Předmět nevykazuje žádné stopy opotřebení nebo používání.

5.3.3.3 A 35 435 tyčinkovitý náramek

Zlomek tyčinkovitého náramku. Je tvořen z tyčinky kulatého průřezu. Jeden konec je rovně ukončený a druhý odlomený. Vnější výzdoba je tvořena minimálně čtyřmi svazky příčných rýh, na jednom místě mezi dvěma svazky je zachována řada šikmých rýžek. Povrch je konzervovaný, barva je hnědavá, téměř bez patiny. Předmět je značně korodován. Vnější průměr 41 mm, průměr tyčinky 4 mm, hmotnost 12 g (*Chvojka – Jiráň – Metlička 2017, 119; 129, tab. 124:6*). Předmět nevykazuje žádné stopy opotřebení nebo používání.

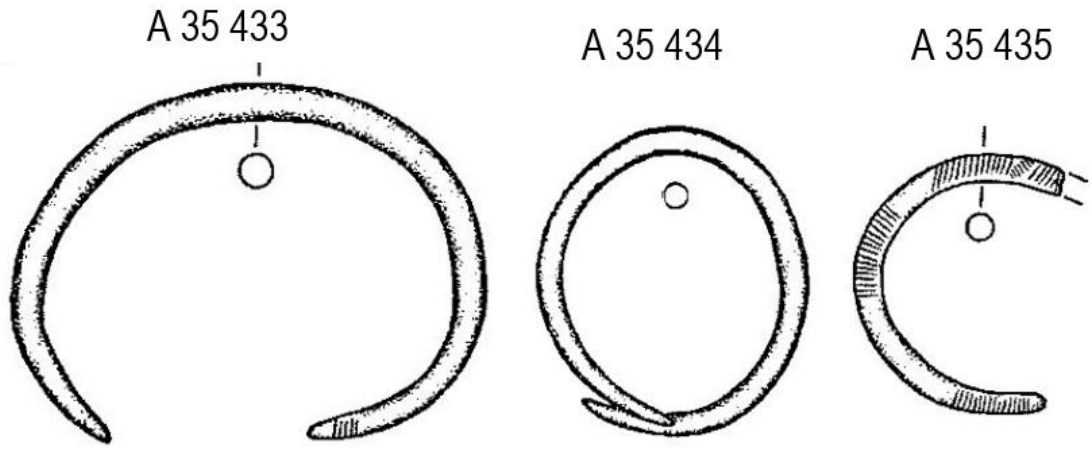

Obrázek 19: Kresebné ilustrace šperků z depotu Paseky V (Chvojka – Jiráň – Metlička 2017).

5.3.4 Paseky VI

(v literatuře *Chvojka-Jiráň-Metlička 2017* označeno jako Paseky III)

5.3.4.1 A 35 543 plechový náramek

Zlomek plechového náramku z plochého pásku, sekundárně zdeformovaného. Oba konce jsou odlomené. Vnější výzdoba je tvořena dvěma svazky příčných rýh, které jsou lemované na obou stranách příčnými rýžkami. Patina je šedozelená, konzervovaná, místy vystupuje zlatavý povrch. Původní délka 90 mm, šířka 24 mm, síla 1 mm, hmotnost 37 g (*Chvojka – Jiráň – Metlička 2017, 124; 133, tab. 128:41*). Předmět je analyzovatelný, ale neprojevuje spolehlivé známky opotřebení. Možné stopy obnošení lze hypoteticky pozorovat na krajích rýžkování, kde je hloubka žlabu nepatrně menší, něž ve žlabech směrem ke středu, avšak rozdíly jsou natolik malé, že nelze tuto úvahu potvrdit.

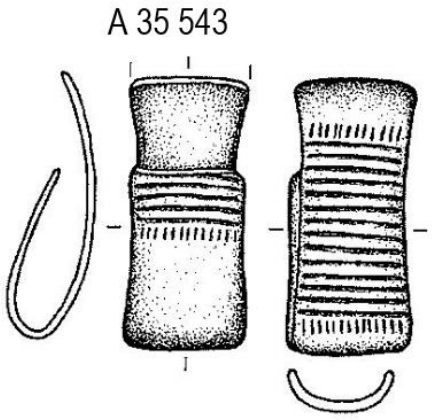

Obrázek 20: Kresebné ilustrace šperků z depotu Paseky VI (Chvojka – Jiráň – Metlička 2017).

5.3.5 Diskuze

Ze sledovaných šperků nebylo spolehlivě prokázáno ale ani vyvráceno, zdali mohly být v depotech ukládány předměty i se stopami použití. Na dvojici šperků (Olešná I, Inv. č. A 35 120; Paseky VI, A 35 543) by se hypoteticky dalo uvažovat nad možnými rysy, které se v obou případech projevovaly otřelou výzdobou. V porovnání s předmětem inv. č. A 35 116 z depotu Olešná I je jasně viditelné, že hloubka a ostrost rýžek se mezi předměty velice liší. Převážnou část souboru však nebylo možné analyzovat z důvodu jejich neočištěného povrchu od zbytků zeminy nebo jejich značné degradace. Zajímavým zjištěním je však ukládání předmětů do depotů i se známkami přepálení, které jsou spíše typické pro mladobronzové nálezy z pohřebních komponent. Otázkou však zůstává, z jakých důvodů byly i tyto předměty do depotů ukládány.

V porovnání se souborem šperků z mohylových pohřebišť nejsou výsledky analýz depotových souborů v této diplomové práci natolik prokazatelné. Zjištění Soni Nožinové ukazují, že šperky ukládané do hrobů vykazují stopy dlouhodobého nošení. To se projevilo zejména krátkými mělkými rýhami, patrnými na povrchu v nahodilých směrech. Viditelné jsou na nejvíce exponovaných místech náramků. Její závěry prezentují, že k těmto stopám docházelo v důsledku nárazů předmětů o cizí objekty v rámci každodenní činnosti a jsou zaznamenány téměř na všech analyzovaných náramcích. V souboru depotů tyto stopy pozorujeme pouze na malém množství předmětů.

Dále autorka zachytila opakující se stopy podélných rýh na vnitřních stranách celkem u třech tyčinkovitých náramků. Při interpretaci polemizuje nad možnostmi výrobních stop nebo stop užívání v důsledku vzájemného tření předmětu a oděvu z hrubších materiálů. Tato analýza nebyla pro předměty z depotů provedena vzhledem k absenci detailních snímků pořízených polarizačním mikroskopem.

V neposlední řadě řešila otázku kontinuálního nošení šperků, u něhož předpokládá, že v rámci dlouhodobého tření povrchu náramků o oděv, bude postupně docházet ke stírání a leštění vnější vrstvy předmětů. Pozorování se potvrdilo zejména v pásmu hloubené výzdoby, a to opět na téměř všech zástupcích analyzovaných šperků. V depotech jsou tyto projevy zachyceny, jak již bylo uvedeno, pouze ve dvou případech.

Na závěr zhodnocení souboru autorka také předkládá možnou problematiku spojenou s interpretací povrchových stop a dodává, že platné závěry z hlediska kontinuity lze vyvodit na základě dlouhodobého experimentu (*Nožinová 2018, 96*). Na tuto vizi bych ve stručnosti navázala a přednesla možné hypotetické záměry studia povrchových stop založených na teorii archeologie modernity.

Jmenovaným oborem se blíže zabývá již řada archeologů. Nové přístupy, metody a témata byla prezentována na semináři *Archeologie modernity* v roce 2011 v Plzni, na jehož základě byl vydaný sborník (*Vařeka 2013*). Pro zamýšlenou teorii si nyní dovolím citovat teoretickou definici Evžena Neustupného: „*Protože archeologické prameny i jejich struktury jsou statické, k získání dynamické teorie minulého světa je nutno použít modelovou teorii tohoto světa získanou na základě disciplín „s pozorovatelným časem"- historie, etnografie, sociologie, technických disciplín apod."* (*Neustupný 2013*). Modelovým teoriím se autor blíže věnuje i v jiných studiích (např. *Neustupný 2007*). Jako příklad uvádí využívání oradla v eneolitu. Modely pak aplikuje na základě struktur některých etnografických pramenů nebo pravidelností jiných oblastí dynamického světa lidí, podle nichž pak vytváří logické konstrukce.

Pokud bychom chtěli získat model pro zachycení kontinua opotřebení nošených šperků, nabízí se možnosti sledování spojené s žijící etnickou menšinou na Myanmarsko-thajské hranici. Jedná se o skupinu Kayan Lahwi (syn. Padaung). Pro ženy je typické nošení kruhového šperku v oblasti krku, paží a nohou. Soustavné kruhy jsou tvořeny ze slitiny mědi a zinku. Nošení kruhových šperků má dle kulturní tradice přesně vymezenou strukturu. Nákrční kruhy jsou dívkám nasazovány již v pěti letech a ve vyhraněných etapách života se jejich počet navyšuje. Pokud se žena provdá, je v zadní části soustavy kruhů připevněn menší kroužek. Šperky jsou nošeny po celou dobu života. Jejich nošení odkazuje na kulturní tradici, představují ale i symbol přenosné rodinné svatyně. Pokud žena umožnila jedinci dotknout se nákrčních kruhů, znamenalo to v komunitě etnika Padaung požehnání či vyléčení nemocí. Obdobné nákrční kruhy je možné sledovat i u etnické menšiny Ndebele na jihu Afriky. Nákčníky mohou nosit pouze vdané ženy a v symbolickém smyslu jejich počet odkazuje na sociální postavení a bohatství. Vyráběny byly obvykle z mědi nebo mosazi *(Mirante 2006)*. Právě soustavné nošení kruhových šperků těchto etnik by mohlo při jejich detailnější analýze dopomoci nalezení jistých zákonitostí z hlediska jejich povrchové

náchylnosti v rámci každodenní činnosti jedince. Na jejím základě by pak hypoteticky bylo možné porovnávat stopy opotřebení i na pravěkých artefaktech.

Praktiky nošení nevšedních druhů šperků ve stále žijících etnických menšinách odkazuje také k dalšímu zamyšlení. Rituály a symbolika tvoří pro „přírodní“ národy důležitou část života. Při interpretaci pravěkých šperků je proto nezbytné vyhranit se subjektivnímu přesvědčení, které by hodnotilo jejich užívání z pohledu moderního člověka. Fakt, že jisté způsoby nošení se mohou zdát nekomfortní, neznamená, že v rámci kmenové ideologie tomu tak nemohlo být. Jasným příkladem doloženým z pravěku v oblasti jižních Čech jsou například halštatské bronzové turbany mohylové kultury (např. *Šálková, T. a kol. 2015; Michálek, J. – Chvojka, O. – Fröhlich, J. – John, J. – Jiřík, J. – Pták, M. 2014; Šaldová, V. 1957*).

6. Syntéza

6.1 Typologicko-chronologické vyhodnocení

V následující syntéze jsou předloženy závěry analytické části. Je třeba brát v úvahu, že pracováno bylo pouze se soubory s jistými a pravděpodobnými nálezovými situacemi. V druhovém a typovém zastoupení tak může dojít k absenci některých zástupců šperků pro vybrané typy lokalit, které byly označeny jako nejisté. Doplňkově jsou významnější nejisté soubory začleněny do typologicko-chronologické analýzy, avšak jejich početní zastoupení není součástí vygenerovaných grafů. Z tohoto důvodu se některé předložené hypotézy mohou rozcházet s již publikovanými syntézami pro jednotlivé nálezové kontexty. Dalším faktorem ovlivňující výsledky analýzy, je zaznamenávání pouze takových souborů, jejichž součástí byl minimálně jeden kus šperku. U depotů se však shledáváme s problematikou jejich interpretace i jako surovinového úložiště, neboť bylo pracováno pouze se hřivny v podobě nákrčníků, které teoreticky mohly sloužit i jako šperk. Depoty žeber, koláčových ingotů nebo zbraní však nebyly v databázi uváděny ani zaznamenávány. Výhodou však je, že zmiňované formy depotů nebyly téměř nikdy deponovány společně (*Moucha 2005, 77*). Z tohoto důvodu je možné předpokládat, že by výsledné analýzy nemusely být touto absencí poznamenány. Pracováno také nebylo s obdobím pozdní doby bronzové, neboť zaznamenaný nálezový soubor nesplnil reprezentativní počet zástupců pro následnou analýzu.

Souhrnně bylo zastoupení šperků nejvíce zaznamenáno ve starší době bronzové. Již v úvodu typologicko-chronologické analýzy ale uvádím, že výsledný kalkul je převážně tvořen výrazným počtem ukládáním hřivnovitých nákrčníků v depotech a zaznamenáváním jednotlivých korálků. Z důvodu jejich četnosti však mohou zkreslovat celkové zastoupení. Lze ale předpokládat, že byly součástí nějakého většího celku, s největší pravděpodobností se jednalo o součásti náhrdelníků, jejichž propojovacím jádrem mohl být patrně organický materiál, který v průběhu času většinou podlehl degradačním procesům. Povětšinou se jedná o ne příliš četné nálezy. Důvodem absence může být fakt, že při exkavaci jednoduše nebyly objeveny, u nejistých nálezových situacích mohly být některé předměty poztráceny či zaměněny s jiným souborem. V případě rozoraných nalezišť může dojít také k problematice jejich dohledání, jelikož jsou velmi často zhotovené z nekovových materiálů. Nelze vyloučit ani možnost, že mohly splňovat jiný dekorační či funkční účel, tudíž by v tomto případě soubory

nemusely nutně obsahovat větší množství takových zástupců a mohly například zastupovat funkci knoflíků pro upevnění oděvu. Nálezy vyššího počtu korálků byly zaznamenány v obou analyzovaných nálezových kontextech, avšak pouze pro zmíněnou etapu. Stejně tak i razantní počet ukládání nákrčníků v depotech, které se jeví jako možné soubory se surovinou nebo možným typem platidla. Z hlediska vazeb na ostatní typy šperků se oba případy jeví jako solitérní a nebyly pro ně zaznamenány žádné bližší struktury.

Ve střední i mladší době bronzové převládá zastoupení jehlic a náramků. Oproti starší době bronzové, kde byly vazby na ostatní druhy šperků jasnější, se v obou zmíněných etapách doby bronzové objevují spíše nevázaně.

Z hlediska typového zastoupení nebyly u jehlic ani u náramků zaznamenány ustálenější struktury v ukládání. Možná zákonitost je vždy přerušena nějakou odchylkou. Navíc je třeba počítat i s možností, že některé soubory nebyly nalezeny v kompletním zastoupení. Pokud bychom však k pramenné základně přistupovali jako k možnému celku, bylo možné vypozorovat jisté uspořádání z hlediska sudých či lichých počtů v ukládání. V článku *Šperky jako součást kroje střední doby bronzové* (*Nožinová – Krištuf 2017, 153-172*) autoři uvádí možnosti genderového odlišení právě za základě symetrického (ženský pól) či asymetrického (mužský pól) ukládání šperků v pohřebních výbavách. Konkrétně evidují, že v bohatých mužských hrobech byla zastoupena jedna jehlice, často doplněna jednoduchými tyčinkovitými náramky. V bohatých ženských hrobech naopak dominuje symetrické uspořádání kruhových šperků i párové ukládání jehlic. Z hlediska přítomnosti i ostatních druhů šperků, například prstenů, uvádí možnosti interpretace sociální diferenciace elitních skupin od ostatních (*Nožinová – Krištuf 2017, 169*).

Ze souboru šperků doby bronzové v jižních Čechách je předpokládatelné, že se objevují obě zmíněné formy ukládání (symetrické, asymetrické). Na příkladě bronzových jehlic je patrné, že v mohylových pohřebištích (Graf 32) by bylo dokonce možné na pár odchylek podpořit teorii genderového odlišení na základě jejich struktury v jednotlivém či duálním ukládání. Avšak stavět takovou teorii pouze na základě početních hodnot, by byla pouhá spekulace. Stěžejním přínosem by mohlo být vysledování takových struktur zprvu na hrobech s možností detailnější analýzy kosterních pozůstatků pro oblast Čech. Zajímavé jsou též početní hodnoty v ukládání do

depotů (Graf 31). Ačkoli zde není patrná zásadnější struktura, jehlice jsou ukládány maximálně po osmi kusech. Nejedná se tedy s velkou pravděpodobností o ukládání předmětů k možnému obchodu ani nevykazuje známky depozitáře poničených předmětů k následné reprodukci. Spíše se jeví jako možná memoria předmětů, jakožto pozůstatků více jedinců (*Šteffl 2017, 61-62*).

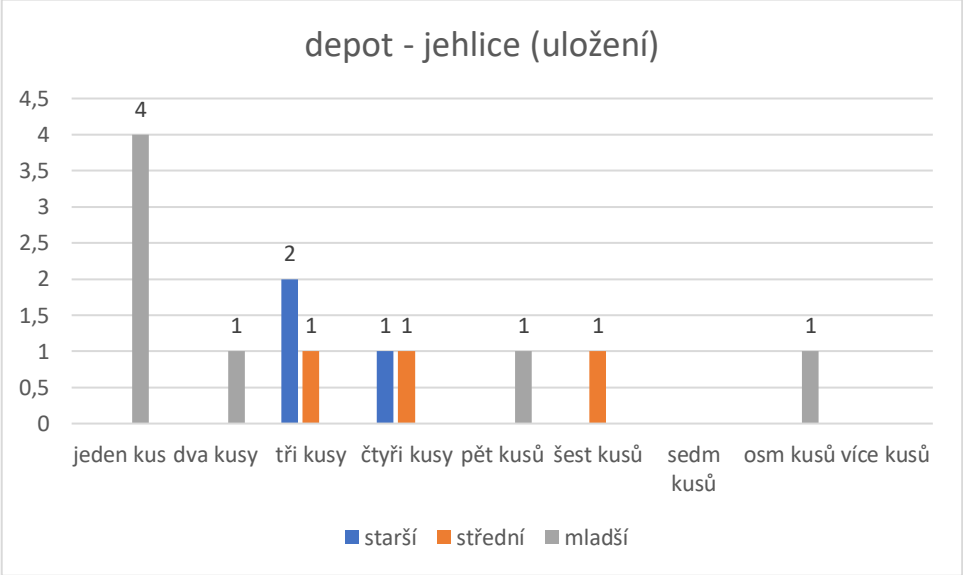

Graf 31: Doba bronzová – depot, jehlice (uložení).

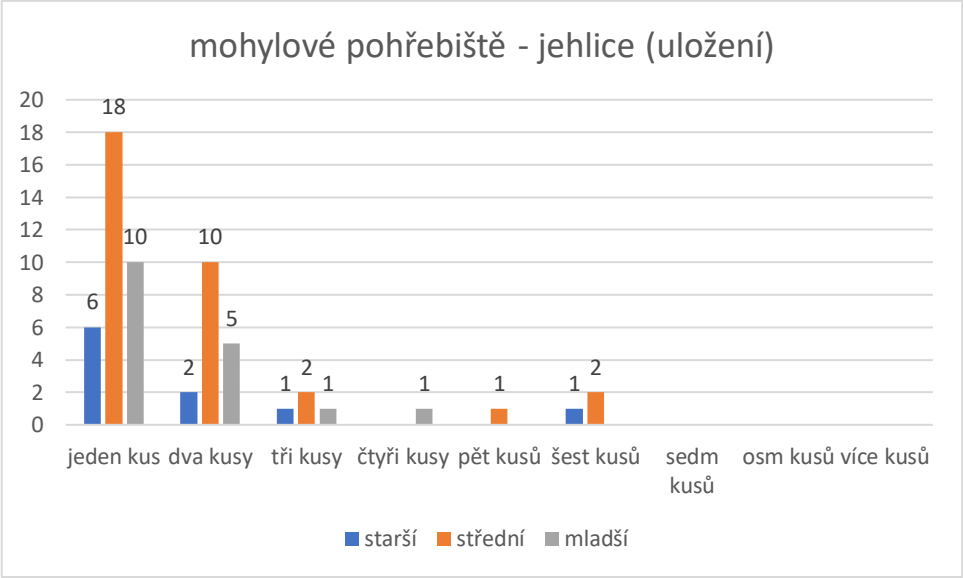

Graf 32: Doba bronzová – mohylové pohřebiště, jehlice (uložení).

Projevy sekundárního poškození byly zaznamenávány pouze v případě předmětů s jistými nálezovými okolnostmi. Učiněno tak bylo z důvodu hypotetické eliminace poškození předmětů v důsledku postdepozičních vlivů. Avšak v souhrnu nebyla zaznamenána opakující se struktura ani v jednom případě vybraných nálezových

kontextů. Přesto byly vysledovány jisté odchylky či naopak početní převahy některých stop poškození pro dané typy lokalit.

Zajímavým zjištěním byla například přítomnost šperků se stopami přepálení i v depotech. Primárně lze tyto jevy očekávat zejména v mladší době bronzové v pohřebních komponentách vzhledem k častému uplatňování žárových pohřbů. Otázkou zůstává, z jakých důvodů byly i toto předměty do depotů ukládány. Nabízí se možné vysvětlení, že kovová surovina, jakožto velmi cenný materiál, byla po poničení a ztrátě primární funkce shromažďována a následně přetavena na nové výrobky. Tuto hypotézu však vyvrací fakt, že žádný analyzovaný soubor nevykazoval pouze zlomky či poničené předměty. Z tohoto důvodu se opět nabízí i úvaha o možné funkci memoria, obětiny či votivního depozita.

Kategorie rozlomení a odlomení částí výrobků nevykazuje žádné ustálenější struktury ani v jednom případě nálezových kontextů. Navíc i u jistých nálezových okolností jsou tyto kategorie velice zpochybnitelné. Není spolehlivě jisté, zdali se jednalo o záměrné porušení předmětů v pravěku nebo k těmto projevům došlo v rámci degradace předmětu v důsledku dlouhodobého uložení v zemi.

Taktéž i u kategorie tvarové deformace předmětů není jednoznačná interpretace. Záměrně zohýbané předměty se objevují po celou dobu bronzovou v obou nálezových kontextech. Čistě hypoteticky lze konstatovat, že význam takového konání mohl být symbolického rázu. Mohlo se jednat například o záměrné narušení cizích předmětů, které mohly být získány jako kořist z boje či možná krádež z cizího hrobu. Narušením předmětu by byla v tomto ohledu „rozbita“ i jeho duchovní hodnota spojená s jedincem, který jej užíval (*Chvojka 2005, 288; Šteffl 2017, 31*). Narušovány mohly být ale i vlastní předměty ukládané do hrobu se zemřelým, z důvodu znemožnění jejich následného nošení jiným jedincem. V případě bronzových jehlic se však nabízí i čistě praktické vysvětlení. Zejména při ukládání v depotech byly jehly zohýbány patrně z důvodu jejich možného uložení do keramických nádob nebo jiných obalů.

Stopy opotřebení zásadně převažují v prostředí mohylových pohřebišť. Problematikou je však v tomto případě přejímání informací pouze z publikovaných katalogů nebo článků. Pro detailnější analýzu se v tomto ohledu nabízí použití traseologie, avšak minimálně na 100 ks předmětů. Další možné přístupy byly dále popsány v praktické části.

Ukládání šperků společně s ostatními kovovými druhy artefaktů přinesly poměrně zajímavé struktury. Vzhledem k faktu, že bylo pracováno pouze s depoty obsahující šperky a jiné kovové artefakty, nikoli surovinové polotovary (žebra, koláčové ingoty), nabízí se hypotéza, že by v tomto případě mohly splňovat i funkci memoria. Obecně je totiž viditelné, že ve všech etapách doby bronzové převažuje v mohylových pohřebištích ukládání šperků společně s hroty kopí, hroty šípů a břitvou. V depotech je naopak po celou dobu bronzovou zachyceno dominantní ukládání s dlátem, srpem a sekerou. Patrně by tento obraz mohl odkazovat na sociální postavení, přičemž bojovníci by hypoteticky byli pohřbíváni pod mohylovým náspem a řemeslníci či zemědělci mohli být, vzhledem k absenci kosterních či jiných lidských pozůstatků v souborech, pohřbíváni rozptýlením popela či jiným způsobem (např. ukládání těl do řek) a jejich majetek byl pouze symbolicky uložen do země.

Při bližším rozkrývání této hypotézy by pak bylo nezbytně nutné zaměřit se i na topografické umístění zmíněných depotů ve vztahu k možným vazbám na sídliště či pohřební komponenty. Pokus o možné přiblížení sídelně-topografické charakteristiky nových depotů je například součástí syntézy v publikaci *Nové české depoty doby bronzové* (*Chvojka – Jiráň – Metlička 2017, 201-206*). S nárůstem výroby i jiných zbraní (např. meč, sekeromlat, nůž) ve střední a mladší době bronzové se však tato hypotéza vyvrací, neboť zmíněné typy zbraní byly vázány na šperky v obou případech nálezových kontextů a tím se bortí hypotéza o ustálené pohřební výbavě a možném ritu bojovníků a řemeslníků/zemědělců.

Z genderového hlediska je také nezbytné povšimnout si faktu, že vybrané ostatní druhy artefaktů evokují představu spíše o jednotlivcích mužského pohlaví, konkrétně zbraně odkazující na profil bojovníka a nástroje jakožto prostředky řemeslníka nebo zemědělce. Z hlediska profilu bojovníka lze dále přednést hypotézy o možné vyvinutější struktuře sociálních pozic dle druhů zbraní v pohřební výbavě.

Této otázce se podrobněji věnovala například Markéta Havlíková ve své bakalářské práci (*Havlíková 2014*). Sledované struktury zkoumala na příkladě milodarů ze západočeských mohyl. Závěrem odlišuje tři skupiny pohřbů se zbraněmi, přičemž vzájemné ukládání meče a sekery považuje za odkaz elitního postavení (patrně náčelník). Teorii podporuje i na základně sledování konstrukce mohyl, přičemž tyto zbraně byly výhradně ukládány v mohylách hlinitokamenných či celokamenných

konstrukcí. Druhou skupinu prezentuje různorodé ukládání vícero zbraní do jednoho hrobu, patrně za účelem rituální ceremonie. Ve třetí skupině pak uvádí ukládání jednotlivých zbraní, zejména dýky, hroty šípů a kopí. Ve vztahu k ostatním artefaktům uvádí zejména velmi četné vazby na bronzové jehlice (*Havlíková 2014, 43-44*). Snaha zachytit ustálenější vazby konkrétních typů bronzových jehlic na vybrané druhy zbraní v jihočeských souborech však nepotvrdilo žádné opakující se struktury.

Otázkou zůstává, jak se lišilo zastoupení ostatních kovových artefaktů v mužských a ženských hrobech. Ačkoli ukládání zbraní do ženských hrobů se z většiny jeví jako společenská anomálie, z jiných období pravěku se ukazuje, že není vyvratitelné (*Havlíková – Krištuf 2017, 264*).

Z pohledu druhového zastoupení šperků ve vztahu k ostatním kovových artefaktům nebyl zaznamenán žádný solitér, který by se v rámci doby bronzové alespoň jednou nevázal na zbraně nebo nástroje, vyjma bronzové čelenky, která patrně odkazuje na ženské pohlaví. Je třeba ale zdůraznit, že tento předmět byl zaznamenán pouze v jediném případě, a proto není možné na jeho základě vynést platné závěry. Chronologicky jsou nejvíce citlivé bronzové jehlice. Při přihlédnutí na typologické řady lze konstatovat, že v rámci doby bronzové nebyly zaznamenány se zbraněmi ani nástroji typy jetelovitá, s hlavicí v podobě vertikálně svinuté hlavičky, s kónickou hlavicí a terčovitá jednodílná. Jestli však odkazují jmenované typy na výbavu vázanou k ženskému pohlaví není spolehlivě prokazatelné. Do jisté míry může soudobé zhodnocování genderových závěrů zkreslit také pohlavní předpojatost. Je třeba brát v úvahu i možnost, že zbraně nutně nemusely odkazovat na mužské pohlaví a představu bojovníka, nýbrž mohly představovat i jistou symbolickou ochranu jedince na cestě do záhrobí, nehledě na pohlaví ani věk (*Havlíková 2014, 25; Harding 2000, 275*).

Při hlubší analýze kompletní hrobové výbavy by též bylo přínosné zahrnout ostatní kovové typy artefaktů do hlavní databáze stejně jako šperky, neboť pro účely této diplomové práce byla sledována pouze jejich přítomnost či absence. Souhrnné počty však neodkazují na jejich pravý počet, nýbrž na počet šperků, které byly uloženy v jejich přítomnosti. V případě obsáhlých souborů by pak při zohlednění početního zastoupení mohlo dojít k chybným výsledkům.

6.2 Interpretační možnosti vyhodnocení nálezových souborů šperků

Při zadávání dat do databáze jsem postrádala především jednotnou terminologii šperků. Možné varianty výkladu jednotlivých druhů a typů jsou v publikacích prezentovány s jistými odchylkami. Pokus o sjednocení výsledných dat i pro širší záběr sledovaného území pak může být značně problematický. Při snaze postihnout možné strukturální zastoupení na celém území České republiky (popřípadě Evropy), je autor nucen stejnou metodou zhodnotit nepřeberné množství faktů, a i v případě již publikovaných celků začíná od počátku.

To mě přivedlo k myšlence, že stěžejním úkolem při vyhodnocování nejen šperků, ale i ostatních artefaktů z nálezových celků, je vytvoření ustáleného deskripčního systému, který by byl jednotný po stránce vlastností, typologie a rozměrů artefaktů. Podobné systémy fungují například při hodnocení keramiky nebo archeozoologického materiálu. Ačkoli existuje souhrnná databáze (*digitální archiv Archeologické mapy ČR*), jistá kritéria pro detailnější vyhodnocování chybí.

Propracované deskriptivní systémy šperků nabízejí například jednotlivé svazky *Prähistorische Bronzefunde*, ačkoliv se v této kategorii bohužel netýkají oblasti Čech. Z typologického hlediska lze však některé modely použít i na české šperky. Z oblasti jižního Bavorska byly zpracovány studie o kruhových špercích (*Nagler-Zanier 2005*), náhrdelnících a přívěscích (*Wels-Weyrauch 1991*) nebo pásových a oděvních špercích (*Kilian-Dirlmeier 1975*). Pro oblast Moravy přinesl podnětné studie o jehlicích (*Říhovský 1979*) a sponách (*Říhovský 1993*) například Jiří Říhovský. Ke sponám z oblasti jižního Německa dále přispěl Paul Betzler (*Betzler 1974*). Zajímavým přínosem by bylo například začlenění rozměrů artefaktů. Bylo by však nutné vytvořit ustálené deskripční systémy pro jednotlivé druhy. U kompletních výrobků by pak bylo možné demonstrovat jistý vývoj v typologických formách, například u bronzových jehlic, které jsou chronologicky velice citlivé (např. *Šteffl 2011, 809-817; Judina 2015, 19*).

Zajímavých aspektem by bylo též detailní sledování výzdoby jednotlivých šperků. S velkou pravděpodobností se jedná o estetické povznesení předmětů. Nejčastěji byla výzdoba prováděna geometrickým rýžkováním na povrchu, přičemž jednotlivé svazky zářezů mnohdy nesou opakující se počet. Z toho lze usuzovat, že výzdoba mohla patrně představovat i symbolické vyjádření duchovního světa lidí. Zajímavé by též bylo

trasování jednotlivých druhů šperků se stejnou výzdobou a sledovat nálezové kontexty v nichž byly obsažené, popřípadě kde byly uchovávány nepoškozené a naopak soubory, kde byly tyto předměty záměrně znehodnocené.

Odkaz na vazbu šperků ke genderovému pohlaví nositele je značně složitější. Vycházet lze z hrobových kontextů, jejichž součástí jsou dochované antropologické materiály. Na tomto základě lze pak vytvořit předběžné modely i pro situace, kde kosterní pozůstatky chybí. Snahy o zachycení genderově podmíněné pohřební výbavy jsou například náplní již zmiňované diplomové práce Soni Nožinové (*Nožinová 2018*).

7. Závěr

V úvodu diplomové práce byly definovány stěžejní otázky, na které se závěrem pokusím odpovědět. „*Odráží šperk v době bronzové sociální pozici či genderové určení nositele?“* V diplomové práci nebyly prokazatelně zachyceny struktury vykazující genderové určení nositele. Doklady sociální pozice byly hypoteticky zaznamenané v rámci společného výskytu šperků s ostatními druhy artefaktů (zbraně, nástroje), avšak jisté odchylky, zejména ve střední a mladší době bronzové, tuto teorii následně vyvrátily.

„*Byly v hrobech či v depotech ukládány funkční šperky, tj. se stopami použití?“* Používání předmětů bylo zaznamenáno v obou typech nálezových kontextů. Výsledky lze předložit nejen na základě záznamů v databázi, ale i v rámci praktické části, kde byly sledované stopy opotřebení potvrzeny. Pro spolehlivější závěry, by však v obou případech bylo vhodné testování početnějšího souboru artefaktů s minimálním počtem 100 ks. V depotech i mohylových hrobech byly dále zaznamenány stopy záměrné tvarové deformace předmětů a též v obou případech se vyskytují šperky se známkami přepálení. Bližší struktury však nebyly v této diplomové práci zaznamenány.

„*Liší se zastoupení konkrétních typů a druhů šperků v nálezových souborech (hlavně v hrobech a depotech) v chronologickém smyslu?“* Z chronologického hlediska dochází k odlišení zejména ve starší době bronzové, kdy jsou v depotech ukládány početné soubory nákrčníků nebo spirálovitých nápažníků. V mohylovém kontextu tyto artefakty jednoznačně chybí. Ve střední a mladší době bronzové se však souhrnně zastoupení ve smíšených depotech a mohylových pohřebištích nikterak neliší, až na pár drobných odchylek. Zastoupení takových příkladů šperků je však natolik nepatrné, že není možné na tomto základě stavět platné závěry. Z celkového zastoupení těchto chronologických etap doby bronzové však plyne, že smíšené depoty by pravděpodobně mohly v tomto případě zastupovat i funkci memoria. Patrně se nabízí hypotéza, že by se mohlo jednat o pohřební ritus nižších společenských vrstev. Spolehlivě však tato teze nebyla prokázána a zůstává prozatím pouhou domněnkou.

„Liší se šperky doby bronzové v jižních Čechách z hlediska typologického zastoupení a nálezových prostředí od okolních regionů?“ V plánovaném porovnání souborů z Jihočeského kraje se soubory z kraje západočeského (*Šlechtová 2016*), došlo k problematice na základě nejednotného vyhodnocování. V této diplomové práci bylo

v hlavní typologicko-chronologické analýze pracováno pouze s jistými a pravděpodobnými nálezovými okolnosti. V důsledku této diferenciace však došlo k početnímu snížení zastoupení šperků pro jednotlivé chronologické etapy. Jisté odchylky byly zaznamenány i v typové kategorizaci jednotlivých druhů šperků (např. rozdílné členění typů náramků). Závěrečná syntéza by tedy nepřinesla očekáváné platné výsledky.

Diplomová práce přinesla shrnutí dosavadní pramenné základny šperků doby bronzové v Jihočeském kraji. Povedlo se zaznamenat jisté odchylky či naopak podobnosti ve sledovaných nálezových kontextech (depoty, mohylová pohřebiště). Konkrétní hypotézy je však potřeba vnímat s jistou mírou tolerance, neboť jednotlivé struktury neprojevily natolik spolehlivé vazby, ze kterých by bylo hodné interpretovat platné závěry.

8. Literatura

BARTELHEIM, M. 1998: Studien zur böhmischen Aunjetitzer Kultur – Chronologische und chorologische Untersuchungen. Universitätsforschungen zur prähistorischen Archäologie 46. Bonn.

BETZLER, P. 1974: Die Fibeln in Süddeutschland, Österreich und der Schweiz I (Urnenfelderzeitliche Typen). Prähistorische Bronzefunde XIV/3. München.

BOUZEK, J. 2005: Pravěk českých zemí v evropském kontextu. Praha.

DRAHOTOVÁ, O. (ed.) 2005: Historie sklářské výroby v českých zemích I. Praha.

DUBSKÝ, B. 1949: Pravěk jižních Čech. Blatná.

EICHER, J. B. – ROACH-HIGGINS M. E. 1992: Definition and Classification of Dress: Implications for Analysis of Gender roles. In.: Barnes R. – Eicher J. B. (eds.): Dress and Gender. Making and Meaning in Cultural Context. Oxford: Berg, 8-28.

EICHER, J. B. 1967: Clothing: A Cultural Habit. University of Wisconsin. Psychological, Social and Economic Aspects of Clothing: Proceedings Textiles and Clothing Workshop. Wisconsin: Madison, 19-23.

FILIP, J. 1941: Umělecké řemeslo v pravěku. Praha.

FRÖHLICH, J. 1977: Pravěké sklo v jižních Čechách. Výběr 14, 83-87.

FRÖHLICH, J. 1983: Nová plochá žárová pohřebiště knovízské kultury v jižních Čechách. Archeologické výzkumy v jižních Čechách 1, 55-68.

FRÖHLICH, J. – CHVOJKA, O. – JIŘÍK, J. 2010: Nové ojedinělé nálezy kovových předmětů z doby bronzové v jižních Čechách. Archeologické výzkumy v jižních Čechách 23, 54-73.

FRÖHLICH, J. – CHVOJKA, O. – JOHN, J. 2015: Čtyři mladobronzové depoty z vysokých poloh Píseckých hor. Archeologické výzkumy v jižních Čechách 28, 101-118.

GRÖMER, K. 2016: The Art of Prehistoric Textile Making. The Development of Craft Traditions and Clothing in Central Europe. Vienna: Natural History Museum.

HÁJEK, L. 1954: Jižní Čechy ve starší době bronzové. Památky archeologické 45, 115-192.

HARDING, A. F. 2000: European Societies In The Bronze Age. Cambridge.

HAVLICE, J. 2001: Pohřební ritus starší doby bronzové v jižních Čechách. Archeologické výzkumy v jižních Čechách 14, 57-64.

HAVLÍKOVÁ, M. 2014: Zbraně ve střední době bronzové a jejich účel v pohřebním ritu. Nepublikovaný rukopis bakalářské práce. Plzeň: ZČU.

HAVLÍKOVÁ, M. – KRIŠTUF, P. 2017: Význam zbraní v pohřebním ritu střední doby bronzové. Archeologie ve středních Čechách 21, 261-271.

HEYNOWSKI, R. 2012: Fibeln: erkennen, bestimmen, beschreiben. Bestimmungsbuch Archäologie 1. Berlin: Deutscher Kunstverlag.

HEYNOWSKI, R. 2014: Nadeln: erkennen, bestimmen, beschreiben. Bestimmungsbuch Archäologie 3. Berlin: Deutscher Kunstverlag.

HEYNOWSKI, R. 2017: Gürtel: erkennen, bestimmen, beschreiben. Bestimmungsbuch Archäologie 5. Berlin: Deutscher Kunstverlag.

HOLCOMB, M. (ed.) 2018: Jewelry. The Body Transformed. Yale University Press. New Haven and London.

CHOCHOL, J. 1983: K otázce antropologického charakteru jihočeské populace knovízské kultury. Archeologické výzkumy v jižních Čechách 1, 69–71.

CHVOJKA, O. 2005: Hromadný nález bronzových předmětů z Holašovic na Českobudějovicku. Pravěk NŘ 15, 263-297.

CHVOJKA, O. 2006: Jižní Čechy v mladší a pozdní době bronzové. Nepublikovaný rukopis dizertační práce. Brno: MUNI.

CHVOJKA, O. – ČERVENKA, E. 2008: Nové pravěké nálezy z okolí Českého Krumlova. Archeologické výzkumy v jižních Čechách 21, 97-113.

CHVOJKA, O. 2009: Jižní Čechy v mladší a pozdní době bronzové. Dissertationes Archaeologicae Brunenses/Pragensesque 6. Brno.

CHVOJKA, O. – ŠÁLKOVÁ, T. – BENEŠ, J. – KOVAČIKOVÁ, L. – NOVÁK, J. 2009: Březnice – první ploché pohřebiště mladší doby bronzové na Bechyňsku. Archeologické výzkumy v jižních Čechách 22, 61-97.

CHVOJKA, O. A KOL. 2011: Poklady doby bronzové. Nejnovější archeologické nálezy z jižních Čech. České Budějovice.

CHVOJKA, O. – MICHÁLEK, J. 2011: Výzkumy Josefa Ladislava Píče na mohylových pohřebištích doby bronzové a halštatské v jižních Čechách. Praha.

CHVOJKA, O. — JOHN, J. — ŠÁLKOVÁ, T. 2012: Nové nálezy jantaru z doby bronzové v jižních Čechách. In: Kujovský, R. — Mitáš, V. (eds.): Václav Furmánek a doba bronzová. Zborník k sedemdesiatym narodeninám. Nitra, 129–135.

CHVOJKA, O. – FRÖHLICH, J. – JOHN, J. – MICHÁLEK, J. 2013: Frühbronzezeitliche Kugelkopfnadeln mit durchlochtem Kopf aus Südböhmen. In: From Copper to Bronze. Cultural and Social Transformations at the Turn of the 3rd/2nd Millenia B.C. in Central Europe. Beiträge zur Ur-und Frühgeschichte Mitteleuropas 74. Langenweissbach, 171-183.

CHVOJKA, O. – FRÖHLICH, J. 2013: Ojedinělé nálezy kovových předmětů z doby bronzové dokumentované v jižních Čechách v letech 2010-2012. Archeologické výzkumy v jižních Čechách 26, 26-77.

CHVOJKA, O. – KRAJÍC, R. 2014: Poklady, depoty, obětiny... Jihočeské depoty od doby bronzové do novověku. České Budějovice.

CHVOJKA, O. – CHYTRÁČEK, M. – METLIČKA, M. – MICHÁLEK, J. 2017: Jantar střední až pozdní doby bronzové v Čechách. Památky archeologické CVIII, 89-120.

CHVOJKA, O. – JIRÁŇ, L. – METLIČKA, M. A KOL. 2017: Nové české depoty doby bronzové. České Budějovice.

CHVOJKA, O. – FRÖHLICH, J. – JOHN, J. – JIŘÍK, J. – KRÁL, V. – MENŠÍK, P. – MICHÁLEK, J. – PTÁK, M. 2017: Ojedinělé nálezy kovových předmětů z doby bronzové, dokumentované v jižních Čechách v letech 2013-2016. Archeologické výzkumy v jižních Čechách 30, 62-97.

CHVOJKA, O. – BENEŠ, J. – JOHN, J. – ŠÁLKOVÁ, T. 2018: Nové depoty doby bronzové z Bechyňska. Archeologické výzkumy v jižních Čechách 31, 26-45.

CHVOJKA, O. – JOHN, J. – OUŠKO, P. – ŠTĚRBÍK, J. 2019: Mohylové pohřebiště z doby bronzové v povodí Němé strouhy na Českobudějovicku. Archeologické výzkumy v jižních Čechách 32, 30-59.

CHVOJKA, O. – JOHN, J. – ŠMAHELOVÁ, L. 2019: Dva hromadné nálezy bronzových výrobků ze střední doby bronzové od Kájova (okr. Český Krumlov). Archeologické výzkumy v jižních Čechách 32, 60-77.

JIRÁŇ, L. (ed.) 2008: Archeologie pravěkých Čech 5. Doba bronzová. Praha.

JUDINA, A. 2015: Problematika jehlic starší a střední doby bronzové v Čechách. Nepublikovaný rukopis diplomové práce. Plzeň: ZČU.

KALÁBKOVÁ, K. 2013: Prsten v pravěku. Nepublikovaný rukopis diplomové práce. Pardubice: UPCE.

KILIAN-DIRLMEIER, I. 1975: Gürtelhaken, Gürtelbleche und Blechgürtel der Bronzezeit in Mitteleuropa (Ostfrankreich, Schweiz, Süddeutschland, Österreich, Tschechoslowakei, Ungarn, Nordwest-Jugoslawien). Prähistorische Bronzefunde XII/2. München.

KRISTIANSEN, K. 2013: Female Clothing and Jewellery in the Nordic Bronze Age. In: S. Bergerbrant – S. Sabatini (eds.): Counterpoint. Essays in Archaeology and Heritage Studies in Honour of Professor. Oxford, 755-769.

KRUPKOVÁ, J. 1984: K otázce vzniku a vývoje mincových šperků. Český lid 71/2, 92-101.

KŘÍŽOVÁ, A. 2001: Šperk a jeho funkce jako kulturně a časově proměnný fenomén. Opuscula historiae artium studia minora facultatis philosophicae universitatis brunenses f 45, 67-75.

KYTLICOVÁ, O. 2007: Jungbronzezeitliche Hortfunde in Böhmen. Prähistorische Bronzefunde XX/12. Stuttgart.

LAMAROVÁ, M. 1966: Dialog U+R s D.Sindelářem o souvislosti potřeb a funkci. Uměni a řemesla 3.

LOSOSOVÁ, A. 1956: Cesta moderního šperku. Umění a řemesla 4, 145-149.

MICHÁLEK, J. 1976: Jantar v pravěku jižních Čech. Výběr 13, 229–233.

MICHÁLEK, J. – CHVOJKA, O. – FRÖHLICH, J. – JOHN, J. – JIŘÍK, J. – PTÁK, M. 2014: Nové nálezy kovových předmětu z doby halštatské a laténské v jižních Čechách. Archeologické výzkumy v jižních Čechách 27, 151-180.

MOUCHA, V. 2005: Hortfunde der frühen Bronzezeit in Böhmen. Praha.

NAGLER-ZANIER, C. 2005: Ringschmuck der Hallstattzeit aus Bayern (Arm-und Fußringe, Halsringe, Ohrringe, Fingerringe, Hohlwulstringe). Prähistorische Bronzefunde X/7. Stuttgart.

NEUSTUPNÝ, J. 1941: Pravěké umění v Čechách a na Moravě. Praha.

NEUSTUPNÝ, J. 1946: Pravěk lidstva. Praha.

NEUSTUPNÝ, E. 2007: Metoda archeologie. Plzeň.

NEUSTUPNÝ, E. 2010: Teorie archeologie. Plzeň.

NEUSTUPNÝ, E. 2013: Archeologie modernity – teoretický kontext. In.: Vařeka, P. (ed.): Archeologie 19. a 20. století: přístupy – metody – témata. Plzeň. 13-16.

NEUSTUPNÝ, E. 2018: Lidský svět a příroda. In.: Vesmír 98, 108-112.

NOVOTNÁ, M. 2014: Analýza jantarových nálezů z majetku Jihočeského muzea, České Budějovice. Nepublikovaný rukopis. Praha: VŠCHT.

NOVOTNÁ, M. 2017: Analýzy jantarových nálezů z doby bronzové a starší doby železné v Čechách a na Moravě metodou infračervené spektroskopie. Nepublikovaný rukopis. Praha: Archiv Archeologického ústavu AV ČR.

NOŽINOVÁ, S. 2016: Účel šperku v pohřební výbavě střední doby bronzové v Čechách. Nepublikovaný rukopis bakalářské práce. Plzeň: ZČU.

NOŽINOVÁ, S. – KRIŠTUF, P. 2017: Šperky jako součást kroje střední doby bronzové, Acta 9, 153-172.

NOŽINOVÁ, S. 2018: Šperky jako součást kroje v době bronzové. Nepublikovaný rukopis diplomové práce. Plzeň: ZČU.

NOŽINOVÁ, S. – KRIŠTUF, P. 2018: Možnosti rekonstrukce kroje doby bronzové na základě analýzy povrchu bronzových náramků. Archeologické výzkumy v jižních Čechách 31, 87-103.

PÍČ, J. L. 1900: Starožitnosti země České I/2. Pokolení kamenných mohyl. Praha.

PLEINER, R. – RYBOVÁ, A. (eds.) 1978: Pravěké dějiny Čech. Praha.

PODBORSKÝ, V. 2002: Dějiny pravěku a rané doby dějinné. Brno.

RICHLÝ, H. 1893: Die Bronzezeit in Böhmen. Prag.

ŘÍHOVSKÝ, J. 1979: Die Nadeln in Mähren und im Ostalpengebiet (von der mittleren Bronze-bis zur älteren Eisenzeit). Prähistorische Bronzefunde XIII/5. München.

ŘÍHOVSKÝ, J. 1993: Die Fibeln in Mähren. Prähistorische Bronzefunde XIV/9. Stuttgart.

SKLENÁŘ, K. A KOL. 1992: Archeologický slovník. Část 2/1. Kovové artefakty. Pravěk a raný středověk. Praha.

SMEJTEK, L. – LUTOVSKÝ, M. – MILITKÝ, J. 2013: Encyklopedie pravěkých pokladů v Čechách. Praha.

SØRENSEN, M. L. S. 1991: Gender construction throgh appearance. In.: Walde, D. – Willows, N. D. (eds.): The Archaeology of Gender. Calgary: The Archaeological Association of the University of Calgary, 121-129.

SØRENSEN, M. L. S. 1997: Reading Dress: The Construction of Social Categories and Identities in Bronze Age Europe. Journal of European Archaeology, 93-115.

ŠALDOVÁ, V. 1957: Turbany v české mohylové oblasti. Archeologické rozhledy 9, 668-669, 678-698.

ŠÁLKOVÁ, T. A KOL. 2015: Bioarchaeological reconstruction of the funeral rite – case study based on organic material from the Hallstatt Period tumulus at the site Zahrádka (South Bohemia, Czech Republic). Památky archeologické CVI, 95-135.

ŠÁLOVÁ, M. – CHVOJKA, O. – MENŠÍK, P. 2016: Pravěká mohyla u Maršova (okr. Tábor). Příspěvek ke starší době bronzové na Táborsku. Archeologické výzkumy v jižních Čechách 29, 56-87.

ŠLECHTOVÁ, I. 2016: Šperk mladší a pozdní doby bronzové v Čechách. Nepublikovaný rukopis bakalářské práce. Plzeň: ZČU.

ŠTEFFL, J. 2011: Základní typologie jehlic v bronzových depotech doby popelnicových polí na území Čech, Moravy a Saska. Archeologie ve středních Čechách 15, 809-817.

ŠTEFFL, J. 2017: Účel bronzových depotů. Nepublikovaný rukopis dizertační práce. Plzeň: ZČU.

TISUCKÁ, M. 2008: Příspěvky ke střední době bronzové v jižních Čechách. Zprávy České Archeologické společnosti – Supplément 70. Praha.

TISUCKÁ, M. 2015: Jantar doby bronzové v Čechách. Nepublikovaný rukopis disertační práce. Praha: FF UK.

VAŘEKA, P. (ed.) 2013: Archeologice 19. a 20. století: přístupy – metody – témata. Plzeň.

VENCLOVÁ, N. 1990: Prehistoric Glass in Bohemia. Praha.

VENCLOVÁ, N. 2005: Počátky sklářství a jeho ohlasy v pravěku českých zemí. In: Drahotová O. (ed.): Historie sklářské výroby v českých zemích I., 29-37.

WELS-WEYRAUCH, U. 1991: Die Anhänger in Südbayern. Prähistorische Bronzefund XI/7. Stuttgart.

ŽALOUDKOVÁ, M. 2012: Kovové pohřební milodary střední doby bronzové v Čechách. Nepublikovaný rukopis diplomové práce. Plzeň: ZČU.

9. Internetové zdroje

MIRANTE, E. 2006: The Dragon Mothers Polish their Metal Coils. In: https://web.archive.org/web/20081212153427/http://www.guernicamag.com/features/229/the_dragon_mothers/ [10. 7. 2020].

10. Přílohy

Typ naleziště: ojedinělý nález	jehlice	kroužek	kruh	nákrčník	náramek	nášivka	záušnice	závěsek	Celkem
Bechyně II	-	-	-	-	1	-	-	-	1
Bílsko	1	-	-	-	-	-	-	-	1
Bojenice	1	-	-	-	-	-	-	-	1
Branišovice II	-	-	-	-	1	-	-	-	1
Buzice	1	-	-	-	-	-	-	-	1
České Budějovice	1	-	-	-	-	-	-	-	1
Českobudějovicko	1	-	-	-	-	-	-	-	1
Český Heršlák	-	-	-	1	-	-	-	-	1
Český Krumlov	1	-	-	-	-	-	-	-	1
Dobešice I	1	-	-	-	-	-	-	-	1
Dobřejice	1	-	-	-	-	-	-	-	1
Dolní Novosedly	1	-	-	-	-	-	-	-	1
Držov	1	-	-	-	-	-	-	-	1
Hluboká nad Vltavou IV	-	-	-	-	-	1	-	-	1
Hluboká nad Vltavou V	1	-	-	-	-	-	-	-	1
Hosty III	-	-	-	-	1	-	-	-	1
Hradiště II	1	-	-	-	-	-	-	-	1
Hradiště u Písku I	1	-	-	-	-	-	-	-	1
Chlumec u Olešníku	1	-	-	-	-	-	-	-	1
Knín	1	-	-	-	-	-	-	-	1
Kočín I	1	-	-	-	-	-	-	-	1
Kočín II	1	-	-	-	-	-	-	-	1
Koloděje nad Lužnicí	-	-	-	-	1	-	-	-	1
Krajníčko	1	-	-	-	-	-	-	-	1
Kroclov	-	-	-	1	-	-	-	-	1
Krocnov	1	-	-	-	-	-	-	-	1
Křtětice	1	-	-	-	-	-	-	-	1
Lidmovice I	-	-	1	-	-	-	-	-	1
Lidmovice II	-	-	1	-	-	-	-	-	1
Lidmovice III	-	-	-	-	1	-	-	-	1
Měkynec	-	-	-	-	1	-	-	-	1
Milenovice II	2	1	-	-	2	1	-	-	6
Milevsko II	1	-	-	-	-	-	-	-	1
Myšenec	-	-	-	-	1	-	-	-	1
Netolice I	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Opalice II	1	-	-	-	-	-	-	-	1
Opatovice	-	-	1	-	-	-	-	-	1
Písek I	1	-	-	-	-	-	-	-	1
Písek II	1	-	-	-	-	-	-	-	1
Písek III	1	-	-	-	-	-	-	-	1

Písek IV	1	-	-	-	-	-	-	-	1
Písek V	1	-	-	-	-	-	-	-	1
Písek X	-	-	-	1	-	-	-	-	1
Písek XI	-	-	-	-	1	-	-	-	1
Podolí I	-	-	-	-	1	-	-	-	1
Podolí II	-	-	-	-	-	1	-	-	1
Podolí III	-	-	-	-	-	1	-	-	1
Podolí IV	-	-	-	-	1	-	-	-	1
Protivín II	-	-	-	1	-	-	-	-	1
Protivín III	1	-	-	-	-	-	-	-	1
Přísečná I	1	-	-	-	-	-	-	-	1
Přísečná II	-	-	-	-	1	-	-	-	1
Sedlec	-	-	-	-	-	1	-	-	1
Semice I	-	-	-	-	1	-	-	-	1
Semice II	-	-	-	-	1	-	-	-	1
Semice III	-	-	-	-	1	-	-	-	1
Semice IV	1	-	-	-	-	-	-	-	1
Skočice	1	-	-	-	-	-	-	-	1
Stará Dobev	-	-	1	-	-	-	-	-	1
Staré Sedlo II	1	-	-	-	-	-	-	-	1
Strachovice	1	-	-	-	-	-	-	-	1
Strakonicko	-	-	1	-	-	-	-	-	1
Střela	1	-	-	-	-	-	-	-	1
Svatkovice I	1	-	-	-	-	-	-	-	1
Svatkovice II	1	-	-	-	-	-	-	-	1
Štěkeň I	-	-	-	-	1	-	-	-	1
Štěkeň II	1	-	-	-	-	-	-	-	1
Štěkeň III	1	-	-	-	-	-	-	-	1
Tábor	-	-	-	1	-	-	-	-	1
Temelín I	1	-	-	-	-	-	-	-	1
Temelín II	1	-	-	-	-	-	-	-	1
Temešvár II	1	-	-	-	-	-	-	-	1
Velešín	1	-	-	-	-	-	-	-	1
Vitice	1	-	-	-	-	-	-	-	1
Vlkov	-	-	-	-	-	-	1	-	1
Vodňany II	1	-	-	-	-	-	-	-	1
Vodňany III	-	-	-	-	1	-	-	-	1
Vodňany IV	1	-	-	-	-	-	-	-	1
Zbonín I	5	-	-	-	3	-	-	-	8
Zbonín IV	-	-	-	-	1	-	-	-	1
Celkem	52	1	5	5	22	5	1	1	92

Tabulka 1: Soupis nalezišť – ojedinělý nález.

Typ naleziště: neurčená aktivita	čelenka	jehlice	kruh	nákrčník	nánožník	náramek	nášivka	prsten	spona	zápona	záušnice	Celkem
Albrechtice nad Vltavou IV	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	2
Bavorov-okolí	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Bechyňsko	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Čakov	-	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-	3
Hosty II	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1
Jaroslavice II	-	1	-	-	-	1	-	-	-	1	1	4
Jaroslavice III	-	1	1	-	-	2	-	1	-	1	-	6
Koroseky	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Králova Lhota	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Lhotice II	-	1	-	1	-	2	3	-	-	-	-	7
Lidmovice IV	-	-	-	-	-	2	1	-	-	-	-	3
Nový Dvůr	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1
Paseky II	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Paseky IV	1	8	1	7	-	26	-	-	-	-	-	43
Písecko I	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Písecko II	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Písek VIII	-	1	2	1	-	4	-	-	-	-	-	8
Písek XIII	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Poněšice I	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Protivínsko	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Sepekov II	-	4	-	-	-	14	18	1	-	-	-	37
Skalice	-	3	-	-	-	2	-	-	-	-	-	5
Skalice u Soběslavi	-	3	-	-	-	2	-	-	-	-	-	5
Skály III	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1
Talín	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Třísov II	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Vlastec	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Vrcovice	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	2
Zvíkovské Podhradí II	-	1	-	-	-	7	-	-	-	-	-	8
Celkem	1	38	6	11	1	65	22	2	2	2	1	151

Tabulka 2: Soupis nalezišť – neurčená aktivita.

Typ lokality: ploché pohřebiště	jehlice	korálek	náramek	nášivka	záušnice	Celkem
Březnice	2	2	-	-	-	4
Hradiště I	1	-	-	-	-	1
Chotýčany	4	-	4	-	1	9
Lhotice I	1	-	2	3	-	6
Vrcovice	-	-	1	-	-	1
Celkem	8	2	7	3	1	21

Tabulka 3: Soupis lokalit – ploché pohřebiště.

Typ lokality: depot Nálezové okolnosti: nejisté	jehlice	korálek	kruh	nákrčník	nánožník	nápažník	náramek	nášivka	prsten	spona	zápona	závěsek	Celkem	Datace
Hradiště u Písku II	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	4	Br D
Jaroslavice I	-	-	-	15	-	-	-	-	-	-	-	-	15	Br A
Kosov	-	2	-	5	-	8	8	4	-	-	-	-	27	Br A
Křenovice	1	622	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	627	Br C-D
Malé Nepodřice	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	2	Br C-D
Neznašov	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	3	Br A
Olešná I	20	-	2	-	-	12	25	5	6	-	-	1	71	Br D-Ha A
Olešná II	5	-	1	2	-	5	15	-	-	1	1	2	32	Br D-Ha A
Písek IX	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	2	Br A
Písek XII	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	3	Br A
Skály I	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	Ha B
Slavětice	1	-	-	-	-	-	1	70	-	-	2	21	95	Br B-C
Staré Sedlo I	2	-	-	1	11	-	6	3	-	-	1	-	24	Br D
Varvažov	2	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	4	Br C-D
Všemyslice	-	-	-	46	-	-	-	-	-	-	-	-	46	Br A
Zahájí	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	Br D
Zbonín II	1	-	-	-	-	-	3	8	-	-	-	11	23	Br C-D
Zvíkov Podhradí I	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	Br C-D
Celkem	38	624	3	77	11	25	68	92	6	1	4	35	984	-

Tabulka 4: Soupis lokalit – depot, nejisté nálezové okolnosti.

Typ lok.: mohylové pohřebiště Nálezové okolnosti: nejisté	jehlice	korálek	kroužek	náramek	nášivka	závěsek	Celkem	Datace
Drhovice	27	-	-	11	-	1	39	Br D
Hosty I	-	1	-	-	-	-	1	Br B-C
Křtěnov	1	-	-	-	-	-	1	Br A
Litoradlice	1	-	-	-	-	-	1	Br A
Němějice	9	-	-	7	-	-	16	Br A
Opalice I	1	-	-	-	-	-	1	Br B-C
Podolí V	1	-	-	-	-	-	1	Br D
Radonice	1	-	-	-	-	-	1	Br A
Sepekov I	3	1	1	7	-	-	12	-
Týn nad Vltavou I	-	-	-	3	4	-	7	Br A
Újezd u Vodňan II	-	1	-	-	-	-	1	Br B-C
Vrábče II	1	-	-	-	-	-	1	Br A
Celkem	45	3	1	28	4	1	82	-

Tabulka 5: Soupis lokalit – mohylové pohřebiště, nejisté nálezové okolnosti.

Období: starší doba bronzová Typ lokality: depot Nálezové okolnosti: jisté, pravděpodobné	jehlice	korálek	kroužek	nákrčník	nápažník	náramek	nášivka	záušnice	Celkem
Bernartice I	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Branišovice I	3	-	1	-	2	2	3	-	11
Heřmaň	-	-	-	24	-	-	-	-	24
Hluboká nad Vltavou I	-	-	-	4	-	-	-	-	4
Hluboká nad Vltavou II	-	-	-	-	7	-	-	-	7
Chlumec	-	-	-	-	-	-	-	5	5
Komařice	3	2	-	-	17	1	7	-	30
Krtely	-	-	-	6	-	-	-	-	6
Milevsko I	-	-	-	11	-	-	-	-	11
Mladé	-	-	-	9	-	-	-	-	9
Mříč	-	251	-	-	-	1	-	-	252
Nová Ves	-	-	-	-	2	-	-	-	2
Nové Vráto	-	-	-	51	-	-	-	-	51
Opalice III	-	-	-	-	3	-	-	-	3
Opalice IV	-	-	-	-	1	-	-	3	4
Plavnice	4	-	-	-	1	-	-	-	5
Suché Vrbné	-	-	-	56	-	-	-	-	56
Vitín	-	-	-	9	-	-	-	-	9
Vodňany I	-	-	-	21	-	-	-	-	21
Celkem	10	253	1	191	33	4	10	9	511

Tabulka 6: Soupis lokalit – starší doba bronzová, depot, jisté a pravděpodobné nálezové okolnosti.

Období: střední doba bronzová Typ lokality: depot Nálezové okolnosti: jisté, pravděpodobné	jehlice	náramek	nášivka	záušnice	závěsek	Celkem
Albrechtice nad Vltavou I	4	-	-	-	-	4
Bechyně I	-	13	-	-	1	14
Bošovice	6	-	-	-	-	6
Hořice na Šumavě	3	6	-	-	-	9
Kájov I	-	2	-	-	-	2
Kájov II	-	4	-	-	6	10
Písek VI	-	5	-	-	-	5
Přední Výtoň	-	1	-	-	-	1
Smrkovice	-	1	28	-	-	29
Temešvár I	-	8	-	-	-	8
Zbonín III	-	5	-	1	-	6
Celkem	13	45	28	1	7	94

Tabulka 7: Soupis lokalit – střední doba bronzová, depot, jisté a pravděpodobné nálezové okolnosti.

Období: mladší doba bronzová Typ lokality: depot Nálezové okolnosti: jisté, pravděpodobné	jehlice	kroužek	kruh	nákrčník	náramek	nášivka	prsten	spona	zápona	Celkem
Holašovice	2	-	-	1	4	-	-	2	-	9
Hradiště u Písku III	-	-	-	2	-	-	-	-	-	2
Kestřany	1	1	-	1	-	-	-	-	-	3
Milenovice I	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1
Paseky III	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1
Paseky V	8	-	5	-	6	1	2	-	2	24
Paseky VI	1	-	-	2	1	-	1	-	-	5
Písek VII	1	-	-	-	5	-	1	-	-	7
Rataje I	1	-	-	-	1	-	-	-	-	2
Rataje II	5	7	-	-	-	-	-	-	-	12
Zlivice	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1
Celkem	19	8	5	6	20	1	4	2	2	67

Tabulka 8: Soupis lokalit – mladší doba bronzová, depot, jisté a pravděpodobné nálezové okolnosti.

Období: starší doba bronzová, Typ lokality: mohylové pohřebiště Nálezové okolnosti: jisté, pravděpodobné	označení	čelenka	jehlice	korálek	kroužek	náramek	nášivka	záušnice	závěsek	Celkem
	M1	-	6	109	-	-	-	-	4	119
	M2	-	-	15	-	-	4	-	-	19
Hluboká nad Vltavou III	M3	-	1	-	-	-	1	-	1	3
	M1	1	3	-	-	8	1	1	-	14
Hosty I	N	-	-	-	-	2	4	-	-	6
Křemže	M3	-	1	-	1	1	-	-	-	3
	M22	-	1	-	-	-	-	-	-	1
Němějice	M5	-	-	-	-	1	-	1	-	2
Paseky I	M1	-	2	-	-	1	-	-	-	3
Poněšice II	M3	-	-	-	-	2	-	-	-	2
Protivín I	M1	-	2	-	-	2	-	-	-	4
Skály II	M3	-	1	-	-	-	-	-	-	1
	M1	-	-	-	-	1	-	-	-	1
Těšínov	M2	-	1	-	-	1	-	1	4	7
Třísov I	N	-	-	-	-	-	4	-	-	4
Týn nad Vltavou I	M1	-	-	-	-	1	2	-	-	3
Vrábče I	M2	-	1	-	-	-	-	-	-	1
Celkem		1	19	124	1	20	16	3	9	193

Tabulka 9: Soupis lokalit – starší doba bronzová, mohylové pohřebiště, jisté a pravděpodobné nálezové okolnosti.

Období: střední doba bronzová Typ lokality: mohylové pohřebiště Nálezové okolnosti: jisté, pravděpodobné	označení	jehlice	korálek	kroužek	nákrčník	náramek	nášivka	prsten	záušnice	závěsek	Celkem
Bernartice II	M1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1
	M2	1	-	-	-	6	-	-	-	-	7
	M6	1	-	-	-	1	-	-	-	3	5
Dobronice	M9	-	-	-	-	6	-	-	-	-	6
	M11	-	-	-	-	3	-	-	-	-	3
	M12	2	-	-	-	6	10	-	-	1	19
	M18	1	-	-	-	-	2	-	-	-	3
	M9	1	-	-	-	2	1	4	-	-	8
	M2	1	2	-	-	4	-	-	-	1	8
	M20	2	-	-	-	4	-	-	-	-	6
	M21	1	1	-	-	2	-	1	-	-	5
	M23	-	2	-	-	-	-	-	-	-	2
	M24	1	-	-	-	1	-	-	-	-	2
	M30	1	-	-	-	2	-	-	-	-	3
	M5	-	-	-	-	1	-	2	-	-	3
Hvožďany	M6	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Koloměřice	N	2	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Netolice III	M2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Opalice I	M4	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Plav I	M7-18	5	-	-	-	12	4	2	-	-	23
Plav II	N	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Řepeč I	N	6	-	2	-	7	-	-	-	-	15
	M13	2	-	-	-	2	-	-	-	-	4
	M18	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1
	M19	1	-	-	-	2	-	2	-	-	5
	M25	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	M26	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	M27	-	-	-	-	-	-	2	-	-	2
	M30	1	1	-	-	2	-	4	-	-	8
	M31	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	M33	1	-	-	-	2	-	-	-	-	3
	M42	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	M7-18	2	1	-	-	2	7	1	-	-	13
Řepeč II	M8	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
	M1	3	-	-	-	5	-	-	-	-	8
	M1	2	-	-	-	6	-	-	-	-	8
	M2	2	-	-	-	3	-	-	-	-	5
	M2	2	-	-	-	2	-	-	-	-	4
Sepekov I	M4	2	-	-	-	1	-	-	-	-	3

	M5	6	-	-	-	11	-	-	-	-	17
	M1	3	-	-	-	3	-	-	-	-	6
Zběšice	M2	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1
Celkem		61	7	2	1	100	24	18	1	5	219

Tabulka 10: Soupis lokalit – střední doba bronzová, mohylové pohřebiště, jisté a pravděpodobné nálezové okolnosti.

Období: mladší doba bronzová Typ lokality: mohylové pohřebiště Nálezové okolnosti: jisté, pravděpodobné	označení	jehlice	nákrčník	nánožník	náramek	prsten	spona	závěsek	Celkem
Albrechtice nad Vltavou II	N	-	3	1	1	1	-	-	6
Albrechtice nad Vltavou III	N	1	1	-	-	-	1	-	3
Dobešice II	N	4	-	-	-	-	-	-	4
Doubrava	N	2	-	-	-	-	-	-	2
Hvožďany	N	2	-	-	1	-	-	-	3
Chvaletice	M2	2	-	-	4	-	-	-	6
Litoradlice	N	1	-	-	-	-	-	-	1
Netolice II	N	1	-	-	-	-	-	-	1
	M1	2	-	-	-	-	-	1	3
	M12	1	-	-	1	-	-	-	2
	M26	1	-	-	-	-	-	-	1
	M33	1	-	-	2	-	-	-	3
	M42	1	-	-	-	-	-	-	1
Řepeč I	MA	3	-	-	3	-	-	-	6
Řepeč II	M12	1	-	-	1	-	-	-	2
	M1	1	-	-	-	-	-	-	1
Sepekov I	M3	2	-	-	3	-	-	-	5
Újezd u Vodňan III	N	1	-	-	-	-	-	-	1
Celkem		27	4	1	16	1	1	1	51

Tabulka 11: Soupis lokalit – mladší doba bronzová, mohylové pohřebiště, jisté a pravděpodobné nálezové okolnosti.

Období: pozdní doba bronzová Typ lokality: mohylové pohřebiště Nálezové okolnosti: jisté, pravděpodobné	označení	nákrčník	Celkem
Albrechtice nad Vltavou III	N	7	7

Tabulka 12: Soupis lokalit – pozdní doba bronzová, mohylové pohřebiště, jisté a pravděpodobné nálezové okolnosti.

Hodn.	Vl. číslo	% celk. rozptylu	Kumulativní vl. číslo	Kumulativ. %
1	2,760005	34,50006	2,760005	34,50006
2	2,203934	27,54918	4,963939	62,04924
3	1,150198	14,37748	6,114137	76,42672

Tabulka 13: Starší doba bronzová – tabulka vlastních čísel, mohylové pohřebiště.

Faktorová zátěž	faktor 1	faktor 2	faktor 3
čelenka/diadém	0,887623	0,394313	-0,019110
jehlice	0,785109	-0,493199	0,026556
korálek/součást náhrdelníku	0,237642	-0,878427	-0,167345
kroužek	-0,156364	0,064983	0,771022
náramek	0,840035	0,490255	-0,038489
nášivka	-0,211177	0,310673	-0,717583
záušnice/spirála	0,666094	0,208667	0,081513
závěsek	0,284383	-0,805568	-0,059986
Vlastní čísla	2,760005	2,203934	1,150198
% celkového rozptylu	0,345001	0,275492	0,143775

Tabulka 14: Starší doba bronzová – tabulka faktorové zátěže, mohylové pohřebiště.

Hodn.	Vl. číslo	% celk. rozptylu	Kumulativní vl. číslo	Kumulativ. %
1	3,813166	47,66457	3,813166	47,66457
2	1,623512	20,29390	5,436678	67,95848
3	1,221495	15,26868	6,658173	83,22716

Tabulka 15: Střední doba bronzová – tabulka vlastních čísel, depot.

Faktorová zátěž	faktor 1	faktor 2	faktor 3
jehlice	-0,759918	0,530889	0,000769
náramek	0,800247	0,161798	0,039570
nášivka	-0,261318	-0,917824	-0,092008
záušnice/spirála	0,305730	-0,030058	0,799788
závěsek	0,439339	0,098555	-0,682033
Vlastní čísla	1,572647	1,161039	1,114860
% celkového rozptylu	0,314529	0,232208	0,222972

Tabulka 16: Střední doba bronzová – tabulka faktorové zátěže, depot.

Hodn.	Vl. číslo	% celk. rozptylu	Kumulativní vl. číslo	Kumulativ. %
1	2,239445	31,99207	2,239445	31,99207
2	1,229847	17,56924	3,469292	49,56131
3	1,025641	14,65201	4,494933	64,21333

Tabulka 17: Střední doba bronzová – tabulka vlastních čísel, mohylové pohřebiště.

Faktorová zátěž	faktor 1	faktor 2	faktor 3
jehlice	-0,952357	0,170732	0,000000
kroužek	-0,655135	0,533962	0,000000
nákrčník	0,217847	0,221779	-0,716115
náramek	-0,840285	-0,191819	0,000000
nášivka	-0,301087	-0,620584	0,000000
prsten	-0,107766	-0,628722	0,000000
záušnice/spirála	0,217847	0,221779	0,716115
Vlastní čísla	2,239445	1,229847	1,025641
% celkového rozptylu	0,319921	0,175692	0,146520

Tabulka 18: Střední doba bronzová – tabulka faktorové zátěže, mohylové pohřebiště.

Kategorie: sekundární poškození Období: starší doba bronzová Nálezové okolnosti: jisté Materiál: bronz, měď, zlato	přepálení	rozlomení	odlomení	ohnutí	opotřebení
depot	0	14	23	18	0
jehlice	0	0	1	0	0
nákrčník	0	14	14	10	0
nápažník	0	0	7	8	0
náramek	0	0	1	0	0
mohylové pohřebiště	1	0	7	3	9
čelenka/diadém	0	0	0	0	0
jehlice	0	0	7	1	6
kroužek	1	0	0	0	0
náramek	0	0	0	2	3

Tabulka 19: Starší doba bronzová – sekundární poškození.

Kategorie: sekundární poškození Období: střední doba bronzová Nálezové okolnosti: jisté Materiál: bronz, měď, zlato	přepálení	rozlomení	odlomení	ohnutí	opotřebení
depot	0	1	7	2	5
jehlice	0	1	5	2	0
náramek	0	0	2	0	5
mohylové pohřebiště	2	38	75	14	52
jehlice	1	15	36	6	13
kroužek	1	2	0	0	0
nákrčník	0	0	1	1	0
náramek	0	8	37	6	38
prsten	0	13	1	1	1

Tabulka 20: Střední doba bronzová – sekundární poškození.

Kategorie: sekundární poškození Období: mladší doba bronzová Nálezové okolnosti: jisté Materiál: bronz, měď, zlato	přepálení	rozlomení	odlomení	ohnutí	opotřebení
depot	1	1	22	17	5
jehlice	0	0	15	9	0
kroužek	0	0	0	0	0
kruh	1	0	0	0	3
nákrčník	0	0	2	3	0
náramek	0	1	4	2	2
prsten	0	0	0	2	0
spona	0	0	1	1	0
mohylové pohřebiště	3	9	28	5	7
jehlice	3	5	20	3	3
náramek	0	4	8	2	4

Tabulka 21: Mladší doba bronzová – sekundární poškození.

Kategorie: společné nálezy Období: starší doba bronzová Nálezové okolnosti: jisté, pravděpodobné Materiál: bronz, měď, zlato	dýka	meč	sekeromlat	sekera	kopí	šíp	nůž	dláto	srp	břitva	pinzeta
depot	45	0	0	40	0	0	0	5	0	0	0
jehlice	6	0	0	7	0	0	0	4	0	0	0
korálek	2	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0
kroužek	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
nákrčník	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
nápažník	20	0	0	19	0	0	0	1	0	0	0
náramek	3	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0
nášivka	10	0	0	7	0	0	0	0	0	0	0
záušnice/spirála	3	0	0	3	0	0	0	0	0	0	0
mohylové pohřebiště	11	0	0	4	3	1	0	0	0	0	0
čelenka/diadém	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
jehlice	2	0	0	1	2	0	0	0	0	0	0
korálek	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
kroužek	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0
náramek	3	0	0	2	1	1	0	0	0	0	0
nášivka	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
záušnice/spirála	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
závěsek	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Tabulka 22: Starší doba bronzová – společné nálezy.

Kategorie: společné nálezy Období: střední doba bronzová Nálezové okolnosti: jisté, pravděpodobné Materiál: bronz, měď, zlato	dýka	meč	sekeromlat	sekera	kopí	šíp	nůž	dláto	srp	břitva	pinzeta
depot	11	2	14	42	0	0	0	24	53	0	0
jehlice	3	0	0	4	0	0	0	4	3	0	0
náramek	8	2	13	9	0	0	0	18	21	0	0
nášivka	0	0	0	28	0	0	0	0	28	0	0
záušnice/spirála	0	0	0	1	0	0	0	1	0	0	0
závěsek	0	0	1	0	0	0	0	1	1	0	0
mohylové pohřebiště	3	1	0	3	28	11	2	0	3	9	0
jehlice	2	0	0	3	5	5	1	0	1	4	0
kroužek	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
nákrčník	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
náramek	1	0	0	0	9	4	0	0	2	5	0
nášivka	0	0	0	0	12	2	0	0	0	0	0
prsten	0	1	0	0	1	0	1	0	0	0	0
záušnice/spirála	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
závěsek	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0

Tabulka 23: Střední doba bronzová – společné nálezy.

Kategorie: společné nálezy Období: mladší doba bronzová Nálezové okolnosti: jisté, pravděpodobné Materiál: bronz, měď, zlato	dýka	meč	sekeromlat	sekera	kopí	šíp	nůž	dláto	srp	břitva	pinzeta
depot	0	2	0	49	42	0	45	33	65	5	0
jehlice	0	1	0	13	12	0	12	9	19	1	0
kroužek	0	0	0	0	0	0	0	0	8	0	0
kruh	0	0	0	5	5	0	5	5	5	0	0
nákrčník	0	0	0	3	1	0	3	0	4	2	0
náramek	0	1	0	19	16	0	16	13	20	1	0
nášivka	0	0	0	1	1	0	1	1	1	0	0
prsten	0	0	0	4	3	0	4	3	4	1	0
spona	0	0	0	2	2	0	2	0	2	0	0
zápona	0	0	0	2	2	0	2	2	2	0	0
mohylové pohřebiště	4	3	4	6	9	6	1	0	0	3	0
jehlice	2	1	2	0	3	0	1	0	0	1	0
nákrčník	0	1	0	3	3	3	0	0	0	0	0
nánožník	0	0	0	1	1	1	0	0	0	0	0
náramek	2	0	2	1	1	1	0	0	0	2	0
prsten	0	0	0	1	1	1	0	0	0	0	0
spona	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Tabulka 24: Mladší doba bronzová – společné nálezy.

Období: starší doba bronzová Druh: jehlice Nálezové okolnosti: jisté, pravděpodobné	označení	cyperská	jetelovitá	lopatkovitá	pečetítková	horizont. svin. trub.	vertika. svin. hl.	s kolečkovitou hlavicí	s kulovitou hlavicí	se šikmým otvorem v hl.	terčovitá jednodílná	neurčeno	Celkem
depot		3	-	-	-	-	1	1	2	-	-	3	10
Branišovice I	N	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	1	3
Komařice	N	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	2	3
Plavnice	N	3	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	4
mohylové pohřebiště		2	1	1	1	1	3	-	-	6	4	-	19
Hluboká nad Vltavou III	M1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	6
	M3	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1
Hosty I	M1	-	1	-	-	-	2	-	-	-	-	-	3
Křemže	M3	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1
Němějice	M22	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1
Paseky I	M1	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	2
Protivín I	M1	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	2
Skály II	M3	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1
Těšínov	M2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Vrábče I	M2	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1
Celkem		5	1	1	1	1	3	1	2	6	4	3	29

Tabulka 25: Starší doba bronzová – typologie jehlice.

Období: střední doba bronzová Druh: jehlice Nálezové okolnosti: jisté, pravděpodobné	označení	hřebíkovitá	pečetítková	s dvojkónickou hlavicí	s hlavicí stoč. v očko	horizont. svin. trub.	horizont. provrt. hl.	s kónickou hlavicí	s kulovitou hlavicí	s otvorem v krčku	s vývalkovitou hlavicí	terčovitá dvoudílná	terčovitá jednodílná	typ Weitgendorf	neurčeno	Celkem
depot		-	4	-	1	-	-	-	-	-	-	3	-	-	5	13
Albrechtice nad Vltavou I	N	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	2	4
Bošovice	N	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	6
Hořice na Šumavě	N	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	3
mohylové pohřebiště		1	24	2	3	4	1	1	2	1	5	1	1	1	14	61
Dobronice	M2	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	M6	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1

Hvožďany	M12	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
	M18	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	M19	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	M2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	M20	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
	M21	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1
	M24	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
	M30	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1
	M6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Koloměřice	N	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	2
Netolice III	M2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	2
Opalice I	M4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
Plav I	M7-18	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5
Plav II	N	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1
Řepeč I	N	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	6
Řepeč II	M13	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
	M19	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1
	M25	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	M26	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1
	M3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
	M31	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1
	M33	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	M42	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1
	M7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	2
Sepekov I	M1	-	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	3
	M1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
	M2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2
	M2	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
	M4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2
	M5	-	3	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	2	6
Zběšice	M1	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
Celkem	-	1	28	2	4	4	1	1	2	1	5	4	1	1	19	74

Tabulka 26: Střední doba bronzová – typologie jehlice.

Období: mladší doba bronzová Druh: jehlice Nálezové okolnosti: jisté, pravděpodobné	označení	hřebíkovitá	s dvojkónickou hlavicí	s kulovitou hlavicí	s otvorem v krčku	s turbanovitou hlavicí	s vázičkovitou hlavicí	s výrazně profil. hl.	s vývalkovitou hlavicí	terčovitá dvoudílná	typ Weitgendorf	neurčeno	Celkem
depot		-	6	3	1	1	2	-	1	1	-	4	19
Holašovice	N	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	2
Kestřany	N	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Paseky V	N	-	3	-	1	-	-	-	-	-	-	4	8
Paseky VI	N	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1
Písek VII	N	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Rataje I	N	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Rataje II	N	-	1	2	-	1	-	-	-	1	-	-	5
mohylové pohřebiště		2	2	2	-	-	1	1	5	-	6	8	27
Albrechtice nad Vltavou III	N	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Dobešice II	N	1	-	1	-	-	1	-	1	-	-	-	4
Doubrava	N	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	2
Hvožďany	N	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2
Chvaletice	M2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2
Litoradlice	N	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
Netolice II	N	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Řepeč I	M1	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	2
	M12	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
	M26	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	M33	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	M42	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1
	MA	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	3
Řepeč II	M12	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Sepekov I	M1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
	M3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	2
Újezd u Vodňan III	N	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1
Celkem		2	8	5	1	1	3	1	6	1	6	12	46

Tabulka 27: Mladší doba bronzová – typologie jehlice.

Období: starší doba bronzová Druh: náramek Nálezové okolnosti: jisté, pravděpodobné	označení	drátěný	litý	plechový	spirálovitý	tyčinkovitý	Celkem
depot		-	2	1	-	1	4
Branišovice I	N	-	1	-	-	1	2
Komařice	N	-	1	-	-	-	1
Mříč	N	-	-	1	-	-	1

mohylové pohřebiště		2	-	1	8	9	20
Hosty I	M1	1	-	-	5	2	8
	N	-	-	-	2	-	2
Křemže	M3	-	-	-	-	1	1
Němějice	M5	-	-	-	-	1	1
Paseky I	M1	-	-	1	-	-	1
Poněšice II	M3	-	-	-	-	2	2
Protivín I	M1	-	-	-	-	2	2
Těšínov	M1	-	-	-	-	1	1
	M2	1	-	-	-	-	1
Týn nad Vltavou I	M1	-	-	-	1	-	1
Celkem		2	2	2	8	10	24

Tabulka 28: Starší doba bronzová – typologie náramek.

Období: střední doba bronzová Druh: náramek Nálezové okolnosti: jisté, pravděpodobné	označení	drátěný	litý	plechový	spirálovitý	tyčinkovitý	neurčeno	Celkem
depot		-	17	4	-	24	-	45
Bechyně I	-	-	8	-	-	5	-	13
Hořice na Šumavě	-	-	-	2	-	4	-	6
Kájov I	-	-	-	-	-	2	-	2
Kájov II	-	-	4	-	-	-	-	4
Písek VI	-	-	-	1	-	4	-	5
Přední Výtoň	-	-	1	-	-	-	-	1
Smrkovice	-	-	-	1	-	-	-	1
Temešvár I	-	-	4	-	-	4	-	8
Zbonín III	-	-	-	-	-	5	-	5
mohylové pohřebiště		3	10	30	1	54	2	100
Bernartice II	M1	-	-	-	-	-	1	1
Dobronice	M2	-	-	2	-	4	-	6
	M6	-	-	-	-	1	-	1
	M9	-	6	-	-	-	-	6
Hvožďany	M11	-	-	2	-	1	-	3
	M12	-	-	4	-	2	-	6
	M19	-	-	-	-	2	-	2
	M2	-	-	2	-	2	-	4
	M20	-	-	4	-	-	-	4
	M21	-	-	-	-	2	-	2
	M24	-	-	1	-	-	-	1
	M30	-	-	2	-	-	-	2
	M5	-	-	-	-	1	-	1
Plav I	M7-18	3	-	2	-	7	-	12
Řepeč I	N	-	-	-	-	7	-	7
Řepeč II	M13	-	-	-	-	2	-	2

	M19	-	-	2	-	-	-	2
	M30	-	-	-	-	2	-	2
	M33	-	-	2	-	-	-	2
	M7-18	-	-	-	-	2	-	2
Sepekov I	M1	-	-	2	1	2	-	5
	M1	-	4	-	-	2	-	6
	M2	-	-	-	-	3	-	3
	M2	-	-	-	-	2	-	2
	M4	-	-	-	-	-	1	1
	M5	-	-	3	-	8	-	11
Zběšice	M1	-	-	2	-	1	-	3
	M2	-	-	-	-	1	-	1
Celkem		3	27	34	1	78	2	145

Tabulka 29: Střední doba bronzová – typologie náramek

Období: mladší doba bronzová Druh: náramek Nálezové okolnosti: jisté, pravděpodobné	označení	litý	plechový	tyčinkovitý	Celkem
depot		9	5	6	20
Holašovice	N	2	-	2	4
Milenovice I	N	-	1	-	1
Paseky III	N	1	-	-	1
Paseky V	N	3	-	3	6
Paseky VI	N	-	1	-	1
Písek VII	N	2	3	-	5
Rataje I	N	-	-	1	1
Zlivice	N	1	-	-	1
mohylové pohřebiště		3	10	3	16
Albrechtice nad Vltavou II	N	1	-	-	1
Hvožďany	N	-	1	-	1
Chvaletice	M2	-	4	-	4
Řepeč I	M12	-	-	1	1
	M33	-	2	-	2
	MA	2	-	1	3
Řepeč II	M12	-	-	1	1
Sepekov I	M3	-	3	-	3
Celkem		12	15	9	36

Tabulka 30: Mladší doba bronzová – typologie náramek.

Obrázek 21: Olešná I. Inv. č. A 35 105.

Obrázek 22: Olešná I. Inv. č. A 35 106.

Obrázek 23: Olešná I. Inv. č. A 35 107.

Obrázek 24: Olešná I. Inv. č. A 35 108.

Obrázek 25: Olešná I. Inv. č. A 35 114.

Obrázek 26: Olešná I. Inv. č. A 35 115.

Obrázek 27: Olešná I. Inv. č. A 35 116.

Obrázek 28: Olešná I. Inv. č. A 35 116, detail.

Obrázek 29: Olešná I. Inv. č. A 35 120.

Obrázek 30: Olešná I. Inv. č. A 35 120, detail.

Obrázek 31: Olešná II, Inv. č. A 36 511.

Obrázek 32: Olešná II, Inv. č. A 36 516.

Obrázek 33: Olešná II, Inv. č. A 36 517.

Obrázek 34: Paseky V, Inv. č. A 35 433.

Obrázek 35: Paseky V, Inv. č. A 35 434.

Obrázek 36: Paseky V, Inv. č. A 35 435.

Obrázek 37: Paseky VI, Inv.č. A 35 543.

Obrázek 38: Paseky VI, Inv. č. A 35 543, detail.

11. Seznam příloh

11.1 Obrázky

Obrázek 1: Čelenka/diadém (*Chvojka 2009*).....25
Obrázek 2: Jehlice; chránítko jehlice (*Hájek 1954; Moucha 2005; Kytlicová 2007; Chvojka 2009; Chvojka – Michálek 2011*).....27
Obrázek 3: Jantarové korálky (*Chvojka – Chytráček – Metlička – Michálek 2017*).....28
Obrázek 4: Rozdělovače náhrdelníku (*Hájek 1954; Chvojka – Jiráň – Metlička 2017*).....28
Obrázek 5: Kruhy, kroužky (*Chvojka – Michálek 2011; Chvojka –Fröhlich 2013; Chvojka – Jiráň – Metlička 2017; Chvojka –Beneš – John – Šálková 2018*).....29
Obrázek 6: Nákrčníky (*Moucha 2005; Kytlicová 2007*).....30
Obrázek 7: Nánožníky, nápažníky (*Moucha 2005; Kytlicová 2007; Chvojka 2009*).....31
Obrázek 8: Náramky – drátěné, spirálovité, tyčinkovité (*Chvojka 2009*).....33
Obrázek 9: Náramky – lité (*Kytlicová 2007; Chvojka 2009*).....33
Obrázek 10: Náramky – plechové (*Kytlicová 2007; Chvojka 2009*).....33
Obrázek 11: Nášivky (*Kytlicová 2007; Chvojka – Jiráň – Metlička 2017*).....34
Obrázek 12: Prsteny (*Chvojka – Michálek 2011; Chvojka – Jiráň – Metlička 2017*).....35
Obrázek 13: Spony (*Kytlicová 2007*).....35
Obrázek 14: Zápony (*Kytlicová 2007; Chvojka – Jiráň – Metlička 2017*).....36
Obrázek 15: Záušnice/spirály (*Kytlicová 2007; Chvojka – Jiráň – Metlička 2017*).....36
Obrázek 16: Závěsky (*Chvojka - Michálek 2011; Chvojka – Jiráň – Metlička 2017; Chvojka – John – Šmahelová 2019*).....37
Obrázek 17: Kresebné ilustrace šperků z depotu Olešná I (*Chvojka – Jiráň – Metlička 2017*).....77
Obrázek 18: Kresebné ilustrace šperků z depotu Olešná II (*Chvojka – Jiráň – Metlička 2017*).....78
Obrázek 19: Kresebné ilustrace šperků z depotu Paseky V (*Chvojka – Jiráň – Metlička 2017*).....80
Obrázek 20: Kresebné ilustrace šperků z depotu Paseky VI (*Chvojka – Jiráň – Metlička 2017*).....80
Obrázek 21: Olešná I. Inv. č. A 35 105.....118
Obrázek 22: Olešná I. Inv. č. A 35 106.....118
Obrázek 23: Olešná I. Inv. č. A 35 107.....119

Obrázek 24: Olešná I. Inv. č. A 35 108. 119
Obrázek 25: Olešná I. Inv. č. A 35 114. 120
Obrázek 26: Olešná I. Inv. č. A 35 115. 120
Obrázek 27: Olešná I. Inv. č. A 35 116. 121
Obrázek 28: Olešná I. Inv. č. A 35 116, detail 121
Obrázek 29: Olešná I. Inv. č. A 35 120. 122
Obrázek 30: Olešná I. Inv. č. A 35 120, detail 122
Obrázek 31: Olešná II, Inv. č. A 36 511. 123
Obrázek 32: Olešná II, Inv. č. A 36 516. 123
Obrázek 33: Olešná II, Inv. č. A 36 517. 124
Obrázek 34: Paseky V, Inv. č. A 35 433. 124
Obrázek 35: Paseky V, Inv. č. A 35 434. 125
Obrázek 36: Paseky V, Inv. č. A 35 435. 125
Obrázek 37: Paseky VI, Inv.č. A 35 543. 126
Obrázek 38: Paseky VI, Inv. č. A 35 543, detail 126

11.2 Tabulky

Tabulka 1: Soupis nalezišť – ojedinělý nález. 102
Tabulka 2: Soupis nalezišť – neurčená aktivita. 103
Tabulka 3: Soupis lokalit – ploché pohřebiště. 103
Tabulka 4: Soupis lokalit – depot, nejisté nálezové okolnosti. 104
Tabulka 5: Soupis lokalit – mohylové pohřebiště, nejisté nálezové okolnosti. 104
Tabulka 6: Soupis lokalit – starší doba bronzová, depot, jisté a pravděpodobné nálezové okolnosti. 105
Tabulka 7: Soupis lokalit – střední doba bronzová, depot, jisté a pravděpodobné nálezové okolnosti. 105
Tabulka 8: Soupis lokalit – mladší doba bronzová, depot, jisté a pravděpodobné nálezové okolnosti. 106
Tabulka 9: Soupis lokalit – starší doba bronzová, mohylové pohřebiště, jisté a pravděpodobné nálezové okolnosti. 106
Tabulka 10: Soupis lokalit – střední doba bronzová, mohylové pohřebiště, jisté a pravděpodobné nálezové okolnosti. 108

Tabulka 11: Soupis lokalit – mladší doba bronzová, mohylové pohřebiště, jisté a pravděpodobné nálezové okolnosti. 108
Tabulka 12: Soupis lokalit – pozdní doba bronzová, mohylové pohřebiště, jisté a pravděpodobné nálezové okolnosti. 108
Tabulka 13: Starší doba bronzová – tabulka vlastních čísel, mohylové pohřebiště.....109
Tabulka 14: Starší doba bronzová – tabulka faktorové zátěže, mohylové pohřebiště. .109
Tabulka 15: Střední doba bronzová – tabulka vlastních čísel, depot. 109
Tabulka 16: Střední doba bronzová – tabulka faktorové zátěže, depot.....109
Tabulka 17: Střední doba bronzová – tabulka vlastních čísel, mohylové pohřebiště. ..109
Tabulka 18: Střední doba bronzová – tabulka faktorové zátěže, mohylové pohřebiště. 110
Tabulka 19: Starší doba bronzová – sekundární poškození.....110
Tabulka 20: Střední doba bronzová – sekundární poškození. 110
Tabulka 21: Mladší doba bronzová – sekundární poškození.....111
Tabulka 22: Starší doba bronzová – společné nálezy.....111
Tabulka 23: Střední doba bronzová – společné nálezy. 112
Tabulka 24: Mladší doba bronzová – společné nálezy.....113
Tabulka 25: Starší doba bronzová – typologie jehlice. 113
Tabulka 26: Střední doba bronzová – typologie jehlice.....114
Tabulka 27: Mladší doba bronzová – typologie jehlice. 115
Tabulka 28: Starší doba bronzová – typologie náramek. 116
Tabulka 29: Střední doba bronzová – typologie náramek.....117
Tabulka 30: Mladší doba bronzová – typologie náramek. 117

11.3 Grafy

Graf 1: Zastoupení šperků podle typu lokality/naleziště. 39
Graf 2: Procentuální zastoupení nálezového celku podle typu lokality/naleziště.....40
Graf 3: Procentuální zastoupení nálezového celku podle chronologických stupňů doby bronzové. 40
Graf 4: Procentuální zastoupení nálezového celku podle materiálového složení. 41
Graf 5: Procentuální zastoupení nálezového celku podle nálezových okolností. 42
Graf 6: Zastoupení šperků v depotech a mohylových pohřebištích ve starší době bronzové. 45

Graf 7: Starší doba bronzová – sekundární poškození. 46
Graf 8: Starší doba bronzová – diagram shlukové analýzy, depot. 46
Graf 9: Starší doba bronzová – diagram shlukové analýzy, mohylové pohřebiště. 47
Graf 10: Starší doba bronzová – společné nálezy. 48
Graf 11: Starší doba bronzová – typologie jehlic. 51
Graf 12: Starší doba bronzová – typologie nášivek. 52
Graf 13: Starší doba bronzová – typologie náramků. 53
Graf 14: Zastoupení šperků v depotech a mohylových pohřebištích ve střední době bronzové. 54
Graf 15: Střední doba bronzová – sekundární poškození. 55
Graf 16: Střední doba bronzová – diagram shlukové analýzy, depot. 56
Graf 17: Střední doba bronzová – diagram shlukové analýzy, mohylové pohřebiště. 56
Graf 18: Střední doba bronzová – společní nálezy. 57
Graf 19: Střední doba bronzová – typologie náramků. 58
Graf 20: Střední doba bronzová – depot, náramek (uložení). 59
Graf 21: Střední doba bronzová – mohylové pohřebiště, náramek (uložení). 59
Graf 22: Střední doba bronzová – typologie jehlic. 61
Graf 23: Střední doba bronzová – prsten (uložení). 62
Graf 24: Zastoupení šperků v depotech a mohylových pohřebištích v mladší době bronzové. 63
Graf 25: Mladší doba bronzová – sekundární poškození. 64
Graf 26: Mladší doba bronzová – diagram shlukové analýzy, depot. 65
Graf 27: Mladší doba bronzová – diagram shlukové analýzy, mohylové pohřebiště. 65
Graf 28: Mladší doba bronzová – společné nálezy. 66
Graf 29: Mladší doba bronzová – typologie jehlic. 67
Graf 30: Mladší doba bronzová – typologie náramků. 68
Graf 31: Doba bronzová – depot, jehlice (uložení). 86
Graf 32: Doba bronzová – mohylové pohřebiště, jehlice (uložení). 86